

پرونده ویژه ناکارآمدی برخوردهای قهری با بازار

با آثار و گفتارهایی از: علاء میرمحمد صادقی، یحیی آل اسحاق، مجیدرضا حریری
سید حمید حسینی، آریا صادق نیت حقیقی، مهدی پورقاضی و...

رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار تاکید کرد

شتاب قابل تقدیر بورس کالا در مسیر توسعه

سال رکوردهای تاریخی

با آثار و گفتارهایی از: غلامرضا شافعی، عباس هشی، مهدی دلبری، مهدی سلطان محمدی، محمودرضا حقی فام، مسلم پیمانی
محمدعلی احمدزاد اصل، حسین نصیری، محسن رشید فرخی، مصطفی امید قائمی و..

رده بندی کارگزاران برتر در سال ۹۹

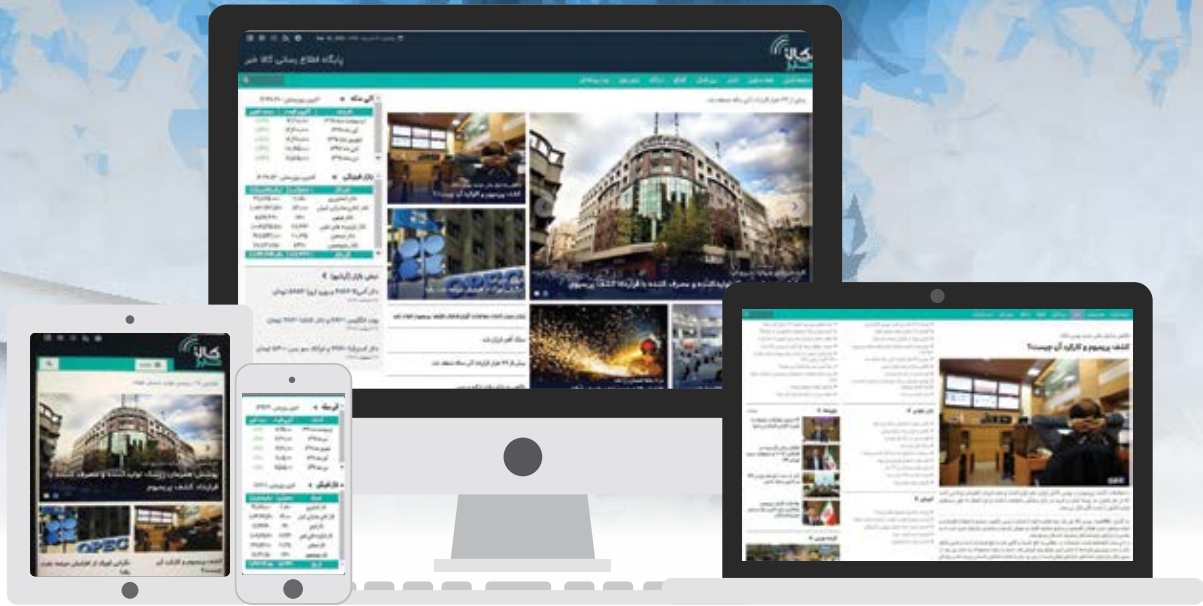
کارگزاران فعال در حوزه بورس کالای ایران بیش از ۳۳ میلیون تن
انواع کالا را معامله کردند

سیر تاپیاز گروه «CME»

با بزرگ ترین بورس آتی جهان بیشتر آشنا شوید

پایگاه اطلاع رسانی

کالاخبر

aparat.com/imereport

[imereport](https://www.instagram.com/imereport)

[@imereport](https://www.telegram.com/@imereport)

www.imereport.ir

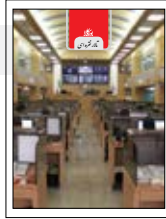
بازار را از وبگاه ما ببینید

- مرور تحولات بازار کالای ایران و جهان
- جدیدترین تحلیل‌ها از روند معاملات
- معرفی ابزارهای مالی بورس کالا
- انعکاس دیدگاه کارشناسان و مسنولان
- مشاهده لحظه‌ای قیمت کالاها در بازار قراردادهای آتی
- مشاهده لحظه‌ای حجم معاملات بازار فیزیکی

تالار نقره‌ای

- ۶..... رکورد پشت رکورد.....
- ۱۰..... جدول رده بندی کارگزاران برتر در سال ۹۹.....
- ۱۴..... ۱۰ گانه تالار نقره ای.....

نمای ۹۹

- ۱۸..... گام‌های بلند برای فتح قله‌ها.....
- ۲۰..... سامانه سهامداران بورس کالا راه اندازی شد.....
- ۲۱..... رکوردزنی در عرضه آزمایشی.....
- ۲۲..... صندوق کالایی کشاورزی، یک تیر و چند نشان.....
- ۲۳..... جذب سرمایه های سرگردان حلقه مفقوده رونق کشاورزی.....
- ۲۴..... بلندپروازی خرمای بورسی.....
- ۲۵..... نشانی خرمای مطلوب عرضه بورسی.....
- ۲۶..... بازگشت به رتبه اول جهان از مسیر تالار نقره‌ای.....
- ۲۷..... آموزش، حلقه مفقوده معاملات گواهی سپرده.....
- ۲۸..... گندم؛ قیمت تضمینی، برتر از خرید تضمینی.....
- ۲۹..... دلالت‌زدایی از بازار گندم با عرضه بورسی.....
- ۳۰..... چراغ معاملات «مناقصه» با برق روشن شد.....
- ۳۱..... رقابت، پیش نیاز معاملات مناقصه موفق.....
- ۳۲..... بخت سفید قیر در تالار نقره‌ای.....
- ۳۳..... جذابیت‌های پرشمار قیر در بورس.....
- ۳۴..... اوراق سلف موازی، راهی مطمئن برای پیش‌خرید خانه.....
- ۳۵..... سایه روشن خرید متری خانه از بورس.....
- ۳۶..... تابلو معاملات املاک در بورس کالا.....
- ۳۷..... واگذاری اموال زیر نوراقن شفافیت.....
- ۳۸..... آیین راه‌اندازی معاملات آتی نقره و حراج باز در بورس کالا.....

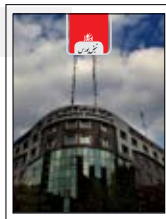
نمای بازار

- ۴۰..... خیز «اوراق» برای جهش در بازار.....
- ۴۲..... سد توسعه بازار گواهی سپرده کالایی شکسته شد.....
- ۴۴..... اوراقی سد راه قیمت‌گذاری دستوری.....

نبض بورس

- ۴۶..... پیروزی بورس کالا بر روندهای ضد بازار.....
- ۴۹..... دستور «مداخله ممنوع» رئیس‌جمهور.....
- ۵۰..... ریشه یابی گریز مخالفان شفافیت از بورس کالا.....
- ۵۲..... افشای تخلف‌ها زیر ذره بین بورس.....
- ۵۴..... یارانه دادن به اختلال در نظم بازار.....
- ۵۵..... برندهایی که با قیمت‌گذاری ناپدید شد.....
- ۵۶..... سراب کنترل قیمت با دستور و خواهش.....
- ۵۸..... دورباطل دخالت در بازار.....
- ۵۹..... قیمت‌گذاری دستوری؛ حق سهامدار در جیب دلال.....
- ۶۰..... پادزهر دور باطل قیمت‌گذاری دستوری.....
- ۶۱..... حرکت به سوی قیمت‌های آزاد در عرضه زنجیره فولاد.....
- ۶۲..... دخالت دولتی ها، آفت عرضه های بورسی.....

بورس های جهانی

- ۶۴..... مروری بر بازارهای کالایی در سال نحس ۲۰۲۰.....
- ۶۶..... چشم‌انداز بازار کالا در سال ۲۰۲۱.....
- ۶۸..... گام به گام با بزرگ‌ترین بورس آتی جهان.....
- ۷۰..... آشنایی با بزرگترین بازار مشتقات مالی دنیا.....

دوماهنامه اختصاصی
شماره ۲۸ | فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۰
قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

پیام اقتصادی بورس کالا

دوماهنامه اختصاصی

بورس کالا | فروردین و اردیبهشت ۱۴۰۰ | شماره ۲۸

www.ime.co.ir

صاحب امتیاز | شرکت بورس کالای ایران

مدیرمسئول | حامد سلطانی نژاد

زیر نظر شورای سردبیری

همکاران این شماره |

فرزانه تهرانی، مائده امینی، حمیدرضا محمدی
یزدان مرادی سودابه کیوان فر، طیبه مرادی
محسن نعمتی، نسیم بنائی، سیاوش ضرابی
امید امانی، نهاد علی بیگ‌زاده، هدا عربشاهی
عطیه لباف

مدیر هنری و صفحه آرا | حمیدرضا خاتونی

ویراستار | امید امانی

عکاس | سجاد رزم

چاپخانه | انتشارات یزدا

نشانی | تهران، خیابان آیت الله طالقانی،

نبش بندر انزلی، شماره ۳۵۱

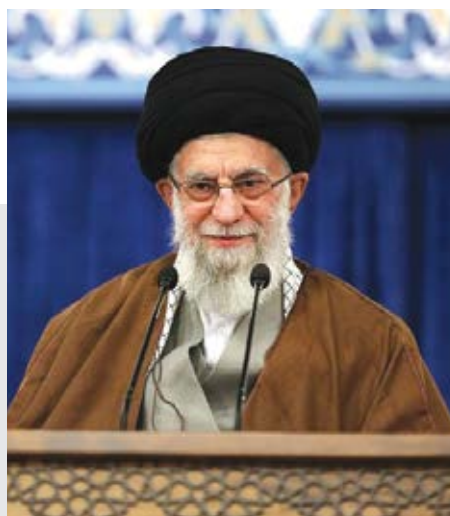
تلفن | ۸۵۶۴۰۰۰۰-۲

نمبر | ۸۸۳۸۳۰۰۰

«تولید؛ پشتیبانی‌ها، مانع‌زدایی‌ها»

پیام نوروزی رهبر معظم انقلاب به مناسبت آغاز سال ۱۴۰۰

رهبر معظم انقلاب اسلامی در پیامی به مناسبت آغاز سال ۱۴۰۰ هجری شمسی، با تبریک عید نوروز به هم‌میهنان به‌ویژه خانواده‌های معظم شهیدان و جانبازان و همه ملت‌هایی که نوروز را گرامی می‌دارند و با ابراز امیدواری به کسب برکات مادی و معنوی از تقارن سال جدید با اعیاد شعبانیه و متبرک شدن سال ۱۴۰۰ به دو عید نیمه‌شعبان و جشن ولادت حضرت ولی‌عصر(عج)، سال جدید را سال «تولید؛ پشتیبانی‌ها، مانع‌زدایی‌ها» نامگذاری کردند.

و سازندگی، نتیجه آن در اقتصاد عمومی و معیشت مردم مشهود و محسوس نشد، در حالی‌که انتظار بود جهش تولید گشایشی در زندگی مردم به وجود آورد. رهبر انقلاب اسلامی، ایجاد مشوق‌هایی از جمله مشوق‌های سرمایه‌گذاری را لازمه جهش تولید خواندند و افزودند: اوضاع کسب‌وکار در کشور باید به‌گونه‌ای باشد که افراد به سرمایه‌گذاری در تولید تشویق شوند و از افزایش هزینه‌های تولید جلوگیری شود. ایشان مشوق‌های اندک در بخش تولید و همچنین بالاتر بودن شاخص هزینه تولیدکننده از هزینه مصرف‌کننده در برخی سال‌ها را مانع پیشرفت تولید دانستند و گفتند: حرکت انقلابی جهش تولید در سال ۹۹ آغاز و با استقبال مردم مواجه شد و این حرکت باید در سال ۱۴۰۰ که در واقع آغاز یک قرن جدید است، ادامه پیدا کند. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای سال ۱۴۰۰ را به علت در پیش بودن انتخابات و همچنین وجود زمینه مناسب برای شکوفایی جهش تولید، سالی حساس و مهم خواندند و افزودند: انتخابات خرداد ۱۴۰۰ و روی کار آمدن مدیریت‌های جدید و احتمالاً تازه‌نفس و با انگیزه‌های قوی، امسال را سالی بسیار مهم، حساس و تاثیرگذار در آینده کشور کرده است. رهبر انقلاب اسلامی افزودند: علاوه بر این، در سال ۹۹ جهش تولید حرکتی در کشور به وجود آورد که زمینه خوبی برای شکوفایی آن در سال جدید است. ایشان افزودند: چه دولت کنونی و چه دولت آینده، باید با حمایت‌های همه‌جانبه قانونی، دولتی و حکومتی از تولید و رفع موانع آن، همت کنند که امسال جهش تولید به معنی واقعی تحقق یابد. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای خاطر نشان کردند: بر این اساس شعار سال ۱۴۰۰، «تولید؛ پشتیبانی‌ها، مانع‌زدایی‌ها» است که در خصوص آن و همچنین درباره انتخابات در سخنرانی روز اول سال مطالبی بیان خواهد شد.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای سال ۹۹ را آمیخته با حوادث گوناگون و بی‌سابقه به‌خصوص پدیده ناآشنای کرونا خواندند و افزودند: کرونا زندگی مردم از جمله کسب‌وکارها، محیط‌های درسی، اجتماعات دینی، ورزش و سفرها را تحت تاثیر قرار داد و ضربه سختی به اشتغال در کشور زد. رهبر انقلاب اسلامی، جان باختن ده‌ها هزار تن از مردم عزیز در اثر کرونا را تلخ‌تر از همه حوادث ۹۹ دانستند و با طلب رحمت و مغفرت الهی برای جان‌باختگان، با خانواده‌های داغدار آنان ابراز همدردی کردند.

ایشان سال ۹۹ را در عین حال بروز توانایی‌های ملت ایران در مقابله با آزمون بزرگ کرونا و همچنین در مقابله با فشار حداکثری دشمن توصیف کردند و گفتند: ملت عزیز ما از مجموعه‌های درمانی و بهداشتی، تا محققان و دانشمندان، گروه‌های جهادی و خدمت‌گزار و آحاد مردم با وجود تحریم و مسدود بودن راه‌های استفاده از امکانات خارج از کشور، توانایی و تجربه بزرگی از خود برای مدیریت این حادثه تلخ نشان دادند.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای به شکست کشاندن فشار حداکثری دشمن در بخش دیگری از توانایی‌های ملی در سال ۹۹ برشمردند و افزودند: دشمنان ایران و در رأس آنها آمریکا درصدد به زانو درآوردن ملت ایران بودند. البته ما می‌دانستیم که ملت می‌ایستد و آنها شکست می‌خورند اما امروز به اعتراف خود آمریکایی‌ها و رفقای اروپایی‌شان، فشار حداکثری شکست خورده است.

حضرت آیت‌الله خامنه‌ای در ادامه به ارزیابی میزان تحقق شعار سال ۹۹ یعنی جهش تولید پرداختند و گفتند: بر اساس گزارش‌های متعدد مردمی و دولتی، جهش تولید تا حد قابل قبولی در بخش‌هایی از کشور تحقق یافت. رهبر انقلاب افزودند: البته این میزان جهش در حد انتظار نیست چراکه با وجود تحقق در کارهای زیربنایی

رئیس‌جمهور در پیام نوروزی تاکید کرد ۱۴۰۰، سال پایان تحریم‌ها

رئیس‌جمهوری در پیام نوروزی امسال خود خطاب به مردم گفت: سه سال جنگ تحمیلی اقتصادی بی‌رحمانه و ظالمانه علیه ملت ایران؛ جنگی که هیچ ملتی در تاریخ معاصر مشابه آن را تجربه نکرده بود با ایستادگی این ملت رو به پایان خواهد بود. به گزارش ایرنا، حجت‌اسلام‌والمسلمین حسن روحانی در پیام نوروزی خود، گفت: آغاز سال ۱۴۰۰ را به همه مردم بزرگ ایران، از پیر و جوان؛ زنان و مردان به‌ویژه پرستاران و پزشکان، و همه کادر درمان؛ کشاورزان و کارگران؛ رزمندگان و مرزبانان و همه ایران‌دوستان در سراسر جهان تبریک عرض می‌کنم. وی ادامه داد: ایام نوروز امسال را که در میانه دو روز بزرگ شادی آفرین، زادروز سالار شهیدان ابی‌عبدالله‌الحسین (ع) و میلاد ولیعصر، امام زمان (ارواحنا له‌الفدا) قرار گرفته را به فال نیک می‌گیرم و با عرض ادب به پیشگاه امام عدل و امید، این ایام فرخنده را به رهبر معظم انقلاب، مراجع عظام تقلید و همه مسلمانان، تهنیت می‌گوییم.

هدفی را دنبال می‌کرد و چه نقشه‌ای برای ایران عزیز کشیده بود، گفت: آنان همچنان که با بی‌شرمی از فشار حداکثری سخن می‌گفتند، با تمام توان به دنبال فروپاشی اقتصاد ایران بودند.

او ادامه داد: در سالی که اقتصاد جهانی، کاهش تولید با نرخ منفی ۳/۴ درصد را تجربه کرد و بسیاری از اقتصادهای قدرتمند جهان، نرخ‌های منفی ۵ درصد تا منفی ۱۰ درصد را در کارنامه خود دیدند، به رغم کرونا و جنگ تحمیلی اقتصادی، رشد مثبت ۲/۲ درصد را در کارنامه درخشان خود ثبت کرد و مردم ما در پنجشنبه‌های افتتاح هر هفته، جلوه‌های جهش تولید در پرتو تدبیر و امید را شاهد بودند. روحانی با تاکید بر اینکه خداوند بزرگ را شاکریم که این زمستان سختی و رنج، با پایان زمستان طبیعت رو به پایان است، ادامه داد: نسیم نوروزی امسال نویدبخش آغاز فصل شکوفایی و پیروزی و پیشرفت، در دفتر ملت ایران است. به فضل خداوند و به شکرانه این صبر و مقاومت، همه‌چیز برای دورانی سرشار از شکوفایی و سازندگی و رونق و بهروزی برای ایرانیان فراهم آمده است.

وی افزود: انتخابات پرشور و با مشارکت حداکثری، بیش‌نیاز و پیش‌شرط قطعی تحقق آرزوهای ملت ایران در دهه اول قرن پانزدهم خواهد بود.

روحانی تاکید کرد: سال آینده، سال دسترسی گسترده مردم به واکسن و مهار کرونا و سال بهره‌گیری از مقاومت سه‌ساله و پایان تحریم‌ها خواهد بود. ما یک بار تحریم را شکست دادیم و مطمئناً در کنار همدیگر بار دیگر تحریم را شکست خواهیم داد.

روحانی یادآور شد: امسال، پایان زمستان طبیعت و آغاز هنگامه نور و گرما و شکوفایی و سرسبزی طبیعت؛ با پایان دورانی سخت و دشوار از تاریخ حیات ملت ایران هم‌زمان شده است. سه سال جنگ تحمیلی اقتصادی بی‌رحمانه و ظالمانه علیه ملت ایران؛ جنگی که هیچ ملتی در تاریخ معاصر مشابه آن را تجربه نکرده بود، با ایستادگی این ملت، رو به پایان خواهد بود.

رئیس‌جمهوری گفت: در کنار سختی و دشواری جنگ اقتصادی، در سال گذشته، ملت ایران همچون سایر ملت‌ها با ویروس‌های خطرناک مواجه شد که دشواری تحریم و جنگ اقتصادی را برای ایرانیان دوچندان کرد. وی افزود: ملت ایران در حالی به نبرد با کرونا وارد شد که نه تنها از کمک‌های معمول جهانی برای مبارزه با این همه‌گیری محروم بود، بلکه حتی امکان دسترسی به ثروت‌های خود نیز در بانک‌های خارجی را نداشت. افت شدید قیمت نفت و تحریم نفتی، شرایط را به گونه‌ای رقم زد که سال ۱۳۹۹ از نظر درآمدهای نفتی، بدترین سال در ۶۰ سال گذشته بود. من در طول ۴۲ سالی که از پیروزی انقلاب می‌گذرد، از نظر تنگنا و محدودیت اقتصادی، سالی به سختی و دشواری سال ۱۳۹۹، به یاد ندارم.

روحانی ادامه داد: اما از سوی دیگر این فصل دشوار و سرد و این ابتلای بزرگ و پیکار هم‌زمان در چند جبهه مختلف به دلیل حماسه صبر و ایستادگی و تدبیر ملت ایران تبدیل به فصلی درخشان و پرافتخار در تاریخ ایران شد. وی با بیان اینکه عظمت این حماسه را زمانی می‌توان دریافت که بدانیم دشمن بدخواه ما، چه

رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار تاکید کرد شتاب قابل تقدیر بورس کالا در مسیر توسعه

یکشنبه ۱۷ اسفند ماه ۹۹ آیین راه اندازی معاملات آتی نقره و حراج باز با حضور محمدرضا پورابراهیمی رییس کمیسیون اقتصادی مجلس، محمدعلی دهقان دهنوی رییس سازمان بورس و اوراق بهادار و سعید زرنی معاون طرح و برنامه وزارت صنعت، معدن و تجارت در بورس کالای ایران برگزار شد. محمدعلی دهقان دهنوی رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار در این آیین گفت: شتاب بورس کالای ایران در مسیر توسعه بازارها، طراحی ابزارها جدید و نوآوری ها قابل تقدیر است و سازمان بورس از هرگونه حمایتی در این مسیر دریغ نخواهد کرد. وی اضافه کرد: سازمان بورس و اوراق بهادار بدون شک از توسعه فعالیت های بورس کالا حمایت می کند تا این بورس در مسیر هموارتری حرکت نماید. وی وزارت صمت را مسوول صنعت و معدن کشور خواند و گفت: تمامی تولیدکنندگان و مصرف کنندگان همواره با ریسک قیمت مواجه اند که در این حوزه ابزارها و ظرفیت های بورس کالا می تواند آنها را در مدیریت ریسک و در نهایت بهره وری و تولید کمک نماید و قطعاً با مسیری که در حال طی شدن است به این نتیجه خواهیم رسید.

۲ قیمت گذاری دستوری مغایر اهداف رشد تولید است

دهقان دهنوی، همچنین ۲۷ فروردین ماه در جمع خانواده بازار سرمایه گفت: همواره عنوان کرده ام و مجدداً تاکید میکنم که بازار سرمایه امروز یک موضوع ملی است. حدود ۹۰ درصد مردم کشور در این بازار فعالیت دارند. نباید با قیمت گذاری حقوق سرمایه گذار را تحت تاثیر قرار دهیم. باید سرمایه گذاری در بخش مولد اقتصاد از توجیه پذیری برخوردار باشد. نباید به بازار سهام ضربه وارد کنیم. قیمت گذاری دستوری با تولید، سرمایه گذاری، اهداف اقتصادی کشور، برنامه های توسعه ای و سال تولید، پشتیبانیها و مانع زداییها هماهنگی ندارد. وی با بیان اینکه قیمت گذاری برای اقتصاد سم است، تصریح کرد: چنانچه قرار به تعیین قیمت باشد، باید سازمان بورس به عنوان یکی از پایه های اصلی، حضور داشته باشد. البته چنانچه چنین روندهای قیمت گذاری دستوری ادامه یابد، اعلام جرم و شکایت برای دفاع از حقوق سهامداران به جریان می افتد.

پیام نوروزی مدیرعامل بورس کالای ایران ۹۹، سال رکوردهای معاملاتی بورس کالا

حامد سلطانی نژاد، مدیرعامل بورس کالای ایران در پیام نوروزی خود ضمن اشاره با برخی دستاوردهای سال ۹۹ بورس کالا از رکوردشکنی معاملات خبر داد. در این پیام آمده است: سال ۱۳۹۹ با تمام فراز و فرودها و مشکلات و دشواریها به پایان رسید و سال ۱۴۰۰ را با امید به بهبود شرایط کشور و مردمان آغاز می کنیم. بورس کالا نیز در این سال توانست با رکوردشکنی های متعدد کارنامه قابل قبولی را به ثبت برساند. رکوردشکنی در ارزش کل معاملات با رقم ۳۵۰ هزار میلیارد تومان و افزایش بیش از ۱۰۰ درصدی نسبت به سال ۹۸ در کنار معامله بیش از ۳۳ میلیون تن کالا و رشد حجم و ارزش آمار معاملات فیزیکی نسبت به سال قبل نشان دهنده حرکت رو به جلوی بورس کالا در اقتصاد کشور است.

راه اندازی ابزارهای معاملاتی جدید مثل روش مناقصه و معاملات حراج باز، ورود محصولات جدید مثل خرما، کشمش و برنج به بازار گواهی سپرده کالایی و همچنین تقویت بازار مشتقه با راه اندازی معاملات آتی نقره به همراه آغاز به کار جدی معاملات املاک و مستغلات از جمله اقدامات توسعه ای بود که علی رغم مشکلات فراوان در این سال دامنه فعالیت بورس کالا را افزایش داد. یکی از اتفاقات مثبت سال گذشته حمایت تمام قد بازار سرمایه و سهامداران از بورس کالا در مقابل برخی تلاشها برای قیمت گذاری دستوری بود. توجه به آثار قیمت گذاری دستوری بر حقوق سهامداران و کارکرد رانت زای آن در اقتصاد کشور موجب شد تا جلوی برخی تصمیمات غلط گرفته شود. امیدواریم با ادامه روند مثبت و برخی نشانه های امیدوارکننده فعلی، سال ۱۴۰۰ سالی پر از نعمت و برکت برای همه هممیهنان، اقتصاد کشور و خصوصاً فعالان بازار سرمایه و بورس کالا باشد. برای همگان در سال نو به برکت ایام شعبانیه که شروع سال با آن مقارن شده است از درگاه ایزد منان سلامتی، سعادت و توفیق روزافزون آرزو می کنم.

بورس کالا

تالار نقره‌ای

ثبت ارقام جدید بر تابلوی معاملات بورس کالا

رکورد پشت رکورد

امید امانی / بررسی معاملات بورس کالای ایران در سال ۱۳۹۹ بیانگر ثبت ارقام جدید در تاریخ معاملات این بورس از سال ۸۶ تاکنون است به طوریکه رقم ۳۵۰ هزار و ۹۲۷ میلیارد تومان در مقابل ارزش کل معاملات این بورس، بیش از هر عددی خودنمایی می کند و نشان دهنده رشد ۱۰۸ درصدی این متغیر به نسبت سال ۹۸ است. به گزارش «پیام اقتصادی بورس کالا»؛ مرور معاملات سال ۹۹ بورس کالا نشان می دهد که جدای از ثبت رکوردهای جدید در حجم و ارزش معاملات به تفکیک محصولات مختلف، ۸ رکورد اصلی در بازار فیزیکی به ثبت رسیده است؛ طی سال گذشته رکورد تاریخی حجم و ارزش معاملات بازار فیزیکی، حجم و ارزش معاملات محصولات صنعتی، حجم و ارزش معاملات پتروشیمی و حجم و ارزش معاملات فرآورده های نفتی همگی شکسته شد. همچنین علاوه بر رشد بسیاری از متغیرها، رکورد تاریخی ارزش معاملات گواهی سپرده کالایی و ارزش معاملات صندوق های سرمایه گذاری کالایی در سال گذشته نیز جابه جا شد.

بودیم. این افزایش در ارزش معاملات ناشی از رشد معاملات محصول زعفران در سال گذشته بوده است. در این بخش، کلیه معاملات به صورت نسبی انجام شد. در سالی که گذشت معامله گران ۷۴ تن زعفران و ۶۱۰ تن خرما را در تالار محصولات کشاورزی مورد دادوستد قرار دادند. عمده معاملات کالاهای کشاورزی در بورس کالا با تمرکز بر حوزه بازار مالی و مشتقه با رونق در جریان بوده است.

قدرت‌نمایی زعفران و خرما در تالار کشاورزی

بر این اساس در سال ۱۳۹۹ و در تالار محصولات کشاورزی ۶۸۴ تن محصول به ارزشی بیش از ۶۴۹ هزار میلیارد تومان دادوستد شد که حجم و ارزش معاملات این تالار در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته با کاهش حجم ۸۳ و افزایش ۶۸۳۹ درصدی مواجه شده است. به عبارت دیگر علی‌رغم کاهش حجم معاملات، شاهد رشد چشمگیر ارزش معاملات این گروه در سال ۹۹

نسبت به مدت مشابه سال قبل کاهش حجم ۱۵ درصد و افزایش ۳/۰ درصدی ارزش معاملات را تجربه کرده است.

همچنین ۴۵ هزار و ۷۶۱ تن عایق رطوبتی معامله شد که ارزش این معاملات در بورس کالای ایران بیش از ۲۶۵ میلیارد تومان بود؛ این خود کاهش حجم ۱۶ درصدی و افزایش ۴۵/۵۳ درصدی ارزش را به ثبت رسانده است.

در تالار محصولات پتروشیمی بورس کالا نیز طی سال ۱۳۹۹ بیش از پنج میلیون و ۱۴۱ هزار تن محصول به ارزش بیش از ۸۳ هزار و ۳۷۷ میلیارد تومان دادوستد شد که حجم و ارزش معاملات این بازار نیز به ترتیب افزایش ۱۱ و ۹۶ درصدی را نسبت به مدت مشابه سال گذشته تجربه کرده است. به این ترتیب در این تالار سه میلیون و ۴۳۸ هزار و ۱۲۸ تن مواد پلیمری به ارزش بیش از ۶۸ هزار و ۶۹۶ میلیارد تومان دادوستد شد که به این ترتیب افزایش ۵/۹۳ درصدی حجم و ۱۰۰ درصدی ارزش را شاهد بودیم.

علاوه بر این یک میلیون و ۶۹۹ هزار و ۸۰۲ تن مواد شیمیایی معامله شد که بیش از ۱۴ هزار و ۶۶۵ میلیارد تومان قیمت خورد؛ یعنی افزایش حجم ۲۴ درصدی و افزایش ارزش ۸۲ درصدی.

تالار فرآورده‌های نفتی

همچنین طبق آمار سال ۱۳۹۹ بیش از ۱۴ میلیون و ۳۸۷ هزار و ۳۷۱ تن محصول به ارزش بیش از ۶۰ هزار و ۷۲۸ میلیارد تومان در تالار فرآورده‌های نفتی به فروش رفت که حجم و ارزش محصولات معامله‌شده در این تالار به نسبت مدت مشابه سال گذشته به ترتیب افزایش ۲۰ و رشد ۸۳ درصدی را تجربه کرد.

در این تالار بیش از شش میلیون و ۳۰۸ هزار تن و کیوم باتوم به ارزش بیش از ۲۴ هزار و ۱۲۲ میلیارد تومان دادوستد شد که نسبت به مدت مشابه سال قبل افزایش ۱۶/۴ درصدی حجم و افزایش ۷۳ درصد ارزش را تجربه کرده است.

همچنین در این تالار پنج میلیون و ۴۳۴ هزار و ۶۶۸ تن قیر به ارزش بیش از ۲۴ هزار و ۷۶ میلیارد تومان دادوستد شد که نسبت به مدت مشابه سال قبل افزایش ۱۷ درصدی حجم و افزایش ۸۵ درصدی ارزش را تجربه کرده است.

یک میلیون و ۷۲۹ هزار و ۹۹۰ تن لوبکات به ارزش بیش از ۱۰ هزار و ۱۳۹ میلیارد تومان دادوستد شد که نسبت به مدت مشابه سال قبل افزایش ۲۲/۸ درصدی حجم و افزایش ۸۶ درصد ارزش را تجربه کرده است. ۷۱۰ هزار و ۴۲۳ تن گوگرد به ارزش بیش از ۶۲۲ میلیارد تومان دادوستد شد که این امر رشد چشمگیر فروش این محصول و افزایش ۴۷۲ درصدی ارزش این محصول را نسبت به سال گذشته در بورس کالا نشان می‌دهد.

رشد ۳۹۰ درصدی معاملات روغن

جدیدترین آمارهای شرکت بورس کالای ایران در یک سال گذشته نشان می‌دهد که حجم و ارزش معاملات روغن در تالار معاملات فرآورده‌های نفتی با رشد ۳۹۰ درصدی ارزش معاملات همراه بوده است که این امر نشان‌دهنده سال رویایی این محصول در تالار نقره‌ای بوده است.

بر اساس این گزارش ۱۱۷ هزار و ۲۶۹ تن روغن به ارزش بیش از ۱ هزار و ۳۵۳ میلیارد تومان دادوستد شد که نسبت به مدت مشابه سال قبل افزایش ۱۴۷ درصدی حجم و افزایش ۳۹۰ درصدی ارزش را تجربه کرده است. ۴۱ هزار تن سلاپس و اکس به ارزش بیش از یک ۱۴۷ میلیارد تومان معامله انجام شد که

در تالار پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی همچنین سه هزار و ۶۲۰ تن انواع گازها و خوراک‌ها به فروش رسید. ارزش این معاملات بیش از ۱۵ میلیارد و ۲۷۷ میلیون تومان بود و افزایش حجم ۲۷۷ و افزایش خیره‌کننده ارزش ۸۷۱ درصدی را به ثبت رساند.

۲ تالار صنعتی و معدنی

آمار معاملات تالار محصولات صنعتی و معدنی نیز نشان می‌دهد که طی سال ۱۳۹۹، ۱۳ میلیون و ۷۳۸ هزار و ۲۰۵ تن محصول به ارزش بیش از ۱۶۶ هزار و ۱۶۱ میلیارد تومان مورد دادوستد قرار گرفت که این تالار افزایش حجم ۴۲ و رشد ۱۷۱ درصدی ارزش معاملات نسبت به مدت مشابه سال گذشته را تجربه کرد.

در این تالار ۱۲ میلیون و ۴۳۷ هزار و ۲۳۲ تن فولاد به ارزش بیش از ۱۳۰ هزار و ۹۰۸ میلیارد تومان دادوستد شد که نسبت به مدت مشابه سال قبل افزایش حجم ۳۶/۸ و ارزش ۱۹۵ درصدی را تجربه کرد.

در تالار صنعتی و معدنی همچنین ۲۰۷ هزار و ۲۰۵ تن مس به ارزش بیش از ۲۰ هزار و ۲۲۰ میلیارد تومان دادوستد شد که به این ترتیب کاهش حجم ۵ درصد و افزایش ارزش ۹۰ درصدی را به ثبت رساند. همچنین سال گذشته این تالار شاهد معامله ۶ هزار و ۴۷۰ تن کنسانتره مولیبدن به ارزش بیش از ۱۷۱ میلیارد تومان بود و به این ترتیب افزایش حجم ۱/۳ درصدی و افزایش ۸۷ درصدی

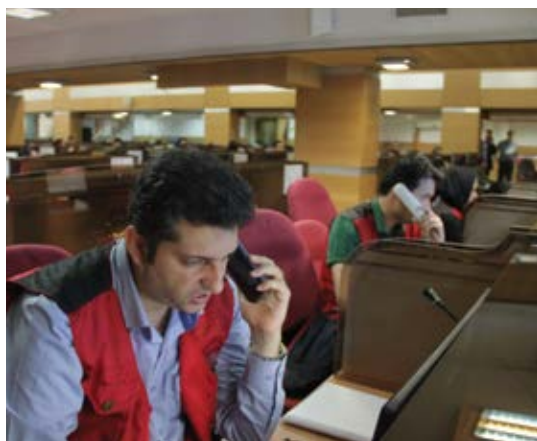
ارزش را به ثبت رساند. علاوه بر این، ۶۷۵ تن طلا به ارزش بیش از ۷۵۹ میلیارد تومان در این تالار مورد معامله قرار گرفت که این معاملات، افزایش ۲۷ درصدی حجم و افزایش ۱۵۷ درصدی ارزش معاملات را رقم زد.

در تالار صنعتی و معدنی ۲۳۸ هزار و ۹۲۰ تن آلومینیوم به ارزش بیش از ۹ هزار و ۵۶۷ میلیارد تومان دادوستد شد که به این ترتیب افزایش حجم ۲۰/۴۷ درصدی و افزایش ارزش ۱۱۳/۱ درصدی در معاملات آلومینیوم به ثبت رسید.

۲ افزایش خیره‌کننده خرید و فروش روی در تالار نقره‌ای

سال گذشته در این تالار ۱۳ هزار و ۷۹۵ تن روی به ارزش بیش از ۶۸۷ میلیارد تومان معامله شد که افزایش ۸۸ درصدی حجم و افزایش ۲۲۴ درصدی ارزش را نمایان کرد.

سال گذشته ۶۱۸ تن کنسانتره نیز به ارزش حدود ۲ هزار و ۸۳ میلیارد تومان به فروش رسید که افزایش حجم ۲۴ درصدی و افزایش ارزش ۱۹۶ درصدی را ثبت کرد.

همچنین در این تالار ۱۳ هزار و ۴۰۰ تن کک به ارزش ۴۲ میلیارد و ۲۸۰ میلیون تومان معامله شد که بر این اساس کاهش حجم ۴۶ درصدی و کاهش ارزش ۳ درصدی نسبت به مدت مشابه سال گذشته را تجربه کرد.

رکوردزنی در بازار فرعی

حجم معاملات بازار فرعی طی سال ۱۳۹۹، ۱۲۲ هزار و ۹۷۳ تن محصول به ارزش بیش از ۹۲۶ میلیارد تومان بود که بر این اساس این تالار افزایش ۳۳ درصدی حجم و افزایش ۹۵ درصدی ارزش معاملات نسبت به مدت مشابه سال گذشته را تجربه کرد. بدین ترتیب رشد حجم و ارزش معاملات بازار فرعی از دیگر رکوردهای ثبت شده در بورس کالا طی سال ۱۳۹۹ بوده است. فولاد، ضایعات، پلیمر، محصولات کشاورزی، شیمیایی، مواد معدنی و فرآورده های نفتی از کالاهای معامله شده در بازار فرعی بورس کالای ایران در سال گذشته بود. بیشترین حجم معاملات به مواد معدنی با ۳۳ هزار و ۹۵۰ تن کالا اختصاص داشت.

در این تالار ۱۳ هزار و ۹۵۲ تن ضایعات به ارزش بیش از ۱۳۰ میلیارد تومان به فروش رسید که باعث افزایش ۹۹ درصدی حجم و همچنین افزایش ارزش ۳۴۴ درصدی نسبت به سال ۹۸ شد.

علاوه بر این در بازار فرعی بورس کالای ایران ۲۰ تن پلیمر به ارزش یک میلیارد و ۲۵۹ میلیون تومان به فروش رسید و بنابراین کاهش ۹۹/۹ درصد حجم و ۱۰۰ درصدی ارزش را به ثبت رساند. در بازار فرعی نیز از حجم معاملات سلف کم شد و حجم معاملات نقدی با رشد ۱۵ درصدی همراه بود و در حالیکه طی سال ۹۸ هیچ معاملاتی در قالب قرارداد نسبه در این تالار معامله نشده است، در سال ۹۹ معامله گران بیش از ۲۸ هزار تن کالا را در قالب قرارداد نسبه مورد معامله قرار دادند.

بازار مشتقه

همچنین آمار معاملات قراردادهای مشتقه بورس کالای ایران بیانگر آن است که در مجموع در این بازار ۱۳ میلیون و ۷۶۱ هزار و ۸۸۵ قرارداد به ارزش بیش از ۱۹ هزار و ۵۶۲ میلیارد تومان منعقد شد که نسبت به مدت مشابه سال گذشته کاهش ۱۲/۸ درصدی حجم و کاهش ۲۱/۷ درصدی ارزش معاملات را نشان می دهد. در بازار مشتقه، ۱۳ میلیون و ۷۲۷ هزار و ۳۴۱ قرارداد آتی به ثبت رسید که ارزش آن بیش از ۱۹ هزار و ۲۱۰ میلیارد تومان بود. همچنین ۳۴ هزار و ۵۴۴ قرارداد اختیار معامله به ثبت رسید که ارزش کل این قراردادها بیش از ۳۵۲ میلیارد تومان است.

بازار مالی

در سال ۱۳۹۹ و در بازار مالی بورس کالا که شامل اوراق سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی و صندوق سرمایه گذاری است، بیش از یک میلیارد و ۷۴۵ میلیون و ۶۶۴ هزار قرارداد به ارزش بیش از ۱۸ هزار و ۷۲۲ میلیارد تومان منعقد شد.

در این بازار، تعداد قرارداد سلف موازی استاندارد ۵۳ میلیون و ۱۴۹ هزار و ۱۶ عدد به ثبت رسید که ارزش این معاملات بیش از ۳ هزار و ۹۵۶ میلیارد تومان بود. همچنین تعداد قراردادهای گواهی سپرده کالایی ۱۳۲ میلیون و ۸۲۲ هزار و ۶۵۹ عدد به ارزش بیش از ۸ هزار و ۸۲۵ میلیارد تومان به ثبت رسید.

تعداد قرارداد صندوق سرمایه گذاری نیز یک میلیارد و ۵۵۹ میلیون و ۶۹۲ هزار و ۵۸۵ عدد بود که ارزش آن بیش از ۵ هزار و ۹۴۰ میلیارد تومان بود.

تولد دو بازار جدید

بورس کالای ایران در سال گذشته میزبان دو بازار و تحول جدید بود، بازار اول به آغاز تابلوی معاملات املاک و مستغلات در بازار فیزیکی اختصاص داشت که با فروش سه باب ملک، ارزش این معاملات به ۳۲ میلیارد و ۶۴۵ میلیون تومان رسید.

معاملات مناقصه نیز بازار جدید دیگری بود که در سال ۱۳۹۹ آغاز به کار کرد تا با معامله ۲۰ هزار عدد کنتور برق ارزش ۶ میلیارد و ۷۱۵ میلیون تومانی در این حوزه ثبت شود.

جدول رده بندی کارگزاران برتر در سال ۹۹

سودابه کیوانفر / سال ۱۳۹۹ کارگزاران فعال در حوزه بورس کالای ایران کارگزاران ۳۳ میلیونی و ۳۹۰ هزار و ۷۸۲ تن انواع کالا را در تالارهای صنعتی و معدنی، پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی، کشاورزی، بازار فرعی و نیز بازار مشتقه معامله کردند. در این گزارش به بررسی عملکرد کارگزاران از نظر حجم و ارزش معاملات به تفکیک دو بخش خرید و فروش پرداخته‌ایم. در آخرین سال قرن ۱۳ هجری شمسی کارگزاران فعال در حوزه بورس کالای ایران کارگزاران ۳۳ میلیونی و ۳۹۰ هزار و ۷۸۲ تن انواع کالا را در تالارهای صنعتی و معدنی، پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی، کشاورزی، بازار فرعی و نیز بازار مشتقه معامله کردند. در این گزارش به بررسی عملکرد کارگزاران از نظر حجم و ارزش معاملات به تفکیک دو بخش خرید و فروش پرداخته‌ایم.

بیش از ۲۸۲ هزار و ۶۲۱ میلیارد ریال جایگاه نخست را به دست آورد.

کارگزاری‌های مفید، مدبر آسیا، سی‌ولکس و توانا نیز به ترتیب جایگاه دوم تا پنجم را در میان کارگزاران خریدار از آن خود کردند.

در بخش فروش همین تالار نیز کارگزاری باهنر با کسب ۳۹ درصد از ارزش کل معاملات اول شد. کارگزار مذکور ۵/۴ میلیون تن کالای صنعتی و معدنی فروخت و ارزشی

در سالی که گذشت در بخش معاملات تالار صنعتی و معدنی بورس کالای ایران بیش از ۱۳ میلیونی و ۷۳۸ هزار تن کالا در حالی مورد معامله قرار گرفت که پنج کارگزار نزدیک به نیمی از ارزش کل معاملات را به خود اختصاص دادند. به طوری که کارگزاری مبین سرمایه به تنهایی ۱۷ درصد ارزش معاملات تالار مذکور را در بخش خرید در اختیار خود گرفت و اول شد. کارگزار مذکور با خرید حدود ۲/۶ میلیون تن کالای صنعتی و معدنی به ارزشی

کارگزاران برتر تالار محصولات صنعتی و معدنی

ردیف	کارگزار خریدار	مقدار خرید (تن)	ارزش معاملات خرید (هزارریال)	سهم از کل ارزش خرید (درصد)	کارگزار فروشنده	مقدار فروش (تن)	ارزش معاملات فروش (هزارریال)	سهم از کل ارزش فروش (درصد)
۱	مبین سرمایه	۲,۵۶۹,۴۷۷	۲۸۲,۶۲۱,۹۵۶,۴۸۳	۱۷	باهنر	۵,۴۴۸,۲۲۳	۶۵۳,۳۳۹,۴۸۲,۵۸۱	۳۹
۲	مفید	۷۴۵,۲۵۶	۱۵۰,۰۴۵,۵۲۸,۲۲۷	۹	سی ولکس	۱,۱۶۹,۲۳۵	۲۳۲,۰۵۷,۷۲۷,۸۹۱	۱۴
۳	مدبر آسیا	۷۶۵,۴۴۰	۱۱۹,۱۲۴,۳۳۳,۳۸۲	۷	ارگ هومن	۶۱۷,۹۱۹	۱۵۸,۱۴۵,۱۴۸,۱۴۸	۱۰
۴	سی ولکس	۱,۱۱۴,۶۴۱	۱۱۶,۸۷۵,۴۲۸,۲۰۸	۷	بانک سپه	۷۷۷,۶۶۸	۷۶,۳۳۱,۵۷۵,۸۸۶	۵
۵	توانا	۸۳۹,۷۶۸	۱۰۵,۴۵۶,۲۰۵,۶۶۲	۶	ستاره جنوب	۷۶۴,۵۷۳	۶۸,۱۱۴,۵۶۸,۹۲۱	۴
۶	بانک صنعت و معدن	۳۶۲,۶۳۱	۹۷,۸۴۹,۲۳۰,۷۴۴	۶	بانک کشاورزی	۵۴۶,۵۲۴	۵۲,۹۹۹,۵۱۲,۴۶۲	۳
۷	توسعه سرمایه دنیا	۶۲۹,۹۵۵	۶۱,۱۰۷,۶۰۵,۳۶۷	۴	بورس بهگزین	۳۵۵,۹۲۶	۳۲,۱۵۴,۵۵۲,۰۹۴	۲
۸	اقتصاد بیدار	۵۸۳,۲۹۹	۵۹,۸۱۹,۶۵۷,۷۳۸	۴	آفتاب درخشان خاورمیانه	۳۳۶,۰۰۵	۳۱,۴۱۷,۷۴۵,۵۲۸	۲
۹	ایساتیس پویا	۳۷۴,۰۱۴	۴۳,۵۲۹,۸۰۱,۳۲۳	۳	کالای خاورمیانه	۱۳۶,۴۰۲	۲۸,۸۵۳,۶۱۲,۵۶۹	۲
۱۰	آگاه	۳۸۱,۰۹۸	۳۹,۸۹۸,۸۳۳,۹۷۹	۲	راهبرد سرمایه گذاری ایران سهام	۲۶۵,۹۷۰	۲۵,۴۸۷,۰۱۱,۰۹۰	۲

کارگزاری در تالار صنعتی و معدنی، در مجموع ۷۲ درصد از ارزش کل معاملات را در بخش فروش ثبت کنند.

دو کارگزاری سیولکس و ارگ هومن نیز رتبه دوم و سوم را به دست آوردند و کارگزاری‌های بانک سپه و ستاره جنوب نیز چهارم و پنجم شدند تا این پنج

کارگزاران برتر تالار فرعی

ردیف	کارگزار خریدار	مقدار خرید (تن)	ارزش معاملات خرید (هزارریال)	سهم از کل ارزش خرید (درصد)	کارگزار فروشنده	مقدار فروش (تن)	ارزش معاملات فروش (هزارریال)	سهم از کل ارزش فروش (درصد)
۱	سی ولکس	۱۸,۹۲۸	۲,۱۵۵,۲۷۵,۵۱۲	۲۳	توسعه کشاورزی	۲۹,۳۲۳	۲,۶۰۲,۳۸۵,۴۵۹	۲۸
۲	پارسیان	۱۳,۳۰۰	۱,۰۱۱,۵۰۵,۷۷۷	۱۱	بانک پاسارگاد	۱۲,۶۳۲	۱,۶۵۵,۶۸۷,۷۵۰	۱۸
۳	بانک مسکن	۹,۴۰۷	۷۱۳,۱۵۳,۲۲۵	۸	صبا تأمین	۲۳,۶۲۸	۱,۶۰۰,۱۸۱,۳۳۶	۱۷
۴	مفید	۱۶,۸۹۴	۷۰۲,۱۵۶,۸۳۷	۸	سهم آشنا	۶,۵۸۰	۱,۳۳۹,۸۰۸,۰۴۰	۱۴
۵	بانک آینده	۵,۴۶۶	۶۱۴,۳۳۶,۲۴۴	۷	بانک صنعت و معدن	۳۴,۸۲۸	۶۹۶,۶۴۵,۴۰۰	۸
۶	نگاه نوین	۵,۱۱۷	۴۴۷,۵۶۴,۹۹۳	۵	مبین سرمایه	۲,۳۵۰	۲۹۸,۶۵۵,۳۰۰	۳
۷	بانک سامان	۷,۰۷۲	۴۱۳,۲۰۶,۶۹۰	۴	بانک ملی	۲,۴۹۱	۲۲۱,۷۶۷,۰۶۰	۲
۸	امین سهم	۲,۶۴۳	۳۰۸,۶۵۵,۳۵۹	۳	آفتاب درخشان خاورمیانه	۱,۴۵۰	۲۱۶,۷۵۰,۰۰۰	۲
۹	دانا یان	۳,۳۷۱	۳۰۵,۱۰۳,۷۲۲	۳	بانک کشاورزی	۲,۶۴۲	۲۰۹,۰۵۶,۱۴۰	۲
۱۰	بانک ملی	۱۷,۱۸۵	۲۷۴,۷۷۳,۳۳۴	۳	باهتر	۴,۷۹۹	۱۶۴,۵۷۸,۳۳۰	۲

بیش از ۶۵۳ هزار و ۷۳۹ میلیارد ریالی را در سال ۱۳۹۹ رقم زد. در تالار محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی نیز بالغ بر پنج میلیون تن انواع محصول در حالی مورد دادوستد قرار گرفت که در بخش خرید کارگزاری خیرگان

سهم به عنوان کارگزار برتر شناخته شد و ۱۱ درصد از ارزش کل معاملات را در این بخش به ثبت رساند. به طوری که کارگزار مذکور ۳/۳ میلیون تن کالای حوزه پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی را خرید و ارزشی بالغ بر ۱۷۰ هزار میلیارد

کارگزاران برتر تالار محصولات پتروشیمی و فرآورده های نفتی

ردیف	کارگزار خریدار	مقدار خرید (تن)	ارزش معاملات خرید (هزارریال)	سهم از کل ارزش خرید (درصد)	کارگزار فروشنده	مقدار فروش (تن)	ارزش معاملات فروش (هزارریال)	سهم از کل ارزش فروش (درصد)
۱	خبرگان سهام	۳,۳۶۰,۸۲۵	۱۷۰,۷۳۱,۶۲۸,۸۲۶	۱۱	خبرگان سهام	۳,۷۰۴,۶۰۶	۱۷۰,۲۶۸,۲۰۹,۰۳۰	۱۱
۲	مفید	۲,۶۴۰,۴۴۴	۱۰۳,۷۲۲,۹۰۰,۶۴۶	۷	اقتصاد بیدار	۲,۲۲۷,۹۳۳	۱۴۶,۴۲۰,۸۰۶,۳۷۱	۱۰
۳	مبین سرمایه	۲,۰۱۰,۱۴۰	۹۹,۴۴۶,۵۹۰,۷۹۹	۶	سینا	۲,۵۹۸,۴۱۰	۱۳۳,۸۴۴,۶۸۸,۱۸۰	۹
۴	ایساتیس پویا	۹۲۸,۳۸۳	۹۲,۰۵۶,۶۳۰,۴۴۶	۶	مفید	۲,۲۲۴,۳۰۳	۱۲۷,۶۳۳,۲۱۰,۰۹۴	۸
۵	باهتر	۱,۴۳۲,۱۵۴	۵۸,۹۱۶,۰۱۲,۴۶۸	۴	صبا جهاد	۵۳۹,۸۲۴	۱۰۹,۹۶۶,۰۳۳,۷۲۸	۷
۶	پیشگامان بهیرور	۵۵۷,۷۸۸	۴۹,۹۰۱,۹۰۰,۰۷۵	۳	بانک رفاه کارگران	۱,۲۴۷,۷۸۸	۹۹,۳۶۳,۴۷۲,۸۹۲	۶
۷	اقتصاد بیدار	۵۸۸,۷۷۰	۴۸,۰۵۹,۷۴۰,۷۰۶	۳	باهتر	۱,۸۳۰,۰۱۸	۹۷,۱۵۷,۰۷۹,۹۶۰	۶
۸	راهنمای سرمایه‌گذاران	۲۵۵,۱۹۸	۴۷,۳۷۷,۷۴۸,۴۲۸	۳	بانک ملی	۴۹۵,۶۸۴	۸۰,۸۱۱,۳۳۴,۸۷۹	۵
۹	بانک مسکن	۴۵۱,۱۰۹	۴۲,۴۰۰,۷۶۲,۲۰۵	۳	بانک تجارت	۳۴۳,۵۴۵	۵۶,۶۷۳,۹۰۶,۷۲۵	۴
۱۰	اردیبهشت ایرانیان	۲۶۴,۴۰۸	۳۸,۰۳۶,۹۶۲,۰۲۵	۲	بانک صنعت و معدن	۳۳۱,۲۲۴	۵۳,۴۱۹,۵۸۲,۴۰۱	۳

کالا، توانست در بخش فروش نیز به جایگاه اول دست یابد. کارگزاری‌های اقتصاد بیدار، سینا، مفید و صبا جهاد نیز با کسب ۳۴ درصد از ارزش کل معاملات به ترتیب رتبه‌های دوم تا پنجم را در بخش فروش به دست آوردند.

ریال را رقم زد. کارگزاری‌های مفید، مبین سرمایه، ایساتیس پویا و باهنر نیز به ترتیب رتبه دوم تا پنجم را کسب کردند. کارگزاری خبرگان سهام در بخش فروش نیز با ثبت سهم ۱۱ درصدی از ارزش معاملات این تالار و فروش ۳/۷ میلیون تن

کارگزاران برتر تالار قراردادهای آتی

ردیف	کارگزار	تعداد کل قراردادها	ارزش کل قراردادها	حجم کل قراردادها
۱	آگاه	۵۰۲۰۸۳۴	۷۳۰۷۵۷۰۴۳۳۰۱۲۰۰۰۰	۵۰۲۰۸۳۰۴۰۰
۲	مفید	۳۰۵۹۵۰۳۶۶	۴۹۰۰۲۶۹۰۲۰۰۰۰۰۰	۳۵۹۰۵۳۶۶۰۰
۳	پیشگامان بهرور	۲۰۲۳۰۰۱۸۳	۲۸۰۵۰۷۰۱۱۷۰۰۱۰۰۰۰	۲۲۳۰۰۱۸۰۳۰۰
۴	مبین سرمایه	۱۰۹۳۷۰۷۷۴	۲۶۰۴۴۸۰۱۷۵۰۱۴۰۰۰۰	۱۹۳۰۷۷۷۰۴۰۰
۵	سرمایه و دانش	۱۰۶۹۷۰۰۲۸	۲۴۰۱۳۹۰۸۶۲۰۹۶۰۰۰۰	۱۶۹۰۷۰۲۸۰۰
۶	سهام آشنا	۱۰۳۳۱۸۱۵	۱۷۰۷۰۷۵۰۶۰۴۴۰۰۰۰۰	۱۳۳۰۱۸۱۰۵۰۰
۷	پارسیان	۱۰۱۲۵۶۰۹	۱۳۰۴۲۲۰۲۶۰۰۷۰۰۰۰۰	۱۱۲۰۵۶۰۰۹۰۰
۸	گنجینه سپهر پارت	۸۸۵۰۴۶۴	۱۶۰۴۵۲۰۷۱۶۰۷۲۰۰۰۰۰	۸۸۰۵۴۶۰۴۰۰
۹	آبان	۸۵۰۶۹۶	۱۳۰۷۷۰۰۳۳۷۰۴۳۰۰۰۰۰	۸۵۰۶۹۶۰۰
۱۰	فارابی	۸۱۰۰۳۳۵	۱۰۰۶۸۱۸۴۴۰۸۵۰۰۰۰۰	۸۱۰۰۳۳۰۵۰۰

طی یکسال گذشته در تالار فرعی بورس کالای ایران نیز نزدیک به ۱۳۳ هزار تن کالا مورد معامله قرار گرفت و در بین کارگزاران فعال در این بازار، کارگزاری سی‌ولکس با خرید ۱۸ هزار و ۹۲۸ تن انواع کالا به ارزشی بیش از ۲۱۵۵ میلیارد ریال جایگاه نخست را به دست آورد و با کسب سهم ۲۳ درصدی از ارزش کل معاملات اول شد.

کارگزاری پارسیان نیز ۱۱ درصد از ارزش معاملات را کسب کرد و بعد از سی‌ولکس در جایگاه دوم ایستاد. کارگزاری‌های بانک مسکن و مفید نیز با کسب سهم ۸ درصدی سوم و چهارم شدند و جایگاه پنجم با سهم ۷ درصدی به کارگزاری بانک آینده رسید. در بخش فروش نیز کارگزاری توسعه کشاورزی در سال ۱۳۹۹ عنوان نخست را از نظر ارزش معاملات به خود اختصاص داد و با فروش بیش از ۲۹ هزار تن انواع کالا در تالار فرعی و ثبت ارزش ۲۶۰۲ میلیارد ریالی سهم ۲۸ درصدی را از ارزش کل معاملات رقم زد. کارگزاری بانک پاسارگاد نیز با فروش حدود ۱۲/۶ هزار تن انواع کالا و کارگزاری صبا تامین با فروش ۲۳/۶ هزار تن انواع کالا به ترتیب با سهم ۱۸ و ۱۷ درصدی،

در تالار محصولات کشاورزی بورس کالای ایران نیز ۶۸۴ تن محصول روی تابلوی معاملات به فروش رسید و بانک مسکن در میان کارگزاران خریدار نسبت به سایر رقبا پیش‌تاز بود و با کسب سهم ۷۶ درصدی از ارزش کل معاملات عنوان نخست را در بخش خرید به دست آورد. کارگزاری مذکور با خرید ۶۶۶ تن کالا ارزشی بالغ بر چهار هزار و ۹۱۲ میلیارد ریال را در این تالار به ثبت رساند.

کارگزاری‌های نگاه نوین و پیشگامان بهرور نیز دوم و سوم شدند و به ترتیب ۱۳ و ۵ درصد از ارزش کل معاملات را رقم زدند. در ادامه کارگزاری سهم آشنا و پارسیان به ترتیب با کسب سهم ۴ و ۳ درصدی از ارزش کل معاملات این تالار به مقام چهارم و پنجمی کارگزاران برتر دست یافتند. به این ترتیب پنج کارگزاری مذکور به صورت تقریبی نزدیک به ۱۰۰ درصد کل ارزش کل معاملات این تالار را به خود اختصاص دادند. کارگزاری توسعه کشاورزی کل ۶۸۴ تن کالای معامله‌شده در تالار را به تنهایی فروخت و ارزش نزدیک به ۶/۵ هزار میلیارد ریالی را ثبت کرد.

ریال را به ثبت برساند. کارگزاری مفید نیز با سه میلیون و ۵۹۵ هزار و ۳۶۶ قرارداد منعقدشده به ارزشی بیش از ۴۹ هزار میلیارد ریال دوم شد. عنوان سومی کارگزار برتر تالار آتی بورس کلای ایران نیز با ثبت ۲/۲ میلیون قرارداد منعقدشده به کارگزاری پیشگامان بهرپرور رسید. کارگزاری مبین سرمایه و کارگزاری سرمایه و دانش نیز به ترتیب مقام چهارم و پنجم معاملات تالار مذکور را به دست آوردند.

رتبه دوم و سوم را از آن خود کردند. کارگزاری سهم آشنا و بانک صنعت و معدن نیز به ترتیب سهم ۱۴ و ۸ درصدی را از کل ارزش معاملات فروش رقم زدند و به جایگاه چهارم و پنجم دست یافتند. طی سال ۱۳۹۹ و در تالار آتی بورس کلای ایران کارگزاری آگاه توانست با ثبت انعقاد تعداد پنج میلیون و ۲۰ هزار و ۸۳۴ قرارداد از حدود ۵۳ میلیون قرارداد منعقدشده در بازار، اول شود و ارزشی بالغ بر ۷۳ هزار و ۷۵۷ میلیارد

کارگزاران برتر تالار محصولات کشاورزی

ردیف	کارگزار خریدار	مقدار خرید (تن)	ارزش معاملات خرید (هزارریال)	سهم از کل ارزش خرید (درصد)	کارگزار فروشنده	مقدار فروش (تن)	ارزش معاملات فروش (هزارریال)	سهم از کل ارزش فروش (درصد)
۱	بانک مسکن	۶۶۶	۴,۹۱۲,۱۶۷,۹۶۰	۷۶	توسعه کشاورزی	۶۸۴	۶,۴۹۴,۲۲۷,۷۰۰	۱۰۰
۲	نگاه نوین	۹	۸۴۳,۶۳۴,۵۰۰	۱۳				
۳	پیشگامان بهرپرور	۴	۳۰۸,۹۸۵,۸۱۰	۵				
۴	سهم آشنا	۳	۲۵۱,۸۸۶,۴۴۰	۴				
۵	پارسیان	۲	۱۷۲,۵۵۷,۴۰۰	۳				
۶	گنجینه سپهر پارت	۰	۴,۳۴۵,۵۹۰	۰				
۷	باهنر	۰	۶۵۰,۰۰۰	۰				

تحویل در هشت سررسید، به ۲۲۲ هزار و ۱۳۲ قرارداد رسید و ارزشی بیش از ۳۰ هزار و ۲۷۳ میلیارد ریال را ثبت کرد. تازه‌وارد سال ۹۹ بازار آتی بورس کلای ایران نیز در دو سررسید فروردین و اردیبهشت ماه شاهد انعقاد ۴۹ هزار و ۸۴۸ قرارداد آتی ۱۴۰۰ بود؛ به طوری که دارایی نقره که معاملات خود را در ماه پایانی سال مذکور آغاز کرد با ثبت ارزش ۱۰۰۲ میلیارد و ۴۴۲ میلیون ریالی بعد از زعفران نگین و پسته سومین جایگاه را به لحاظ ارزش معاملات به خود اختصاص داد. در نهایت اینکه در این دوره معامله‌گران تعداد ۳۷۱۴ قرارداد آتی زیره سبز را نیز در هفت سررسید معاملاتی منعقد کردند تا ارزش ۱۸۲ میلیارد و ۷۶۴ میلیون ریالی برای این دارایی پایه به ثبت برسد.

۱۳/۷ میلیون قرارداد آتی در سال ۹۹ منعقد شد

در جریان معاملات سالانه بازار آتی بورس کلای ایران معامله‌گران تعداد ۱۳ میلیون و ۷۲۷ هزار و ۳۴۱ قرارداد آتی را به ارزشی بالغ بر ۱۹۲ هزار و ۱۰۲ میلیارد ریال منعقد کردند.

طی سالی که گذشت، بیشترین حجم و ارزش معاملات در اختیار زعفران نگین بود؛ به طوری که در ۹ سررسید معاملاتی تعداد ۱۳ میلیون و ۳۲۷ هزار و ۷۶۱ قرارداد آتی زعفران نگین به ارزشی بیش از ۱۵۹ هزار و ۶۴۳ میلیارد و ۴۶۲ میلیون ریال منعقد شد.

در ۸ سررسید قرارداد آتی زعفران پوشال نیز تعداد ۱۲۳ هزار و ۸۸۶ قرارداد به ارزش تقریبی یک هزار میلیارد ریال منعقد شد. حجم معاملات قرارداد آتی پسته نیز برای

۱۰ گانه تالار نقره ای

بورس کالا در سال ۹۹ چه رویدادهای مهمی را شاهد بود؟

مسکن هم بوریسی شد

۲۹ مرداد

سرانجام پس از مدت‌ها انتظار، عرضه املاک از روز ۲۹ مرداد ۹۹ بر تابلوی املاک و مستغلات بورس کالای ایران آغاز شد. نخستین عرضه متعلق به شرکت عمران شهر جدید پردیس بود که این شرکت، یک باب واحد تجاری را با قیمت پایه ۱۰ میلیارد و ۶۳۹ میلیون ریال به فروش رساند تا پرونده‌ای جدید در معاملات بازار سرمایه کشور باز شود. پس از این عرضه موفق، بانک اقتصاد نوین نیز در ۲۶ شهریور یک قطعه زمین با کاربری مسکونی-تجاری را در شهرستان بندرعباس به قیمت پایه ۱۸۵ میلیارد و ۸۲۰ میلیون ریال به فروش رساند تا عرضه املاک مازاد بانک‌ها نیز در بورس کالا رسماً وارد فاز اجرایی شود. سومین و آخرین معامله ملک در سال ۹۹ نیز به حضور وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح در تالار بورس اختصاص داشت. وزارت دفاع، نهم آذر یک ملک واقع در شهرستان دماوند به مساحت ۳۶۲۳ مترمربع و با قیمت پیشنهادی ۱۳۰ میلیارد ریال را روی تابلوی بورس کالای ایران آورد که این ملک با قیمت پایه به فروش رسید.

کشمش در تالار سبز شد

۵ مهر

شنبه پنجم مهرماه، تالار اداره فرهنگ و ارشاد شهرستان خلیل‌آباد خراسان رضوی میزبان برگزاری مراسم راه‌اندازی معاملات گواهی سپرده کالایی کشمش سبز قلمی در بورس کالای ایران بود. کشمش بعد از محصولاتی چون زعفران نگین، زعفران پوشال، زیره سبز، پسته فندقی و بادامی راهی بازار گواهی سپرده بورس کالا شد تا کشاورزان این حوزه نیز از مواردی چون شفافیت قیمت، امکان فروش مستقیم محصول در بورس، استانداردسازی محصول و کنار رفتن دلالان منتفع شوند.

محصول انرژی‌بخش وارد رینگ شد

۱۶ دی

سه‌شنبه ۱۶ دی ماه ۹۹ خرمای مضافتی هم به معاملات گواهی سپرده بورس کالای ایران راه یافت. البته محصول خرما از سال ۱۳۸۳ در بازار فیزیکی بورس پذیرش شده و گاهی هم عرضه‌ای مقطعی در بورس انجام شده و از این حیث، خرما جزو کالاهای با سابقه بورس کالا محسوب می‌شود. سالانه بیش از ۷ میلیون تن خرما در ۳۸ کشور تولید می‌شود و ایران با تولید ۱/۲ میلیون تن بعد از مصر دومین تولیدکننده بزرگ خرما در دنیا محسوب می‌شود که از نظر تولید سهم ۱۵ درصدی و از نظر سطح زیر کشت سهم ۲۱ درصدی را در جهان به خود اختصاص داده است.

سرخیز با نهال آمد

۱۶ دی

پس از آغاز به کار صندوق‌های سرمایه‌گذاری کلایی بر پایه دارایی طلا، امسال نوبت به راه‌اندازی دو صندوق کشاورزی به نام‌های سرخیز و نهال رسید. پس از پذیره‌نویسی صندوق سرمایه‌گذاری طلای سرخ نوویرا با نماد نهال و صندوق سرمایه‌گذاری گروه زعفران سرخیز با نماد سرخیز و با مجوز سازمان بورس و اوراق بهادار، معاملات واحدهای این دو صندوق در بورس کلای ایران آغاز شد. فعالیت این صندوق در اوراق بهادار مبتنی بر کالاهای کشاورزی در حوزه بازار گواهی سپرده و ابزار مشتقه است.

امضای تفاهمنامه‌ای برای بورسی شدن کالاها و املاک شستا

۲۰ بهمن

تفاهمنامه همکاری میان شرکت سرمایه‌گذاری تامین اجتماعی و بورس کلای ایران در راستای اجرای سیاست‌های اقتصاد مقاومتی، جهش تولید، کمک به بهبود فضای کسب‌وکار و پیشرفت اقتصاد ملی امضا شد. این تفاهمنامه بر پایه سه محور اصلی امضا شد که شفافیت فروش کالاهای شرکت‌های تابعه شستا، عرضه املاک مازاد و تسهیل ضمانت‌های شرکت‌های عرضه‌کننده شستا این سه محور بودند. البته حضور شرکت‌های تابعه شستا در بورس کالا به سال‌ها قبل برمی‌گردد و برای مثال بزرگ‌ترین عرضه‌کنندگان بورس کالا مثل ذوب آهن اصفهان و مجموعه تاپیکو از زیرمجموعه‌های شستا هستند و در واقع تفاهمنامه جدید، گامی در جهت ورود شرکت‌های جدید و توسعه اقدامات گذشته است.

توانیر چراغ معاملات مناقصه را روشن کرد

۲ اسفند

معاملات به شیوه مناقصه روز دوم اسفندماه با همکاری شرکت توانیر و بورس کالا و در پی درخواست خرید سه هزار عدد کنتور برق از سوی شرکت توزیع نیروی برق منطقه استان آذربایجان غربی کلید خورد. این حجم کنتور با قیمت پایه مورد درخواست متقاضی یعنی سه میلیون و ۲۰۰ هزار ریال به ازای هر عدد کنتور، مورد معامله قرار گرفت تا معاملات جدید به تالار نقره‌ای اضافه شود. در روند معاملات مناقصه در بورس کالا، خریدار یک محصول در اطلاعیه‌ای اعلام می‌کند که تمایل به خرید چه کلایی و با چه مشخصاتی را دارد؛ به دنبال انتشار این اطلاعیه مناقصه، شرکت‌هایی که برای عرضه کلای مورد نظر در بورس پذیرش شده‌اند می‌توانند در مناقصه شرکت کرده و به این ترتیب رقابت عرضه‌کنندگان در جهت کاهش قیمت‌ها و جلب نظر خریداران است.

امضای دیجیتال در سامانه‌های بورس کالا

۶ اسفند

تفاهمنامه همکاری میان مرکز توسعه تجارت الکترونیکی وزارت صمت و بورس کالای ایران در راستای تسهیل تبادل الکترونیکی اطلاعات و توسعه بکارگیری امضای الکترونیکی در سامانه‌های بورس کالا از سوی علی رهبری رئیس مرکز توسعه تجارت الکترونیکی وزارت صمت و حامد سلطانی‌نژاد مدیرعامل بورس کالای ایران به امضا رسید. وجود یک زیرساخت نظارتی و نقشه‌ای جامع از عملیات تجاری که یک بخش مهم آن به بورس کالا مرتبط است، از اهداف اقتصادی کشور به شمار می‌رود که با همکاری بورس کالا و مرکز توسعه تجارت الکترونیکی وزارت صمت، ایجاد زیرساخت لازم برای نظارت یکپارچه بر چرخه تجاری کشور در دستور کار قرار گرفت.

تیکت حمل و نقل در بورس قیمت می‌خورد

۱۳ اسفند

تفاهمنامه همکاری بورس کالای ایران و راه‌آهن جمهوری اسلامی ایران در راستای راه‌اندازی معاملات حواله حمل ریلی کالا در بستر بورس کالا به امضای حامد سلطانی‌نژاد مدیرعامل بورس کالای ایران و سعید رسولی مدیرعامل راه‌آهن رسید. اتصال معاملات بورس کالای ایران به شبکه ریلی کشور به وسیله راه‌اندازی معاملات حواله حمل ریلی کالا با بهره‌گیری از ظرفیت اوراق حق امتیاز از اهداف اصلی امضای این تفاهمنامه به شمار می‌رود.

* افتتاح تالار حراج بازار با یک سبد سنگ آهن

۱۷ اسفند

آیین راه‌اندازی تالار حراج بازار روز ۱۷ اسفندماه با عرضه ۲۵۰ هزار تن سنگ آهن کلوخه و ۵۰ هزار تن سنگ آهن دانه‌بندی در بورس کالای ایران برگزار شد تا براساس تاکید مسئولان، محصولات بالادستی تولید فولاد کشور از جمله سنگ آهن نیز راهی بورس شود. در تالار حراج بازار، خریداران زمان بیشتری جهت تصمیم‌گیری و خرید در زمان رقابت دارند لذا در معاملات به این شیوه اگرچه زمان‌های سبز (پیش‌گشایش)، زرد (مظنه‌یابی) و آبی (زمان‌های توقف) مانند سایر تالارها انجام می‌شود اما زمان قرمز (رقابت) این تالار متفاوت از سایر تالارهاست.

* راه‌اندازی قرارداد آتی نقره

۱۷ اسفند

نقره، محصولی که بسیاری از کارشناسان آن را در کنار طلا، جذاب و پرنوسان برای سرمایه‌گذاری می‌دانند در روز ۱۷ اسفندماه روی تابلوی بازار آتی بورس کالا رفت تا نقره در همسایگی زعفران، پسته و زیره قرار گیرد. جزئیات قرارداد آتی نقره بیانگر آن است که هر قرارداد معادل ۱۰۰ گرم و استاندارد کالا، ساچمه نقره مطابق استاندارد ۹۹۹ است. حد نوسان قیمت این قرارداد، مثبت و منفی ۵ درصد نسبت به قیمت تسویه روز قبل بوده و قیمت تسویه در روز سررسید بر مبنای قیمت روز جهانی نقره و نرخ ارز سنا است؛ سقف موقعیت‌های باز برای اشخاص حقیقی و حقوقی نیز ۵۰۰ موقعیت در هر کد معاملاتی در نظر گرفته شده است.

بورس کالا

نمای ۹۹

گام‌های بلند برای فتح قله‌ها

رکوردشکنی در معاملات و توسعه ابزارهای معاملاتی بخشی از کارنامه سال ۹۹ تالار نقره‌ای است

بورس امینی / سال ۱۳۹۹ سالی متفاوت بود. اقتصاد ایران زیر فشار شدیدترین تحریم‌ها قرار داشت و همه‌گیری کووید-۱۹ نیز فعالیت‌های اقتصادی و تردها را محدود کرده بود. اما با وجود تمام این مشکلات روند مثبتی در فعالیت‌ها و اقدامات بورس کالای ایران رقم خورد. از رکوردشکنی معاملات گرفته تا ورود ابزارهای جدید معاملاتی و گسترش بازارها؛ همگی در این سال در کارنامه بورس کالا به ثبت رسیدند و همین مساله ۱۳۹۹ را متفاوت‌تر از سال‌های قبل کرد.

مجموعه بورس کشور با تعریف صحیح ابزارها، همراه کردن تمام نهادها و دنبال کردن اصلاحات قانونی به نحوی که مشوق افزایش دادوستدها در این بازار باشد، راه را برای گسترش فعالیت‌ها در بورس کالا هموار کند. این کارشناس خبره با تاکید بر لزوم توسعه خدمات و معاملات مبتنی بر کالا و اوراق بهادار کالایی بیان می‌کند: «برای مثال صنعت خودرو و معامله محصولات این صنعت را می‌توان به تالار شفاف بورس کالا وارد کرد. از این مسیر می‌توان به بسیاری از دغدغه‌ها پایان داد و با ایجاد شفافیت، دلایلی را کم کرد و هزینه‌ها را کاهش داد. به نظر می‌رسد که بورس کالا می‌تواند در این عرصه‌ها نیز در صورت همکاری همه نهادها و دستگاه‌ها موفق باشد.»

برنامه سال ۱۳۹۹

در ابتدای سال ۱۳۹۹، حامد سلطانی‌نژاد مدیرعامل بورس کالای ایران اعلام کرده بود که در این سال بورس کالا قصد دارد زمینه انجام معاملات بازار فیزیکی برای افزایش عرضه‌های منظم، اطمینان خاطر به تولیدکنندگان در تامین بی‌دغدغه مواد اولیه، گزارش‌گری مستمر قبل و

کارشناسان معتقدند بورس کالا طی این سال کارنامه موفق را به یادگار گذاشته که عمده آن، نه ناشی از فعالیت موثر در مقابله با فشار تحریمی یا رکود فراگیر کرونایی؛ بلکه به دلیل مقاومت و تدبیریابی برای مهار یا کم‌رنگ کردن مشکلاتی داخلی است که سد راه توسعه و رونق عرضه‌های بورسی هستند. در این باره، مصطفی حقیقی مهمانداری، کارشناس ارشد بازار سرمایه به خبرنگار ما می‌گوید: «بورس کالا با وجود دخالت‌ها و مزاحمت‌های داخلی خوشبختانه توانست وظایفش را به‌درستی در سال ۹۹ انجام دهد. در این شرایط توانست سختی‌ها را پشت سر بگذارد و با مقاومت در برابر هر دخالت نابه‌جایی به موفقیت برسد. البته فقط صحبت از مسئولان بورس کالای ایران و سازمان بورس و اوراق بهادار نیست. بحث در مورد مجموعه بزرگی است که نهادها و فعالان بازار را نیز در بر می‌گیرد.»

او با بیان اینکه ادامه مسیر نیز روشن است، توضیح می‌دهد: «دامنه فعالیت بورس کالا به همین روال سال ۹۹ باید در سال ۱۴۰۰ و سال‌های آتی گسترده شود. هنوز کالاهای و اموال زیادی وجود دارد که در بورس کالا نیست و به صورت شفاف معامله نمی‌شود. پیشنهاد این است که

کارشناسان و مقامات تاکید کردند که قیمت‌گذاری دستوری به نفع هیچ کس جز دلالتان نیست و باید قیمت‌ها در ساختار تقابل عرضه و تقاضا معین شود.

افزایش حجم معاملات

چندی پیش، در روزهای آخر زمستان ۱۳۹۹ اعلام شد که در این سال رقم بی‌سابقه معاملات ۳۲ میلیون تن کالا در بورس ثبت شده و این رقم بیانگر آن است که زیرساخت‌های بورس کالا پاسخگوی نیاز صنایع و تولید کشور بوده است. مدیرعامل بورس کالای ایران بیان کرده بود که در حوزه تامین مالی تولیدکنندگان ۴۰ درصد معاملات بازار فیزیکی به صورت سلف بوده و به این ترتیب از ارزش ۳۰۰ هزار میلیارد تومانی بازار حدود ۱۲۰ هزار میلیارد تومان به تامین مالی شرکت‌های تولیدکننده کمک شده است. این آمارها یک موضوع را به نمایش می‌گذارد. اینکه توسعه کمی و کیفی معاملات بورس کالا در راستا با اهداف اعلامی در ابتدای این سال رقم خورده است. از یک سو، توسعه ابزارهای مالی در بورس کالا سرعت گرفته و از سوی دیگر، جاذبه‌هایی برای ورود معاملات به این ساختار ایجاد شده است.

کارشناسان چه می‌گویند؟

اما این پایان راه نیست. این مسیر قرار است در سال جاری و سال‌های آتی نیز ادامه داشته باشد تا آنجا که بورس کالای ایران تبدیل به مرجع بزرگ و پایدار کشف قیمت و ایجاد شفافیت به واسطه معاملات مبتنی بر کالا و اوراق بهادار کالایی شود. در زمینه اقدامات صورت گرفته در سال ۱۳۹۹، برنامه و چشم‌انداز سال ۱۴۰۰ و دورنمای بورس کالا در سال‌های آتی به گفت‌وگو و تحلیل دیدگاه‌های کارشناسان بازار سرمایه، استادان دانشگاهی و فعالان صنایع و کسب‌وکارها پرداخته‌ایم. برخی از آنها از حرکت بزرگ بورس کالا در سال ۱۳۹۹ گفته‌اند؛ برخی به ارائه پیشنهادهای سازنده پرداخته‌اند و برخی نیز اقداماتی را که باید در سال ۱۴۰۰ عملی شود، بررسی کرده‌اند. جمع‌بندی ارزیابی‌های بیان‌شده نیز حکایت از آن دارد که بورس کالا تا کنون توانسته معاملات برخی از کالاها را شفاف و رقابتی کند، اما این کافی نیست. باید کالاهای بیشتری به بورس کالا بیایند و ابزارهای بیشتری برای معاملات بورسی کالاها تعریف شود. باید قیمت‌ها در بازار آزاد مشخص شود و هیچ مسئولی در قیمت‌گذاری کالاها دخالت نداشته باشد. این اقتصاد رقابتی و شفاف خودش همه مشکلات و رانت‌ها را کنار خواهد زد. این پرونده را که به تشریح جزئیات اقدامات و نیازها و پیش‌نیازهای گسترش معاملات می‌پردازد، با هم بخوانیم.

بعد از رویدادهای مهم به نهادهای ذی‌ربط برای جلوگیری از اتفاق‌های مضر و مواردی از این دست را دنبال کند. او به ایرنا گفته بود: «در سال ۹۹ بازاری مستمر برای برخی از محصولات مانند کشمش، خرما و برنج و همچنین معامله محصولات کشاورزی پر حجم و پربازیکر راه‌اندازی می‌شود.» سلطانی‌نژاد به مشکلات قیمت‌گذاری دستوری برخی از کالاها که اتفاقاً در این کالاها واردکننده نیز شده‌ایم، اشاره و از این روش انتقاد کرده بود. به گفته او «این کنترل قیمت توسط دولت است که مانع از تعیین قیمت کالاها و مبادله در بورس کالا بر اساس عرضه و تقاضا می‌شود. ضمن آنکه در بلندمدت آثار مثبتی نخواهد داشت و تولید به سمت بی‌انگیزگی و نابودی کشانده می‌شود.» مدیرعامل بورس کالای ایران همچنین «تقویت حضور برخی از کالاها مانند محصولات کشاورزی را از برنامه‌های این سال دانسته بود.»

رخدادهای سال ۱۳۹۹

با بحران ویروس کرونا به استقبال سال ۱۳۹۹ می‌رفتیم و همه انتظار داشتند که با اعمال محدودیت‌ها در فعالیت‌های اقتصادی، حجم دادوستدها کم شود اما بر خلاف تصور، دو عامل معاملات را در سال ۱۳۹۹ بیشتر کرد. عامل نخست، تلاطم‌های نرخ ارز بود. بسیاری از فعالان اقتصادی ترجیح می‌دادند که به جای پول، کالا داشته باشند و همین مساله حجم معاملات را در این سال بیشتر کرده بود. عامل دوم، افزایش تعداد و اشکال ابزارهای معاملاتی بود. کالاها و اموالی وارد بازار شدند که پیش از این عرضه نمی‌شدند و اتفاقاً برای خریداران جذاب نیز بودند. از آغاز عرضه اموال مازاد نهادها و بانک‌ها گرفته تا قرارداد آتی نقره که همگی برای معامله‌گران جذاب بود. برای مثال، قرارداد آتی نقره، طی پنج دقیقه پس از عرضه به اتمام رسید.

در سال ۹۹ معاملات مناقصه نیز به کنار معاملات مزایده آمد. کاری که همکاری توانیر و خرید کنتور شروع شد و تجربه موفق‌تری نیز به ثبت رساند. اوراق گواهی سپرده برای محصولات جدید کشاورزی عرضه شد؛ محصولاتی مانند کشمش و خرما. صندوق کالایی کشاورزی نیز با دو برند معتبر کار خود را شروع کرد تا ریسک‌ها را پوشش دهد.

در همین حال، عرضه محصولات معدنی با زنجیره تولید فولاد با وجود تمام جنجال‌ها در بورس کالا کلید خورد. تالاری نیز برای حراج باز که معاملات مدت‌دار را شامل می‌شود، شکل گرفت. این تالار حراج باز نیز کارش را با عرضه سنگ آهن آغاز کرد. اما مهم‌تر از همه، اتفاق نظری است که بین همه مسئولان و کارشناسان و نمایندگان مجلس در زمینه جلوگیری از قیمت‌گذاری دستوری کالاها رخ داد. در این سال تقریباً همه

سامانه سهامداران بورس کالا راه اندازی شد

کسب اطلاعات به روز فقط با یک کلیک

رویا فکوری / ۱۳۹۹، سالی پرکار برای بورس کالای ایران بود. سالی که در کنار ابزارهای جدید برای انجام معاملات بورسی کالا، شمار زیادی از معامله‌گران را نیز به این بازار شفاف افزود و حالا در کنار بازارهای سنتی، فعالان جدیدی به دادوستد در بازار مدرن بورس کالا روی آورده‌اند. تحول مثبت افزایش تعداد سهامداران، البته چالش‌های خاص خود را نیز به همراه داشت؛ مثلاً اطلاع‌رسانی حرفه‌ای و پاسخگویی سریع و دقیق به نیاز این حجم وسیع معامله‌گر و سهامدار با روش‌های سنتی ممکن نبود و نیاز به بازنگری در شیوه‌ها و به‌روزرسانی ابزار اطلاع‌رسانی و پاسخگویی داشت.

مجامع عادی و فوق العاده صاحبان سهام و نیز مصوبات مجامع نیز در دسترس است و سایر اخبار و اطلاعاتی‌ها نیز در آن برای سهامداران نمایش داده خواهد شد. در بخشی از صفحه نخست این سامانه، تعداد معاملات در ۱۰ روز اخیر و تغییر قیمت سهام طی همین بازه زمانی نیز در قالب نمودار به نمایش گذاشته می‌شود که تا اندازه‌ای قدرت تحلیل بازار را به سهامداران خواهد داد.

۲ جریان حمایت از بورسی‌ها

علی حیدری، کارشناس اقتصادی در خصوص این سامانه می‌گوید: این سامانه به سهامداران نظم می‌دهد و در زمینه صرفه‌جویی زمان کمک می‌کند. این گامی است که باید بورس کالا در جهت گسترش فعالیت‌های خود برمی‌داشت و خوشبختانه این اتفاق افتاد. او در گفت‌وگو با خبرنگار ما ادامه می‌دهد: البته این تمام کاری نیست که بورس کالای ایران در قبال سرمایه‌گذاران و سهامداران باید انجام می‌داد. بورس کالا لازم است که برای حداکثر کردن منافع سهامداران، تنظیم سازوکارهای قوی و قوانین اهتمام داشته باشد و با هر نوع رانتی مقابله کند. باید اطلاعات برای همه سهامداران به یک اندازه شفاف باشد و هیچ‌گاه این بازار به سمت اقتصاد دستوری نرود. حیدری با اشاره به اینکه دولت‌ها و مقامات باید در جریان مدیریت و رانت‌زدایی نفع داشته باشند و همت نمایندگان بر اصلاح قوانین و مقررات در جهت اقتصاد شفاف و شیشه‌ای باشد، تاکید می‌کند: همراستا با این شفاف‌سازی و کاهش اتلاف منابع از جمله زمان، باید در بورس کالا به سمت اقتصاد آزاد حرکت شود تا مکانی برای منطقی کردن قیمت‌ها باشد.

در همین چارچوب، هشتم تیرماه سال ۹۹، سامانه‌ای در بورس کالای ایران راه‌اندازی شد که هدفش بهبود کیفی و سهولت ارائه خدمات و اطلاع‌رسانی برای سهامداران است. این سامانه که همزمان با برگزاری مجمع عادی سالانه این بورس رونمایی شد، به یکی از مهم‌ترین و تجدیدنظیرترین دارایی هر انسانی توجه دارد. دارایی به نام «زمان» که بیش از هرچیزی باید دلواپس و نگران مصرف این منبع تجدیدنظیر باشیم؛ به‌ویژه در فضایی مانند بورس که تک‌تک لحظات ارزشمند است.

مساله دوم رفاه و سهولت فعالیت در چنین بازاری است. با توجه به افزایش تعداد سهامداران در بورس کالا و نیاز به کسب اطلاعات به‌روز و دقیق سهام توسط آنها، این پرتال سهامداری بسیار مورد نیاز بود که در نهایت، تابستان ۹۹ طراحی و راه‌اندازی شد. حالا به کمک این سامانه سهامداران می‌توانند تمامی اطلاعات خود اعم از اطلاعات شخصی، آخرین وضعیت از تعداد سهام، ریز معاملات و نیز سود تقسیمی مصوب و پرداخت‌شده را در هر زمانی از روز دریافت کنند و دیگر نیاز چندانی به تماس تلفنی یا مراجعه حضوری نداشته باشند.

۲ مسیر دسترسی به سامانه

کار با این سامانه نیز آسان است. سهامدار می‌تواند به آدرس <https://saham.ime.co.ir> یا سایت رسمی شرکت بورس کالای ایران به نشانی <http://www.ime.co.ir> بخش «سامانه سهامداران» مراجعه کند و بعد از ورود به سایت سامانه در بخش ورود سهامدار ۵ رقم کد بورسی خود را به عنوان نام کاربری و شماره شناسنامه را به عنوان رمز عبور وارد کند. البته سهامدار پس از ورود باید رمز عبور خود را تغییر دهد و مجدداً وارد سامانه شوند. پس از طی این مراحل به تمامی اطلاعات مورد نظر خود دسترسی خواهد داشت. البته در این سامانه اطلاعات عمومی از قبیل نحوه تماس با شرکت، آگهی دعوت سهامداران به

رکوردزنی در عرضه آزمایشی

۲۱۶ قرارداد آتی نقره فقط در ۵ دقیقه منعقد شد

بوریا امینی / اواسط اسفند سال ۱۳۹۹ معاملات قرارداد آتی نقره در بورس کالای ایران به صورت آزمایشی کلید خورد؛ با این تعریف که اندازه هر قرارداد آتی نقره برای معامله در این بازار ۱۰۰ گرم با سررسید تحویل در فروردین سال ۱۴۰۰ باشد. فلز نقره که همزمان با این عرضه در بازارهای بین‌المللی روند رو به رشدی داشت، در این عرضه آزمایشی نیز با استقبال خوبی مواجه شد. اقبال سرمایه‌گذاران به این فلز ارزشمند به اندازه‌ای بود که در ۵ دقیقه نخست شروع قرارداد آتی نقره، ۲۱۶ قرارداد تحویل فروردین ۱۴۰۰ منعقد شد و وجه تضمین اولیه این قرارداد، چهار میلیون و ۵۰۰ هزار ریال و سقف موقعیت‌های باز برای اشخاص حقیقی و حقوقی ۵۰۰ موقعیت در هر کد معاملاتی بود.

موضوع جزو اهداف و مزایای جانبی شکل‌گیری این نوع معاملات به شمار می‌رود.

استانداردهای معاملات نقره

استاندارد نقره مورد معامله نیز این‌چنین است که فعلا استاندارد کالا به صورت ساچمه مطابق استاندارد ۹۹۹ خواهد بود که در صورت درخواست متقاضیان تحویل محصول با کسر مبلغی مشخص به جای این نقره، با استاندارد کمتر مانند ۹۹۲ وجود دارد. در این معاملات حد نوسان قیمت مثبت و منفی ۵ درصد نسبت به قیمت تسویه روز قبل است؛ قیمت تسویه در روز سررسید بر مبنای قیمت روز جهانی نقره و نرخ ارز سنا خواهد بود.

سررسید قرارداد آتی نقره در ابتدا به صورت کوتاه‌مدت یک تا یک‌و‌نیم ماه خواهد بود تا به مرور زمان و پس از رسیدن موعد تحویل سررسید اول و آشنایی کامل سرمایه‌گذاران با نحوه تسویه معاملات، مدت قراردادهای نیز مانند سایر معاملات آتی فعال، عادی شود.

در همین حال بورس کالا در حال رایزنی با چند بانک برای تعریف معاملات گواهی سپرده کالایی نقره نیز هست که در صورت فراهم شدن زیرساخت‌های انبارداری بانک‌ها، امکان راه‌اندازی معاملات گواهی سپرده کالایی نقره نیز فراهم شود.

بورس کالا چند اقدام توسعه‌ای دیگر را نیز در دست اجرا دارد که قرارداد آتی روی واحدهای سرمایه‌گذاری صندوق‌های طلا یکی از آنها به شمار می‌رود. در مورد شمش طلا راه‌اندازی معاملات گواهی سپرده طلا در برنامه بورس کالای ایران است و مذاکرات نهایی با دو بانک به منظور آماده‌سازی خزانه‌های شمش طلا انجام شده است. معاملات گواهی سپرده شمش طلا با برند طلای زرشوران و شمش طلا که دارای عیار ۹۹۹ است آغاز می‌شود.

حالا در بورس کالا بازاری برای معاملات آتی نقره شکل گرفته که سرمایه‌گذاران نسبتاً ریسک‌پذیر نیز می‌توانند وارد آن شوند و با تغییرات جهانی قیمت این کالا سود کنند. مبنای قیمت کالای مورد معامله در این بازار، بهای جهانی محصول است و به این ترتیب دغدغه کشف قیمت درباره آن وجود ندارد. البته تنها هدف این بازار معاملات آتی سرمایه‌گذاری برای کسب سود نیست، راه‌اندازی این نوع قراردادهای به پوشش ریسک فعالان بازار نیز کمک می‌کند.

تامین مصارف از کانال بورسی

سالانه مقادیر قابل توجهی نقره در ایران مصرف می‌شود و ایران تقریباً با بیش از یک‌صد تن مصرف سالانه نقره، هفدهمین مصرف‌کننده نقره در جهان محسوب می‌شود؛ بخشی از تقاضا برای تولید زیورآلات و صنایع دستی و بخش دیگر نیز برای مصارف آزمایشگاهی و صنعتی است. با وجود این حجم بالا از تقاضا این کالا تا کنون بازاری رسمی و شفاف برای معاملات خود نداشته اما با راه‌اندازی معاملات آتی نقره در بورس کالا امکان پوشش ریسک معاملات با نوسانات نرخ برای فعالان این بازار - که عمدتاً از صنف تولیدکنندگان طلا، نقره و جواهر و سایر متقاضیان صنعتی و آزمایشگاهی هستند - فراهم شده است.

حالا برآورد می‌شود که نوسانات اخیر نرخ جهانی نقره در ماه‌های آتی نیز ادامه‌دار باشد و به همین خاطر شکل‌گیری بازاری رسمی و پیوسته برای تعیین قیمت این فلز برای پوشش ریسک معاملات این بخش می‌تواند کمک مناسبی باشد. ضمن آنکه تمامی مصرف‌کنندگان نقره و هر فردی که قصد سرمایه‌گذاری در این بازار را دارد، می‌تواند وارد این بازار شود و نسبت به خرید و فروش این قراردادهای اقدام کند. ضمن آنکه این بازار محل جذب نقدینگی سرگردان جامعه نیز می‌تواند باشد که البته این

صندوق کالایی کشاورزی، یک تیر و چند نشان

این صندوق ابزار مناسبی برای پوشش ریسک نرخ تورم برای سرمایه‌گذاران است

پوریا امینی / صندوق‌های مبتنی بر کالا از جذاب‌ترین حلقه‌های معاملاتی در بورس کالا به شمار می‌روند که می‌توانند برای سرمایه‌گذاران با پوشش نسبی ریسک نکانه‌های قیمتی مزایای خوبی به دنبال داشته باشند و در مقابل نیز برای کشاورز یا عرضه‌کننده محصول، تامین مالی انجام دهند. زمستان سال گذشته این نوع معاملات که با خرید اوراق مبتنی بر کالا انجام می‌شود، برای محصولات کشاورزی با نمادهای سحرخیز و نهال (هر یک با سرمایه اولیه یکصد میلیارد تومان) مراحل پذیرهنویسی را پشت سر گذاشت و فعالیت خود را آغاز کرد. به عبارتی این صندوق‌ها از اواخر سال ۹۹ در بازار صندوق‌های سرمایه‌گذاری بورس کالای ایران قابلیت معامله پیدا کردند. بر اساس امیدنامه این صندوق‌ها، حداقل ۷۰ درصد از ارزش کل دارایی‌های صندوق باید در گواهی سپرده کالایی زعفران، زعفران پوشال، زیره سبز و پسته سرمایه‌گذاری شود. همچنین حداکثر ۲۰ درصد از ارزش کل دارایی‌های صندوق نیز ممکن است به سرمایه‌گذاری در اوراق مشتقه مبتنی بر کالاهای کشاورزی اختصاص یابد.

نیز به تناسب آن افزایش پیدا می‌کند و می‌توان انتظار داشت ابزار مناسبی برای پوشش ریسک نرخ تورم باشند. سرمایه‌گذاران می‌توانند از طریق سرمایه‌گذاری در این صندوق‌های کالایی کشاورزی هم درآمدزایی از محل سرمایه‌گذاری و همین‌طور نوسان قیمت‌ها داشته باشند و هم این صندوق‌ها یک محل امن برای در اختیار داشتن حجم مشخصی از یک کالا باشد.

البته سرمایه‌گذار با وجود مالکیت بر کالا، در دسر نگهداری از آن را ندارد. خرید فیزیکی، هزینه‌های تحویل و انبارداری، ریسک نگهداری و مسائل مربوط به بیمه کالا از این طریق از دوش سرمایه‌گذار برداشته می‌شود و این یک مزیت بزرگ است. اگرچه دارندگان واحدهای سرمایه‌گذاری عادی، در هر زمان می‌توانند مطابق مفاد و مقررات، اقدام به فروش واحدهای تحت تملک خود کنند.

علاوه بر صندوق سرمایه‌گذاری کشاورزی، صندوق سرمایه‌گذاری طلا نیز در بورس کالای ایران راه‌اندازی شده است که البته این صندوق‌های کشاورزی یک تفاوت اساسی با صندوق‌های طلا دارند و آن هم بی‌تفاوتی صندوق کالایی کشاورزی به تغییرات جهانی قیمت‌ها در قیاس با صندوق طلاست. صندوق‌های کالایی به عرضه‌کننده که در اینجا همان کشاورز است نیز فرصتی برای تامین مالی و نقدینگی مورد نیاز به منظور توسعه فعالیت خود، پیشگیری از خام‌فروشی و کوتاه کردن دست دلالان از بازار را می‌دهد. به نظر می‌رسد که در ادامه مسیر توسعه بازار بورس کالای ایران این صندوق‌های کالایی کشاورزی با استقبال بیشتری همراه باشد.

به طور کلی صندوق‌های کالایی از جمله در مورد محصولات کشاورزی صندوق‌هایی هستند که روی مواد اولیه یا همان محصول با خرید اوراق مبتنی بر کالا سرمایه‌گذاری می‌کنند اما مجوز خرید و نگهداری محصول به صورت فیزیکی را ندارند. به این ترتیب که می‌توانند گواهی سپرده کالایی، قراردادهای آتی کالا، قراردادهای اختیار معامله کالا و اوراق سلف موازی استاندارد را خرید و فروش کنند. از این طریق می‌توان انتظار داشت که راه‌اندازی صندوق‌های کالایی کشاورزی به رونق بازارها و ابزارهایی مانند گواهی سپرده کالایی کشاورزی نیز بینجامد زیرا این معاملات گواهی‌مادر سایر ابزارهای مالی محسوب می‌شوند.

مزایای صندوق کالایی کشاورزی

تشکیل سبدهای کالاهای کشاورزی همان‌طور که در نهادهای عرضه می‌توان دید، یکی از مزیت‌های این صندوق‌های کالایی به شمار می‌رود و این صندوق‌ها را متفاوت از ابزارهای دیگر مانند گواهی سپرده کالایی یا اوراق مشتقه مبتنی بر کالاهای کشاورزی می‌کند زیرا ریسک سرمایه‌گذاری به صورت مستقل در هر یک از این کالاهای و نقدشوندگی بالاتر را کاهش می‌دهد. علاوه بر این، فراغت از دغدغه سررسیدهای زمانی و تحلیل مستقل بازار کالای مورد نظر دو ویژگی دیگر این صندوق‌های کالایی است که آن را از گواهی سپرده کالایی و دیگر ابزارهای مورد معامله متمایز می‌کند. از خصوصیت‌های مهم این صندوق‌ها این است که هر مقدار تورم موجب افزایش قیمت‌ها در کالاهای مختلف شود و بر قیمت کالای پایه اوراق بهادار مورد سرمایه‌گذاری در این صندوق‌ها اثر بگذارد، ارزش دارایی این صندوق‌ها

جذب سرمایه‌های سرگردان حلقه مفقوده رونق کشاورزی

محمدعلی احمدزاد اصل، تحلیلگر بازار سرمایه / صندوق‌های کلایی محصولات کشاورزی که در سال ۹۹ راه‌اندازی شد یک هدف بزرگ را دنبال می‌کند و آن هم هدایت کم‌ریسک و اصولی نقدینگی به بازار محصولات کشاورزی در بورس کلای ایران است. این صندوق‌ها اگر روند مثبتی را در توسعه طی کنند، فرصتی برای جذب سرمایه‌های سرگردان در بازارهای مختلف خواهند بود که برای رونق بخش کشاورزی اهمیت ویژه‌ای دارد.

ابتدایی‌ترین حلقه که همان فروش گل‌های زعفران است، تعجیل می‌شد و تعادل بازار بهم می‌ریخت. این عامل اجازه توسعه و حرکت صنعت به سمت مکانیزاسیون را هم نمی‌داد اما حالا به واسطه این صندوق‌ها می‌توان نوسانات بازار این محصولات را به حداقل رساند. به این ترتیب که کالا را در انبارهای مورد پذیرش بورس کالا گواهی سپرده کرد و هر زمانی که قیمت قابل قبول بود، محصول را فروخت. این منابع مالی می‌تواند ضمن بهبود توان مالی کشاورز به توسعه صنعت نیز کمک کند. به عبارتی با استفاده از سرمایه‌های سرگردان به کشاورزی عمق بخشید؛ به این ترتیب هم کشاورز سود می‌کند و هم سرمایه‌گذار در صندوق کلایی کشاورزی، حتی در این ساختار تعریف‌شده صنایع وابسته به محصولات نیز منتفع می‌شوند. از طرف دیگر، هدف بورس کالا که توسعه ابزارها و فعالیت‌های مبتنی بر ابزارهای تعریف‌شده برای گسترش معاملات، ایجاد شفافیت و کشف قیمت‌های منطقی است نیز محقق خواهد شد. از سوی دیگر مجالی برای توسعه صنعت کشاورزی، کاهش حجم واردات و خودکفایی در برخی از محصولات، حرکت به سمت تولید کمی و کیفی با استفاده از فناوری‌های روز و سیستم‌های مکانیزه و کاهش حضور دلالان در این بخش از اقتصاد خواهد بود که همگی با افزایش نقدینگی کشاورزان میسر است. به نظر می‌رسد که اگر از این ابزار به‌درستی استفاده شود و کشاورزان نیز با آن آشنا شوند، در بلندمدت عایدی راه‌اندازی صندوق‌های کلایی سرمایه‌گذاری و سایر ابزارهای بازار سرمایه مانند گواهی سپرده کالاهای کشاورزی به تمام مردم کشور و حتی نسل‌های بعدی خواهد رسید زیرا از انتقال ریسک‌ها و بدهی‌ها به نسل بعد جلوگیری می‌کند.

اساساً صندوق‌های کلایی کشاورزی با استفاده از منابع خود که از طریق واگذاری واحدهای سرمایه‌گذاری صندوق به سرمایه‌گذاران جمع می‌شود، با ایجاد پرتفوی نسبت به سرمایه‌گذاری در حوزه اوراق بهادار مبتنی بر کالاهای کشاورزی نظیر زعفران، زعفران پوشال، زیره سبز و پسته اقدام می‌کند. عمده این منابع نیز که حداقل ۷۰ درصد می‌شود، در گواهی سپرده کلایی سرمایه‌گذاری خواهد شد. سرمایه‌گذاران با خرید واحدهای این صندوق‌های کلایی به جای سرمایه‌گذاری مستقیم در محصولات کشاورزی، در صندوقی که به صورت تخصصی در اوراق بهادار مبتنی بر آن محصولات فعال است، سرمایه‌گذاری می‌کنند. این منابع که هم برای سرمایه‌گذار منافع مالی به همراه خواهد داشت، برای کشاورز یا تولیدکننده نیز از طریق ایجاد نقدینگی مزایایی به همراه دارد. به این ترتیب که کشاورزان و تولیدکنندگان بدون وثیقه‌گذاری و عرضه مستمر محصول، به منابع مالی دست می‌یابند که راه رسیدن به آن آسان و مجالی برای فعالیت‌های توسعه‌ای را فراهم کرده است. اکنون دو صندوق کلای کشاورزی با دو نماد معتبر سحرخیز و نهال در بورس کلای ایران ایجاد شده که صندوق به نقدشوندگی بیشتر معاملات بخش کشاورزی و روند استانداردسازی محصولات کمک می‌کند اما مهم‌تر از آن بهبود شرایط نقدینگی کشاورز و کاهش دلالت‌هاست. در مورد صندوق‌های راه‌اندازی‌شده قرار است که این ابزارهای مدرن از طریق تأمین منابع مالی مورد نیاز، از خام‌فروشی محصولات به‌ویژه در زعفران جلوگیری کنند زیرا هر ساله به علت کمبود نقدینگی، کشاورزان مجبور بوده‌اند که در همان ابتدای فصل کلای خود را بدون هیچ ارزش افزوده‌ای به فروش برسانند. به این ترتیب در

بلندپروازی خرماي بورس

تبدیل ایران به مرجع قیمت در منطقه و حتی دنیا از اهداف عرضه بورس خرماست

روبا فکوری / زنگ ورود محصولات کشاورزی در بورس کالا مدت‌ها قبل از عرضه گواهی سپرده خرما زده شد، اما در سال ۹۹ با ورود محصول کشاورزی خرما به کالاهای معاملاتی سعی شد تا این سید کامل‌تر شود. به این ترتیب که عرضه‌هایی از معاملات گواهی سپرده رطب مضافتی صورت گرفت که البته این نوع معامله تا پیش از این روی کالاهای دیگر کشاورزی تعریف و تجربه شده بود. اتفاقاً موفقیت‌آمیز بودن این معاملات باعث شد تا این ابزار برای محصول خرما نیز تعریف شود.

بررسی‌ها نشان می‌دهد که تعریف گواهی سپرده در بخش محصولات کشاورزی باعث شده که بیش از یکصد هزار کشاورز به این بازار دسترسی پیدا کنند و حالا تولیدکنندگان خرما نیز به این فهرست اضافه شده‌اند. حوزه محصولات کشاورزی روند رو به رشدی داشته و طی بازه زمانی سال ۹۵ تا کنون، سعی شده که یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های مرتبط با محصولات کشاورزی، یعنی انبارهای مورد پذیرش مدیریت شود. در زمینه معاملات گواهی سپرده خرما، طی دو عرضه نخست، دو انبار خرماي مضافتی بم در شهرستان استان کرمان بر اساس استانداردهای معاملاتی بورس کالا آغازگر این مسیر بوده‌اند. ضمن آنکه، پذیرش انبارهای جدید به منظور تکمیل پوشش جغرافیایی انبارهای تحت کلید بورس کالا عموماً در مناطق جنوبی کشور در دستور کار بورس کالا قرار دارد.

بررسی‌ها نشان می‌دهد که تعریف گواهی سپرده در بخش محصولات کشاورزی باعث شده که بیش از یکصد هزار کشاورز به این بازار دسترسی پیدا کنند و حالا تولیدکنندگان خرما نیز به این فهرست اضافه شده‌اند. حوزه محصولات کشاورزی روند رو به رشدی داشته و طی بازه زمانی سال ۹۵ تا کنون، سعی شده که یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های مرتبط با محصولات کشاورزی، یعنی انبارهای مورد پذیرش مدیریت شود. در زمینه معاملات گواهی سپرده خرما، طی دو عرضه نخست، دو انبار خرماي مضافتی بم در شهرستان استان کرمان بر اساس استانداردهای معاملاتی بورس کالا آغازگر این مسیر بوده‌اند. ضمن آنکه، پذیرش انبارهای جدید به منظور تکمیل پوشش جغرافیایی انبارهای تحت کلید بورس کالا عموماً در مناطق جنوبی کشور در دستور کار بورس کالا قرار دارد.

مرجع قیمت خرما در منطقه و دنیا

پیش از بیست نوع خرما در ایران پرورش داده می‌شود، برخی از کارشناسان و کشاورزان عقیده دارند نوع «خشک» این محصول کشاورزی، قابلیت‌های مورد نیاز عرضه در بازار بورس را بیشتر از نوع «تر» دارد. تا کنون انتخاب نوع خرما برای معاملات گواهی سپرده این محصول از نوع «مضافتی» بوده است. خرماي مضافتی شناخته‌شده‌ترین نوع خرما در ایران است که رطوبت زیادی دارد. این نوع خرما مورد اقبال مردم قرار گرفته اما سوال اینجاست که آیا ویژگی‌های یک عرضه مطلوب را در ساختار بورس کالای ایران دارد؟

با این حال، هدف‌گذاری برای عرضه خرما در بورس کالا بزرگ‌تر از عرضه یک مدل از این محصول است. کشف نرخ شفاف و عادلانه، کمک به ایجاد بازاررسانی بهتر محصول، استانداردسازی محصول در بلندمدت، کنار رفتن واسطه‌ها با امکان فروش مستقیم محصول کشاورز در بورس و تبدیل ایران به مرجع قیمت خرما در منطقه و حتی دنیا با توجه به حجم تولید مطلوب، از جمله مزایا و اهداف ورود خرما به بورس کالای ایران برشمرده می‌شود.

اما هدف از عرضه کالاها و محصولات کشاورزی در بورس کالا و اضافه شدن این مسیر عرضه به شیوه‌های سنتی سابق چیست؟ شاید بتوان گفت که افزایش شفافیت اقتصادی از مسیر توسعه بورس کالا و کشف قیمت به نوعی که منافع عرضه‌کننده و خریدار را همزمان تامین کند، مهم‌ترین سیاست توسعه‌ای بورس کالا حتی در بازارها و ابزارهای جدید است.

اهداف عرضه خرما در بورس کالا

کارشناسان بر این باورند که اگر به دنبال افزایش شفافیت در اقتصاد و تخصیص بهینه کالا در کشور باشیم، باید از گذرگاه توسعه بورس‌های کالایی عبور کنیم. در خصوص محصولات کشاورزی از جمله خرما و ایجاد معاملات گواهی سپرده این محصول نیز مهم‌ترین هدف ایجاد این ابزار جدید مالی، شکل دادن بازاری شفاف است که در آن تولیدکننده و خریدار

نشانی خرماي مطلوب عرضه بورسي

محسن رشيد فرخي رئيس انجمن ملي خرما / توليد خرماي ايران سالانه حدود ۱/۲ ميليون تن است و امسال تلاش شد كه از طريق معاملات گواهي سپرده خرما اين محصول كشاورزي وارد معاملات بورس كالاي ايران شود. فرايند اين عرضه نيز چنين طراحي شد كه در بستر گواهي سپرده كالايي، پس از پذيرش يك يا چند انبار، كشاورزان مي‌توانند محصول خود را كه با استانداردهاي تعيين شده از سوي بورس كالا منطبق است، به انبار بسپارند. در اين مرحله يك قبض انبار به نام كشاورز صادر مي‌شود كه اين قبض انبار در حكم گواهي سپرده كالايي است و امکان معامله آن به شكل مستقيم توسط كشاورز در بستر آنلاين يا توسط كارگزاران در بازار گواهي سپرده بورس كالا وجود دارد.

براي عرضه در بورس انتخاب شد كه بگذريم، مساله شفافيت در معاملات مطرح مي‌شود. بورس كالا به دنبال ايجاد شفافيت و كشف قيمت در نرخی است كه منافع كشاورز را نيز در بر گيرد. اما به نظر مي‌رسد اين اقدام كافي نيست و بايد شفافيت در عملکرد خود را نشان دهد. وقتی دلالان بيش از ۳۵ درصد سود محصول را به جيب مي‌زنند و سود آنها از كشاورز بيشتر است، ممكن است كه اين رابطه به ساختار بورس كالا نيز منتقل شود و دلالان خريداران بورسي باشند.

در دنيا كشورهاي موفق در عرصه توليد و عرضه خرما، بيش از آنكه به دنبال ساختارهاي بورسي باشند، به دنبال ايجاد صادركنندگان بزرگ و بنام هستند؛ در اين خصوص مي‌توان كشوري مانند تونس كه توسعه يافته نيست را مثال زد. اين كشور در بحث خرما بسيار موفق بوده و هشتمين صادركننده و اولين كشور در بحث بهره‌وري است. با نگاهی به تجربه آن مي‌توان روش‌هاي موفق را انتخاب كرد كه ايران نيز به جايگاه بهتري در جهان برسد.

بايد معاملات گواهي سپرده خرما را به سمت عرضه محصولات خشك و نيمه‌خشك سوق داد و نظارت‌ها را هم در اين بازار و هم در بازار سنتي افزايش داد، همچنين به كشاورزان كار با ابزارهاي مالي را آموزش داد تا اين طرح نه تنها به شكست برخورد نكند، بلكه به اهداف خود يعني حداكثر شدن منافع توليدكننده و خريدار، حذف دلالان و تبديل خرما به يك كالاي جذاب براي معاملات بورسي برسد. تنها در اين حالت است كه مقدمه عرضه خرما در بورس كالا و رسيدن سود واقعي توليد خرما به كشاورز، خون تازه‌اي در رگ‌هاي خشكيده اين صنعت با ارزش كشور، تزريق خواهد كرد.

از اين مرحله عرضه محصول خرما در بورس كالا به صورت مستقيم كليد مي‌خورد. به اين ترتيب كشاورز مي‌تواند به صورت مستقيم و بدون حضور واسطه‌ها محصول خود را از طريق تابلوي بورس به كل كشور عرضه كند. هدف از اين موضوع علاوه بر حذف واسطه‌ها، كشف نرخ واقعي قيمت عنوان شده است اما آيا سازوكار ورود محصول به بورس كالا از مسير كارشناسي به ميزان كفايت انجام شده است؟ در خصوص محصول خرما، به نظر مي‌رسد كه انتخاب خرماي مضافتي به عنوان آغازگر اين روند، چندان مناسب نبود. خرماي مضافتي رطوبت بالايي دارد و جزو خشكبار محسوب نمي‌شود. به همين دليل بهترين شرايط نگهداري آن در جاي خنك و انبارهاي مجهز به سيستم‌هاي سرمايشي است. اين نوع خرما فسادپذير است و نمي‌توان به آن به چشم يك كالاي سرمايه‌گذاري نگاه كرد.

شرايط خاص نگهداري از اين خرما، كار را سخت مي‌كند. در حالي كه خرماي خشك و نيمه‌خشك مانند پيام، هم شرايط آسان‌تري براي نگهداري دارد و هم امکان صادرات آن وجود دارد. ۸۵ درصد از توليدات اين خرما صادر مي‌شود و شايد محصولي تخصصي‌تر براي عرضه در بورس كالا به شمار برود. قابليت ۲ سال انبارداری اين محصول از جمله مزايای آن نسبت به خرماي مضافتي است. در حالي كه خرماي مضافتي شرايط نگهداري سختي دارد و دماي سردخانه بايد به گونه‌اي تنظيم شود كه خرما دچار فساد يا شكرك نشود. ضمن آنكه در بحث بيمه كردن محموله‌هاي اين نوع خرما مشكلاتي وجود دارد و بيمه‌گر به آن به عنوان يك كالاي فسادپذير مي‌نگرد. البته گفته مي‌شود كه قرار است انواع ديگر خرما به اين معاملات وارد شود اما از نوع خرمایی كه

بازگشت به رتبه اول جهان از مسیر تالار نقره‌ای

عرضه بورسی کشمش، جایگاه برتر از دست رفته ایران را احیا می‌کند

رویا فکوری / ایران یکی از چهار کشور برتر تولیدکننده کشمش در جهان است که با تولید حدود ۲۰۰ هزار تن در سال در رقابتی فشرده با کشورهایمانند ترکیه و آمریکا است. البته در سال‌های نه چندان دور، رتبه نخست تولید کشمش جهان متعلق به ایران بود. اما با افزایش تولید در ترکیه و در جازدن ایران، اکنون ترکیه دو برابر ایران کشمش تولید می‌کند و به همین نسبت سهم بیشتری نیز در صادرات دارد. راهکارهای بازیابی این جایگاه از دست رفته و همین‌طور ارزآوری برای کشور، شامل مواردی نظیر توسعه باغ‌های انگور، مکانیزه کردن تولید و رهایی از کشت سنتی، یکپارچه کردن اراضی و جلوگیری از وجود سموم در محصول تولیدی است اما همه این اقدامات نیازمند منابع مالی و تکنولوژی است.

فروشنده و هم برای خریدار وجود دارد. نیاز نداشتن به تحویل فیزیکی، جابجایی، تحمل هزینه و افت مربوطه در هر بار خرید، امکان خرید و فروش مستمر و متعدد بدون جابجایی، ایجاد اطمینان در خریدار و فروشنده نسبت به کیفیت کالای خریداری‌شده و مسئولیت انبار پذیرش‌شده نزد بورس نسبت به کیفیت و کمیت کالای خریداری‌شده از مزایای دیگر این معاملات به شمار می‌رود.

در همین حال، امکان فروش محصول به قیمت واقعی به‌ویژه با افزایش حجم معاملات، استانداردسازی محصول قابل پذیرش در انبار و انتشار اطلاعات قیمت‌ها و حجم معاملات به صورت برخط و از طریق اینترنت در سطح کشور و دنیا و امکان حضور مستقیم خریداران بین‌المللی در این معاملات را نیز باید به مزایای ذکرشده اضافه کرد. وجود بستر قانونی توثیق در دستورالعمل مربوطه در بورس کالا، امکان تامین مالی تولیدکنندگان دارای گواهی سپرده کشمش در صورت موافقت بانک‌ها با توثیق گواهی سپرده نیز مزیت دیگری است که در این معاملات برای محصول کشمش وجود دارد. استانداردپذیری، قابلیت ماندگاری برای یک دوره زمانی قابل قبول، نیاز به انبارش کالا، قابلیت تفکیک به محموله‌های استاندارد و نبود محدودیت و موانع برای انجام معاملات و کشف نرخ کالا از مهم‌ترین ویژگی‌های کشمش است که امکان راه‌اندازی این معاملات را بر پایه این دارایی فراهم می‌کند. حالا باید منتظر ماند و دید که آیا این گواهی سپرده کشمش به شفافیت در معاملات و کشف قیمت محصول، افزایش توان مالی کشاورزان برای تامین نیازهای توسعه‌ای و بازیابی جایگاه از دست رفته ایران در بازار جهانی کشمش کمک می‌کند؟

با هدف رفع برخی از این مشکلات و تامین نیازهای این بخش، معاملات کشمش در بورس کالای ایران برای نخستین بار در قالب ابزار گواهی سپرده کالایی در سال ۹۹ راه‌اندازی شد. استفاده از این ابزار مالی در بورس کالای ایران به این ترتیب تعریف شده که در استان‌های تولیدکننده یک محصول خاص مثل کشمش به توسعه نظام انبارداری پرداخته شود. نخستین معامله گواهی سپرده کشمش سبز قلمی نیز با پذیرش یک انبار دارای استانداردهای تعریف‌شده در شهرستان خلیل‌آباد استان خراسان رضوی که از قطب‌های تولید این نوع کشمش در ایران به شمار می‌رود، آغاز شد. البته پس از انجام این معاملات، گشایش انبار برای نوع دیگر کشمش مانند کشمش تیزبایی نیز در همین سال صورت گرفت.

مزایای عرضه کشمش در بورس کالا

کارشناسان بر این باورند که راه‌اندازی و توسعه این معاملات در ساختار بورسی به نفع فعالان و باغداران این عرصه خواهد بود. به این ترتیب که وجه حاصل از فروش محصول در کوتاه‌ترین زمان ممکن و با اطمینان کامل به حساب کشاورز واریز می‌شود؛ فعالیت‌های واسطه‌گرایانه کاهش می‌یابد و امکان فروش مستقیم محصول، مدیریت ریسک ناشی از نوسانات قیمتی نیز وجود خواهد داشت. طبق تعریف انجام‌شده، وجه حاصل از معامله، ظرف مدت حداکثر یک روز کاری پس از انجام معامله با لحاظ هزینه‌های انبارداری و کارمزد معاملات به حساب مالک کشمش واریز می‌شود.

اما اینها تنها منافع‌های عرضه گواهی سپرده کشمش در بورس کالا نبود. مزیت‌های این عرضه بورسی هم برای

آموزش، حلقه مفقوده معاملات گواهی سپرده

مهدی دلبری / کارشناس بازار سرمایه | گواهی سپرده یک ابزار متداول در بورس‌های تجاری و کلایی شناخته شده و مطرح جهان نظیر بورس شانگهای، لندن و شیکاگو است. در ایران عرضه و معامله گواهی سپرده در بورس کالا با دادوستد طلا شروع شد و اکنون برای بسیاری از محصولات این فرآیند معاملاتی برقرار شده است. به واسطه این نوع معامله شفافیت و کارایی بسیاری بازارها افزایش یافته و به نظر می‌رسد که این مسیر ادامه‌دار باشد.

جلسات آموزشی و توجیهی نحوه انجام این معاملات بر روی محصول شده است و این روند نیز ادامه خواهد داشت اما باید این موضوع را جدی‌تر دید و به آن پرداخت.

در جهان حتی برای محصولاتی مانند گل نیز که عمر کوتاهی دارد، این نوع معاملات گواهی سپرده برقرار می‌شود و چندین میلیارد دلار معامله صورت می‌گیرد. مانند بورس کلایی هلند که گل یکی از کالاهای مهم مورد معامله در قالب گواهی سپرده است اما در این زمینه شرایط و همین‌طور آموزش‌ها به‌گونه‌ای است که تولیدکننده و فعال بازار گرایش به حضور در فضای بورسی دارد.

در همین حال اگر بتوانیم برای بهبود معاملات، فرآیندها را سرعت دهیم؛ به این ترتیب که فرصت تسویه کمتر و سرعت تحویل بیشتر شود و در کنار آن ابزارها را گسترش دهیم، شاید به مرور بتوان این بازار شفاف را در برخی از محصولات جایگزین بازار فیزیکی کرد. البته آشنایی فعالان این صنعت و واسطه‌های کشاورزی با ابزارهای مالی اهمیت ویژه‌ای دارد که باید به آن توجه بیشتری شود و این نا آشنایی فعلی، کار را سخت می‌کند.

اگرچه سعی شده با مشوق‌هایی مانند آنچه در خصوص مالیات دیده شده است، خریدار و فروشنده یک کلای خاص به بازار شفاف بورس کالا جذب شوند اما هنوز باید مشوق‌ها را برای هدایت دادوستدها به این سمت بیشتر کرد. با وجود همه آنچه گفته شد، عمده ریسک ما در خصوص محصولی مانند کشمش این است که کشاورزان و واسطه‌ها با مباحث مالی آشنا نیستند و در این راستا نیاز به آموزش و فرهنگ‌سازی است. اگر مشوق‌ها و آموزش‌ها بیشتر شود، بدون شک بسیاری از معاملات محصولات استاندارد به تالار بورسی کشانده خواهد شد.

در بخش کشاورزی این ابزار کمک می‌کند تا ریسک نوسانات قیمت در معاملات پوشش داده شود و مزایایی نظیر فروش بدون واسطه، دریافت وجه در زمان کوتاه، قیمت‌گذاری شفاف نیز نصیب باغدار و کشاورز شود. در این راستا مالکیت کالاهایی که قابلیت استانداردسازی و انبار دارند، به جای آنکه جابه‌جا، به دست دلالان سپرده یا فاسد شود؛ با اوراق سپرده کلایی در فضای بورس کالا جابه‌جا می‌شود. این امکان انتقال مالکیت در زمان اندک، هزینه‌ها را نیز کاهش می‌دهد.

این معاملات البته تنها برای کشاورز منفعت ندارد؛ خریداران نیز می‌توانند ریسک قیمت را با این معاملات پوشش دهند و حتی برخی افراد می‌توانند برای سرمایه‌گذاری و بدون آنکه شناختی از محصولات کشاورزی داشته باشند، اقدام به خرید و فروش این گواهی سپرده کنند. به عبارتی می‌توان به این معاملات نگاه سرمایه‌گذاری نیز داشت.

این قابلیت‌ها اجازه می‌دهد که بازار برای معاملات گواهی سپرده قابلیت گسترش داشته باشد. حتی می‌توان این معاملات را در ساختارهای دیگری مانند قراردادهای آتی و صندوق‌های کلایی نیز دید تا افراد با هر درجه از ریسک‌پذیری وارد بازار شود. اما یک مساله در مورد محصولات کشاورزی باید بیشتر مورد توجه قرار گیرد و آن هم آموزش است. از جمله محصول کشمش که احتمالاً باغدار، تولیدکننده و فعال بازار کشمش کمتر با بازار سرمایه آشنایی دارند و از این نظر ممکن است کمتر تمایل به ورود داشته باشند. این یک نوع ریسک در مورد اغلب محصولات کشاورزی است.

آن‌طور که مسئولان بورس کلای ایران می‌گویند برای محصول کشمش، برای آشنایی فعالان بازار کشمش با معاملات گواهی سپرده کلایی اقدام به برگزاری

گندم؛ قیمت تضمینی، برتر از خرید تضمینی

تجارب موجود گویای نا کارآمدی و پرهزینه بودن سیاست خرید تضمینی است

رویا فکوری/ پس از خودکفایی کشور در تولید گندم و مشکلات خرید تضمینی این کالای استراتژیک، بارها عنوان شد که این سیاست نیازمند اصلاح است و پیشنهاد نیز این بود که سیاست قیمت تضمینی به جای خرید تضمینی اجرا شود. این طرح که بر اساس مواد قانونی نظیر ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی است، به تولیدکنندگان محصولات کشاورزی از جمله گندم اجازه می‌دهد که محصولات خود را در بازار بورس تخصصی کالای کشاورزی عرضه کنند و در صورت کاهش قیمت بورس نسبت به قیمت تضمینی اعلام‌شده از سوی دولت، مابه‌التفاوت آن توسط دولت به تولیدکنندگان پرداخت شود. به عبارت دیگر، طبق ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری محصولات کشاورزی، محصولاتی که قرار است در بورس کالا عرضه شوند و شکل حمایتی آنها از قالب خرید تضمینی به قیمت تضمینی تبدیل می‌شود و این ماده قانونی وزارت جهاد کشاورزی را نیز ملکف می‌کند هر ساله متناسب با شرایط تولید و بازار، محصولات تحت سیاست خرید و قیمت تضمینی را انتخاب و اعلام کند.

خرید مطرح نیست و تاکنون دولت حمایت‌هایی در زمینه حمل گندم تا انبارها، نگهداری در انبارها و حتی در قسمت فروش در ناوایی‌ها انجام می‌داده است. گندم، کالایی است که طی یک بازه زمانی از بهار تا پاییز برداشت می‌شود و اگر قرار باشد در این مجال اندک، تکلیف کل محصول تولیدی مشخص شود، قطعاً تامین این حجم از تقاضا طی چنین مدت کوتاهی سخت است. در حالی که دولت گندم را می‌خرد و ذخیره می‌کند و متناسب با نیاز به توزیع آن می‌پردازد. اما اگر این عرضه گندم، فقط در بورس کالا و با قیمت تضمینی انجام شود، به خاطر ساختار بازار و تعیین قیمت‌ها بر مبنای عرضه و تقاضا، در این بازه زمانی قیمت‌ها می‌شکند. در چنین وضعیتی، اگرچه دولت بر اساس قانون موظف به پرداخت مابه‌التفاوت وجوه با نرخ خرید تضمینی است اما برای تعادل بخشی، وجود یک بازارساز و کسی که ذخایر استراتژیک را نگهداری کند، ضروری است.

به هر حال وقتی به دردهای این طرح و منافع آن برای کشاورزان و دولت نگاه می‌اندازیم؛ مزایا بر مشکلات آن غالب است. ضمن آنکه در این ساختار امکان تفکیک کیفیتی گندم و استانداردسازی کیفیت آن نیز وجود دارد زیرا کیفیت گندم همه استان‌ها با هم برابر نیست و بحث عدم اختلاط گندم می‌تواند به شفافیت، درجه‌بندی و در نهایت استانداردسازی کیفیت گندم کمک کند. ضمن آنکه دولت را از مزیت شفاف‌سازی هزینه گندم با کیفیت بهره‌مند می‌کند.

تاکنون، اعلام شده که در سال ۱۴۰۰ عملیات تحویل گندم کشاورزان برای خرید تضمینی از اواسط فروردین ماه آغاز و تا پایان دی ماه خواهد بود و نرخ خرید تضمینی گندم برای این سال به ازای هر کیلوگرم ۴۰۰۰ ریال تعیین شده و ۱۱۰۰ مرکز خرید در سراسر کشور برای تحویل گندم پیش‌بینی شده است. اما کارشناسان بر این باورند که در سال ۱۴۰۰ باید حداقل بخشی از گندم تولیدی از طریق بورس کالا مورد مبادله قرار می‌گیرد.

در این مکانیزم امکان افزایش بهره‌وری، تفکیک بر مبنای کیفیت و ایجاد فضای شفاف و رقابتی برای تولید و عرضه گندم دیده شده است. این در حالی است که متخصصان و کارشناسان در این طرح منافی را برای دولت نیز متصور هستند و تقریباً همه به این نتیجه رسیده‌اند که اجرای سیاست خرید تضمینی برای دولت دیگر امکان‌پذیر نیست چرا که بار مالی بسیار سنگینی را به دولت تحمیل می‌کند و در شرایط کنونی و تنگنای درآمدی کشور، تقبل و تحمل این هزینه برای دولت آسان نیست اما مکانیزم قیمت تضمینی موانع را به حداقل می‌رساند.

با ایجاد این سازوکار، کشاورزان محصول خود را در بورس کالا عرضه می‌کنند و مابه‌التفاوت قیمت فروش در بورس و نرخ حمایتی تعیین‌شده برای گندم، از طرف دولت به حساب تولیدکنندگان واریز خواهد شد. البته در خصوص گندم ملاحظاتی وجود دارد که کار اندکی پیچیده می‌شود. در این مورد فقط بحث

دلالت دایی از بازار گندم با عرضه بورسی

حسین نصیری / کارشناس بازار سرمایه | بورس کلای ایران بارها برای عرضه گندم به قیمت تضمینی و پایان دادن به مشکلات خرید تضمینی این محصول کشاورزی استراتژیک اعلام آمادگی کرده است. به مراتب کارشناسان نیز به بررسی جوانب این موضوع پرداخته و کشاورزان هم اجرای ماده قانونی افزایش بهره‌وری محصولات کشاورزی را که بر عرضه بورسی کلای تولیدی اشاره دارد، مطالبه کرده‌اند. اما با گذشت سال‌ها از طرح این مساله، همچنان خرید تضمینی گندم توسط دولت ادامه دارد و عرضه این محصول وارد فضای بازار سرمایه نشده است.

توسط انباردار انجام می‌شود، تاریخ انقضای محصول و مدت ماندگاری آن مشخص می‌شود و پس از چاپ گواهی سپرده کالایی و سایر اقدامات، کشاورز می‌تواند این گواهی را به کارگزار بورس کالا ارائه دهد تا بر اساس آن معاملات انجام گیرد.

در صورت انجام معامله، دو حالت متصور است؛ نخست آنکه قیمت معامله کمتر از نرخ خرید تضمینی اعلام شده از سوی وزارت جهاد کشاورزی باشد. در این صورت، کشاورز برای دریافت مابه‌التفاوت و هزینه‌های تبعی به وزارتخانه معرفی می‌شود تا ظرف حداکثر دو هفته این رقم را دریافت کند. در حالت دوم، قیمت معامله بالاتر از نرخ خرید تضمینی است که پس از کسر هزینه انبارداری و کارمزد معاملات، ظرف دو روز پرداخت به کشاورز انجام خواهد شد. این، بازاری شفاف است که واسطه‌ها و دلالت کمتر می‌توانند به آن نفوذ کنند و با توجه به تجربه موفق طرح قیمت تضمینی، اگر امکان عرضه محصول کشاورزان با قیمت بازار در بورس وجود داشته باشد، واسطه‌ها نمی‌توانند نبض بازارها را در اختیار بگیرند و به کشاورز ضربه بزنند. کشاورز به آسانی به بازار خود دسترسی پیدا می‌کند و با توجه به تسویه سریع بورس کالا با کشاورزان، افزایش رضایت آنها را به دنبال خواهد داشت. در همین حال هزینه‌های سنگین دولت در خرید تضمینی گندم نیز مرتفع می‌شود.

البته در کنار این موضوع باید به بازنویسی و اصلاح برخی از قواعد و ایرادات نیز توجه شود. اگر زمینه این کار فراهم و قیمت تضمینی به‌درستی جایگزین خرید تضمینی شود، می‌توان به تامین منافع هر دو سمت امیدوار بود. البته دولت باید نقش نظارتی و کنترلی قوی‌تری داشته باشد تا با این تغییرات به مصرف‌کننده نیز آسیبی وارد نشود.

در همین حال، وزیر جهاد کشاورزی نیز تاکید کرده که خرید گندم برای سال جاری زراعی که تا پایان شهریورماه ۱۴۰۰ ادامه خواهد داشت، ترجیحاً مطابق سال‌های قبل خواهد بود. اما در شرایطی که گندم‌کاران به دنبال نرخ‌های خرید بالاتر از پنج هزار ریال به ازای هر کیلوگرم هستند، نرخ خرید تضمینی گندم چهار هزار ریال برای سال ۱۴۰۰ اعلام شده و دولت نیز در مضیقه مالی به سبب تحریم‌ها قرار دارد، این نرخ خرید تضمینی اگرچه رقمی بالاتر از سال‌های گذشته است اما به سبب رقابتی نبودن و انتظارات بالاتر، موجب شده تا انگیزه افزایش تولید و مهم‌تر از آن، ارتقای کیفی محصول در گندم‌کاران شکل نگیرد.

این در حالی است که اگر ساختار قیمت تضمینی برای این محصول در بورس کالا برقرار باشد، به نفع همه خواهد بود. از یک سو برای دولت بسیار خوب است که قیمت تضمین شده در بازار را به طور کامل پرداخت نکند و در صورت نیاز تنها مابه‌التفاوت نرخ خرید تضمینی با قیمت تضمینی را بپردازد. برای کشاورز نیز چنین بازاری که زمینه درآمد بالاتر و فروش در نرخ‌های کشف شده را فراهم می‌کند، قطعاً جذابیت خواهد داشت. ضمن آنکه در سازوکار رقابتی که برای گندم باکیفیت وجه بالاتری نسبت به گندم معمولی پرداخت شود، کشاورزان به دنبال کیفی‌سازی محصول خود خواهند رفت.

طرح قیمت تضمینی تاکنون به شیوه‌هایی نظیر گواهی سپرده کالایی و معاملات فیزیکی در بورس کالا انجام شده که تجربه موفق محسوب می‌شود. این ابزار اگر در قالب گواهی سپرده گندم تعریف شود، به این ترتیب است که گندم‌کار، محصول خود را در انباری معین ذخیره می‌کند و درخواست گواهی سپرده کالایی می‌دهد، ارزیابی کمی و کیفی محصول طبق ضوابط و استانداردها

چراغ معاملات «مناقصه» با برق روشن شد

گسترش این ابزار بورسی مترادف با خروج از
دنیای سنتی مناقصه‌هاست

بورس امینی/ بورس کالا دیگر فقط برای فروش کالا به روش مزایده و رقابت بین خریداران نیست؛ حالا پای مناقصه‌ها هم به این بازار شفاف باز شده و خریدار می‌تواند نیاز خود را اعلام کند تا فروشنده دارای آن کالای مورد نظر وارد رقابت با سایر فروشندگان شود و در نهایت کالایی در این مناقصه خرید و فروش می‌شود که مشخصات آن به نیاز خریدار نزدیکتر و قیمت آن رقابتی‌تر باشد. چراغ این نوع مناقصه را در فضای بورس کالا، صنعت برق روشن کرده است.

عرضه‌کننده متعدد و خریدار محدود باشد. حالا شرکت توانیر به دنبال آن است که در کنار کنتور، خرید اقلام دیگری مانند کابل، ترانسفورماتور، پایه‌ها و دکل‌های برق را نیز به تالار شفاف بورس کالا بیآورد زیرا این روش مدرن‌تر، شرکت‌های برق منطقه‌ای را در کاهش بوروکراسی اداری کمک می‌کند. ضمن آنکه معاملات مناقصه قدرت خریداران را نیز افزایش می‌دهد و به کاهش قیمت‌های تمام‌شده در یک محیط شفاف کمک می‌کند.

اینکه نهادهای ناظر می‌توانند به اطلاعات معامله و نحوه رقابت روی تابلوی بورس کالا نظارت داشته باشند و آن را رصد کنند، تضمین‌کننده همین اصل شفافیت و سالم‌سازی فضای اقتصاد و کسب‌وکارهاست. تضمین تعهدات خریدار و فروشنده به سبب نوع معاملات در بورس کالا مساله دیگری است که به بهبود روابط میان عرضه‌کننده و خریدار کمک می‌کند. به عبارتی کالا در ازای تامین حتمی هزینه فروخته و ریسک نکول از معاملات حذف می‌شود.

معافیت از تشریفات مزایده و مناقصه بر اساس قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی یکی از امتیازات دیگر مناقصات در بورس کالا است و مزیت و مشوق دیگر نیز معافیتی است که از نظر مالیاتی به فروشنده کالا اعطا می‌شود. این معافیت حدود ۱۰ درصد مالیات بر درآمد برای فروشندگان است که می‌تواند برای شرکت‌ها جذاب باشد. از منظر کارشناسی، امکان گسترش این نوع معاملات در بورس کالا وجود دارد اما زمانی این روش متداول خواهد شد که هم خریدار و هم فروشنده به دنبال سیستم شفاف معاملاتی باشند و خروج از دنیای سنتی مناقصه‌ها، درج آگهی در روزنامه‌ها و دریافت پاکت‌های پیشنهاد از سوی شرکت‌ها ممکن است که زمان‌بر باشد.

اوایل اسفند ۱۳۹۹ با درخواست خرید سه هزار دستگاه کنتور برق از سوی شرکت توزیع نیروی برق منطقه‌ای آذربایجان غربی، معاملات به شیوه مناقصه در بورس کالای ایران آغاز شد و به این ترتیب فصل جدیدی در تامین تجهیزات شرکت توانیر به عنوان بازوی توزیع برق کشور باز شده است. علاوه بر صنعت برق امروز راه برای معاملات مناقصه مربوط به صنایع دیگر نیز در بورس کالا باز شده است که می‌تواند بعد از طی مراحل قانونی به مرحله اجرا برسد.

کشف قیمت رقابتی در یک فضای غیررانتی از ویژگی‌های ممتاز این نوع مناقصه‌هاست که بورس کالا این فرصت را قرار است از این پس در اختیار شرکت‌ها قرار دهد. برنده مناقصه شرکتی خواهد بود که برای عرضه کالای مورد نظر در بورس پذیرش شده و حاضر به فروش کالا با قیمت پایین‌تری به خریدار است.

بر اساس ماده ۱۷ قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی جدید، خرید و فروش کالاهای پذیرفته‌شده در بورس‌های کالایی که با رعایت مقررات حاکم بر آن بورس‌ها مورد دادوستد قرار می‌گیرند، توسط وزارتخانه‌ها، سازمان‌ها، نهادها و دستگاه‌های دولتی و عمومی و دستگاه‌های اجرایی نیاز به برگزاری مناقصه یا مزایده و تشریفات مربوط به آنها را ندارد.

بر این مبنای بورس کالای ایران سامانه‌های معاملاتی و فرآیندهای معاملاتی روش مناقصه را ایجاد کرد و پایلوت طرح خرید کنتور برق برای توانیر بود. بر اساس تجربه معاملاتی که در اسفندماه انجام شد، در این روش پس از آنکه برنده مناقصه تعیین شد، طرفین وارد فرآیند تسویه و تحویل معاملات می‌شوند. این فرآیند معاملات مناقصه، دست‌آور عملی مشابه معاملات مزایده دارد. البته این روش برای بخش‌هایی از اقتصاد کارایی دارد که

رقابت، پیش نیاز معاملات مناقصه موفق

ارزیابی از مثبت و منفی مناقصات

با آغاز معاملات مناقصه در بورس کالا، در کنار عرضه کالاها و اموال به روش مزایده، شکل جدیدی از دادوستد وارد بازار بورس کالا شده است. در مناقصه، این فروشنندگان هستند که با هم رقابت می‌کنند و درست نقطه مقابل مزایده که خریداران رقیب هم هستند. البته هر دو یک هدف را دنبال می‌کنند و آن هم کشف قیمت در یک فضای رقابتی است. اما سوال اینجاست که آیا همیشه این اصل حفظ خواهد شد؟ محمودرضا حقی فام، استاد دانشگاه و از کارشناسان و فعالان صنعت برق به این پرسش پاسخ می‌دهد.

مناقصه برای خریدار از بین می‌رود. هرچند در خارج از بورس هم این‌گونه معاملات همین نقیصه را خواهند داشت. مساله دیگر، موضوع پرداخت‌هاست. برای نمونه شرکتی مانند شرکت توزیع، زمانی که خارج از فضای بورس به مناقصه و خرید یک کالا می‌پردازد؛ تاخیر در پرداخت را هم به نوعی می‌تواند حل‌وفصل کند. اما مناقصات در بورس کالا مشمول مقررات حقوقی می‌شود و تعهدات در موعد مقرر لازم‌الاجراست. به نوعی فروشنده از این اصل سود می‌برد اما خریداری که اقتصاد کسب و کارش سودده نیست، مشکلاتش بیشتر می‌شود و ممکن است به مناقصات خارج از این سیستم تمایل بیشتری داشته باشد.

راهکار چیست؟

واقعیت این است که در این فضا نگرانی این است که پرداخت‌های مالی سر موقع انجام نشود و مکانسیم دادوستد بورسی کارایی مورد نظر را حداقل در مورد بخش توزیع صنعت برق از دست دهد. همین مشکلات مالی هم باعث شده که تولید برخی از تجهیزات برای تولیدکننده ایرانی صرف نکنند و تعداد تامین‌کنندگان خیلی کم شود. در برخی از فعالیتهای تعداد عرضه‌کنندگان کالا به یک محدود می‌شود و در این حالت تامین‌کننده یکی است و مکانیسم بورسی بی‌فایده است زیرا مفهوم رقابت و شفافیت را از دست می‌دهد. اگر اقتصاد برق اصلاح شود و تولیدکنندگان بیشتری پای کار بیایند، قطعاً بهترین و مطمئن‌ترین راه مناقصه بورس کالا خواهد بود اما در شرایطی که تامین‌کننده یکی است و می‌داند که تنها تامین‌کننده است دیگر کشف قیمت و رقابت و مواردی از این دست معنا ندارد. البته این برای صنعت برق است. بسیاری از صنایع و حتی نهادهای دولتی سالانه مناقصات بی‌شماری دارند که می‌توانند آنها را از طریق بورس کالا مدیریت کنند. حتی ممکن است در آینده این فرصت فراهم شود که مناقصات بین‌المللی باشد و کشورهای همسایه کالاهای مورد نیاز خود را با قیمت رقابتی‌تر از ایران تهیه کنند.

سال ۱۳۹۹ برای اولین بار معاملات مناقصه وارد بورس کالا شد و این کار هم با خرید کنتور برق کلید خورد. شما که سال‌ها از مدیران توزیع برق کشور بودید، این سبک از مناقصات را چطور ارزیابی می‌کنید؟

مناقصات در بورس کالا از چند نظر برتری دارد. نخست آنکه، کشف قیمت واقعی‌تر است و معاملات در یک فضای شفاف و بر مبنای اصول دقیق‌تری رقم خواهد خورد. دوم، خریدار می‌تواند از مسیر کوتاه‌تری به کالای مورد نیاز خود دست یابد که تمام مشخصات مورد نظر را نیز داشته باشد. سوم، در دسرهای خریدار در تامین کالا کم و نظارت‌ها دقیق‌تر می‌شود. چهارم، کالا به موقع تامین می‌شود. پنجم، فروشنده از بازگشت به موقع هزینه و درآمد خود اطمینان خواهد داشت و مسائل مربوط به تاخیر در پرداخت‌ها حل می‌شود.

برای مثال در صنعت برق به‌ویژه در بخش توزیع، یکی از موضوعات پرچالش همین بحث مناقصات است. شرکت‌های ۳۹گانه توزیع، مدام برای تامین کالای خود باید به مناقصه بروند و این مساله نیاز به کنترل‌هایی از طرف نهادهای نظارتی دارد و همه نگرانند که مبادا مشکلی در این زمینه رخ دهد اما در قالب بورس کالا سیستم شفاف می‌شود و از این نظر حرکت رو به جلویی است.

یعنی به نظر تان سیستم مناقصه بورس کالا تمام مشکلات مناقصات را حل خواهد کرد؟

نه در همه موارد. وقتی یک کالای خاص در بورس کالا معامله می‌شود، فضا شفاف است؛ تجهیزات متنوعی با استانداردهای مختلف عرضه می‌شود، خریدار می‌تواند کالایی را انتخاب کند که واقعا کیفیت مورد نظر را دارد و سازگارانه محصول نیز جدی‌تر از فضای خارج از بورس خواهد بود. اما وقتی برای یک کالای خاص فقط دو یا سه فروشنده در کل کشور وجود دارد، دیگر نمی‌توان گفت که خریدار از طریق بورس کالا کشف قیمت انجام داده و معامله شفاف داشته است. دیگر کیفیت و مشخصات فنی کالای مورد نظر انتخابی نیست و اساسا کارکرد بورس کالا در

بخت سفید قیر در تالار نقره‌ای

قیر، اولین کالای خارج از گروه کشاورزی است که اوراق گواهی سپرده برای آن تعریف می‌شود

پوریا امینی / اوراق گواهی سپرده قیر که به‌زودی در ساختار بورس کالای ایران عرضه می‌شود؛ اوراق بهاداری خواهد بود که نشان‌دهنده مالکیت دارنده آن بر مقدار معینی کالا است و پشتوانه این اوراق، قبض انبار استاندارد است که توسط انبارهای مورد تایید بورس صادر می‌شود. بر اساس آمارهای موجود از بازار قیر، حدود ۶۰ درصد تولید قیر کشور به صورت فله و ۴۰ درصد به صورت بشکه است. این محصول که به‌زودی وارد بورس کالای ایران می‌شود، قابلیت استانداردسازی بر مبنای بشکه و همین‌طور امکان نگهداری در انبار دارد و به همین خاطر می‌تواند از مزایای ابزارهای مالی بازار سرمایه برای ورود این محصول جذاب نفتی به دادوستدهای بورس کالا در قالب معاملات گواهی سپرده قیر استفاده کرد.

برای راه‌اندازی قرارداد آتی است. به طور کلی این محصول می‌تواند از پتانسیل‌های ابزارهای مالی بورس کالا برای شکل‌گیری رونق در بخش کالاهای مصرفی مرتبط با ساخت‌وساز بهره‌برد. پتانسیل‌هایی نظیر کاهش دلالت و واسطه‌ها و کشف قیمت واقعی که از ویژگی‌های بورس‌های کالایی است. البته در بحث قیمت به دلیل همان وابستگی به قیمت جهانی نفت و نرخ دلار قابلیت پیش‌بینی چندانی برای بلندمدت وجود ندارد. دو عامل موثر بر قیمت قیر نیز وابسته به تحولات اقتصادی و سیاسی هستند و این مسائل کار را برای ورود قیر به بازار بورس کالای ایران اندکی سخت‌تر از کالاهای کشاورزی کرده است. با این وجود در بازار قیر شرایط تا اندازه‌ای بهتر می‌شود زیرا این نوع معاملات در بورس کالا امکان پوشش ریسک نوسانات قیمتی را فراهم می‌کند. احتمالاً انتظارات آتی فعالان بازار نیز بر روند کشف قیمت موثر خواهد بود.

معاملات قیر با مالیات یا بدون مالیات؟

یکی از عللی که کارشناسان احتمال می‌دهند معاملات گواهی سپرده کالایی و آتی قیر را در بورس کالا جذاب کند، معافیت این نوع معاملات از پرداخت مالیات بر درآمد بود. اما آیا برای قیر نیز اجرایی می‌شود؟ آن‌طور که مسئولان می‌گویند مشکل مالیاتی معاملات گواهی سپرده کالایی حل‌وفصل شده که این مساله می‌تواند نویدبخش رونق بازار گواهی سپرده کالایی باشد.

از کل حجم معاملات این محصول در بورس ۳۸ درصد عرضه داخلی و ۶۰ درصد به صورت عرضه صادراتی بوده است. اما با ورود قیر به بورس کالا، حوزه کالاهای ساختمانی نیز از مزایای ابزارهای مالی بازار سرمایه بهره‌مند می‌شود و سرفصل جدیدی در معاملات کالایی بورس باز خواهد شد. این اقدام در راستای توسعه بازار املاک و مستغلات بورس کالای ایران صورت می‌گیرد اما ممکن است که دامنه کاربرد این اوراق گواهی سپرده قیر به راه‌سازی نیز برسد. قیر، اولین کالای خارج از گروه کشاورزی به شمار می‌رود که ابزار مالی اوراق گواهی سپرده برای آن تعریف می‌شود و احتمالاً قرارداد آتی این محصول نیز در آینده نزدیک اضافه خواهد شد. قیر، کالایی با بازاری پررونق و جذاب است که از ظرفیت لازم برای تلقی آن، به عنوان یک دارایی پایه در قرارداد آتی برخوردار است.

نقدشوندگی سریع اوراق گواهی سپرده قیر

پیش‌بینی می‌شود که معاملات گواهی سپرده قیر به سبب مشخصه‌هایی مانند نقدشوندگی سریع، جذابیت بالایی داشته باشد اما قیر به عنوان اولین محصول مصرفی در بخش مسکن که پیشنهاد ورود آن به بازار مشتقه بورس کالا داده شده، محصولی است که تولیدکننده و مصرف‌کننده متنوعی دارد و قیمت آن تحت تاثیر نرخ نفت و ارز است که هر دو این محصولات نیز جزو جذاب‌ترین کالاها برای قرارداد آتی به شمار می‌روند. از این روست که گفته می‌شود، دارایی پایه قیر نیز محصول خوبی

جذابیت‌های پر شمار قیر در بورس

مصطفی امیدقائمی / کارشناس بازار سرمایه بورس کالای ایران به دنبال راهکارهایی است که شفافیت اقتصاد ایران را افزایش دهد و در این چارچوب، ابزارها و بازارهایی را تعریف می‌کند که توسعه آنها می‌تواند به شفافیت معاملات، حداقل در بخشی از زنجیره عرضه کمک کند و رانت را کاهش دهد. هدف دیگر بورس کالا تبدیل شدن به مرجع پایدار کشف قیمت است که این مساله کمک می‌کند در بحث قیر که معمولاً منابع خارجی مرجع قیمت‌گذاری حتی برای مصارف داخلی هستند، یک مرجع مطمئن داخلی نیز برای این امر ایجاد شود. البته قیمت قیر تابعی از قیمت جهانی نفت و نرخ ارز است اما با لحاظ تمام مفروضات می‌توان از معاملات بورس کالا یک قیمت شفاف و منطقی برای قیر به دست آورد که معاملات بر مبنای آن انجام شود.

کرد که دخالت‌ها و قیمت‌گذاری‌های دستوری رخ ندهد. در این صورت است که به شفافیت بازار کمک می‌شود.

نکته مثبت دیگری که در زمینه عرضه بورسی قیر وجود دارد، جذاب بودن این کالا و توان تعریف ابزارهای بورسی دیگر برای معامله آن نظیر قرارداد آتی است. این ابزارها می‌تواند حجم معاملات در ساختار شفاف بورس، تراکم دادوستدها و قدرت پیش‌بینی و آینده‌نگری خریدار و فروشنده را افزایش دهد، ضمن آنکه ریسک نکول نیز از بین می‌رود و فروشنده از دریافت پول خود اطمینان دارد.

به نظر می‌رسد که سایر مصارف قیر یعنی به غیر مصارف ساخت‌وساز نیز باید وارد این سازوکار شود. ایران سالانه نزدیک به پنج میلیون تن قیر تولید می‌کند که نیمی از آن در داخل مصرف و نیمی از آن به کشورهای خاورمیانه، جنوب آسیا، شرق و جنوب شرق آسیا، آفریقا و اروپا صادر می‌شود. برای بخش غالب مصارف داخلی می‌توان از ابزارهای مشتقه بهره گرفت که در این صورت شاید حتی بتوان با مدیریت مصارف داخلی، سهم ایران از بازار صادراتی قیر جهان را نیز بیشتر کرد. البته این بازار هر روز رقابتی‌تر و سهم گرفتن در آن سخت‌تر می‌شود.

با تمام این مسائل به نظر می‌رسد که نیاز است که بخش قابل توجهی از مصارف دیگر قیر نظیر مصارف جاده‌ها و راه‌ها را به بورس کالا هدایت کرد تا شفافیت عرضه این محصول بیشتر شود و به آنچه به عنوان مزایای عرضه بورسی این کالا اشاره شد، دست یافت.

بورس کالا، هدف شفاف‌سازی بازار قیر را پیگیری می‌کند تا این محصول نفتی پرکاربرد در ساخت‌وسازها، از گرداب رانت و دلالتان خلاص شود و با قیمت منطقی و از کانال بورس کالا به دست مصرف‌کننده نهایی در صنعت ساختمان‌سازی برسد. در واقع، متقاضیان قیر به جای مراجعه مستقیم به تولیدکننده یا عرضه‌کننده، اقدام به خرید گواهی سپرده قیری می‌کنند که در ابزارهای مخصوص ذخیره‌شده و به‌زای آن با برگه انبارداری، گواهی سپرده صادر شده است. این روند شفاف می‌تواند روی عرضه قیر در بازار داخلی اثر مثبت داشته باشد. اما اهمیت موضوع فقط به کشف قیمت واقعی، شفافیت و جلوگیری از رانت محدود نمی‌شود. این معاملات برای تولیدکننده قیر نیز می‌تواند مزایایی داشته باشد زیرا آنان نیز قادر خواهند شد، قیر را بدون واسطه‌ها و دلالتان به مصرف‌کننده نهایی تحویل دهند و در اولین فرصت، پول آن را دریافت می‌کند.

در عین حال به تولیدکننده قدرت برنامه‌ریزی نیز داده می‌شود که البته این برنامه‌ریزی و توان آینده‌نگری برای خریدار نیز صادق است. مصرف‌کننده می‌داند برای زمان مشخصی از ساخت یک پروژه مسکن قیر مورد نیاز تامین و تضمین شده و کالا را در نرخی که مد نظر داشته، خریداری کرده است. این ابزار نگاه بلندمدت سرمایه‌گذاری به طرفین معامله می‌دهد و ریسک را برای هر دو طرف متعادل می‌کند. این گواهی‌ها می‌تواند کار دلالتان را سخت کند که البته در این زمینه باید دقت

اوراق سلف موازی، راهی مطمئن برای پیش خرید خانه

هر سازنده‌ای، اعم از دولتی یا عادی می‌تواند برای پیش‌فروش وارد سیستم شود

روبا فکوری / یکی از طراحی‌هایی که برای معاملات مسکن در بورس کالا انجام شده، بحث اوراق سلف موازی استاندارد مسکن یا همان پیش‌خرید متری مسکن است. در واقع قرار است که در بازار سرمایه از این مسیر بستری فراهم شود تا متقاضیان بتوانند به راحتی مسکن پیش‌خرید کنند.

طراحی شده و در امیدنامه اوراق ذکر شده است، سرنوشت متفاوتی خواهند داشت. در یک حالت ممکن است فروشنده اختیار فروش به سرمایه‌گذاران داده باشد و در حالتی دیگر به جای دادن این اختیار فروش، به خریداران امکان تسویه نقدی داده باشد.

البته اگر در سررسید اوراق برای یک واحد انتخابی چندین متقاضی وجود داشته باشد، بین متقاضیان قرعه‌کشی خواهد شد و افرادی که برنده قرعه‌کشی نباشند باید واحدهای دیگر ساختمان را انتخاب یا در قرعه‌کشی آنها شرکت کنند. اما این کاهش ریسک معامله، فقط ریسک انجام ندادن تعهدات پیش‌فروش‌کننده را کاهش نمی‌دهد؛ بلکه برای فروشنده نیز مزایایی به همراه خواهد داشت. به این ترتیب که با کاهش ریسک‌ها از قبیل ریسک نکول، پیش‌فروش‌کننده می‌تواند قیمت‌های بالاتری را برای پیش‌فروش عنوان کند که ثمره اعتماد طرفین و حداقل شدن ریسک‌هاست. در زمینه عرضه، هر سازنده‌ای اعم از دولتی یا عادی می‌تواند برای پیش‌فروش وارد سیستم شود و وقتی تعهدات سازنده تضمین و تودیع وثایق انجام شد، امکان عرضه اوراق فراهم می‌شود. شنیده می‌شود که تا کنون تعدادی از سازندگان بزرگ کشور درخواست خود را در این زمینه ارائه داده‌اند. اما مساله‌ای که کارشناسان نسبت به آن هشدار می‌دهند، این است که این قیمت‌گذاری در بازار سرمایه روی قیمت واحدهایی که یک سازنده در خارج این فضا نیز عرضه می‌کند، تاثیر دارد.

این ابزار از دو جهت اصلی به خریداران سود می‌رساند. نخست آنکه مجالی برای خرید خانه به میزان پولی که افراد در دست دارند، فراهم می‌کند تا خریداران از این طریق ارزش پول خود را متناسب با رشد بازار مسکن حفظ کنند و هرگاه که توانستند این سرمایه را تبدیل به یک ملک

مستقل کنند. به این ترتیب که بتوانند به میزان نقدینگی خود با خرید چند متر از واحدی مسکونی خانه پیش‌خرید کنند و به مرور این پس‌اندازهای ملکی خود را (که امکان فروش آن نیز فراهم است) در فرصتی مناسب صرف معاملات ثانویه و تبدیل به یک خانه کنند. این مساله فضایی فراهم می‌کند که حتی سرمایه‌های خرد هم وارد بازار مسکن شود. دوم آنکه؛ خریداران با خیالی آسوده به پیش‌خرید خانه بپردازند. این اقدام که قرار است در قالب انتشار اوراق سلف موازی استاندارد انجام شود، راهی مطمئن برای پیش‌خرید خانه را در اختیار خریدار می‌گذارد زیرا بستری فراهم شود تا تضمین لازم از سازنده گرفته شود؛ به عبارتی مانند پیش‌خریدهایی که سال‌ها از موعد تحویل واحد می‌گذرد اما هنوز ملک آماده واگذاری نیست یا پیش‌فروش خانه‌ای به چند خریدار در نبود نظارت شفاف، نخواهد بود. در همین حال، اگر خریدار نظرش در زمان سررسید اوراق عوض شود، می‌تواند واحد انتخابی خود را تحویل نگیرد و به جای آن پول اوراق را بر اساس قیمتی که کارشناس تعیین می‌کند، دریافت کند. البته افرادی که نمی‌خواهند از پروژه مورد نظر خود واحدی را تحویل بگیرند، بسته به آنکه اوراق به چه نحوی

سایه روشن خرید متری خانه از بورس

مهدی سلطان محمدی / کارشناس فعال بازار مسکن | بورس کالای ایران شاخصی در حوزه مسکن طراحی کرده که بر مبنای آن، متقاضیان واحدهای مسکونی متراژ مشخصی از یک ملک مشخص را می‌توانند خریداری کنند و از طریق این ابزار یا پیش‌خرید انجام می‌دهند یا ارزش پول خود را با قواعدی معین در اوراق سلف موازی استاندارد مسکن خریداری شده و تکانه‌های قیمتی بازار مسکن حفظ می‌کنند. به طور کلی می‌توان گفت این ابزار مالی به کاهش ریسک‌ها کمک می‌کند. دو نوع ریسک اصلی را می‌توان با این اوراق سلف موازی استاندارد مسکن که همان پیش‌خرید متری مسکن است پوشش داد. نخست، ریسک پیش‌خرید ملک که گاهی اوقات با بدعهدی سازندگان همراه است. دوم، مساله تورم و ناتوانی شهروندان در خرید ملک به واسطه پس‌انداز پول در بانک.

پس از اتمام ساخت یک پروژه تا پروژه دیگر این شرکت فعالیتی ندارد. حال آنکه اگر وارد فضای بورسی شود، ممکن است که هزینه‌هایی به شرکت حتی در زمانی که فعال نیست وارد شود. به این ترتیب شرکت‌ها قدرت رقابت خود را به مرور از دست می‌دهند.

حال سوال اینجاست که آیا باید هزینه‌های حضور این شرکت‌های سازنده را در فضای شفاف‌مانند بورس کالا کاهش داد یا راهکار دیگری وجود دارد؟ چرا یک شرکت حقوقی در امر ساخت‌وساز توان رقابت با یک شرکت حقیقی را در ایران ندارد؟ چرا غیر شفاف بودن برای یک شرکت ساختمانی صرفه بیشتری دارد؟

بررسی‌های جهانی نشان می‌دهد که برخلاف آنچه در ایران رقم می‌خورد، در اکثر کشورهای توسعه‌یافته شرکت‌های سازنده در تلاش هستند که از حالت حقیقی به حقوقی تغییر ماهیت بدهند. قوانین در این کشورها به نوعی طراحی شده است که حقوقی‌ها مزایای بیشتری نسبت به حقیقی‌ها دارند. برای مثال ضرب‌های مالیاتی برای شرکت‌های حقوقی جذاب‌تر از شرکت‌های حقیقی تعیین می‌شود و همین مساله باعث می‌شود که سازندگان تمایل به ایجاد شفافیت در فعالیت خود داشته باشند.

به نظر می‌رسد در ایران نیز نیاز به یک بازنگری در قوانین، ایجاد قاعده‌ها و مشوق‌ها برای افزایش شفافیت در فعالیت‌های اقتصادی داریم. اگر قواعد بازی عوض شود، احتمالاً این طرح بورس کالا نیز موفقیت‌آمیز خواهد بود اما در نبود قوانین و مقررات صحیح، سازندگان به حضور در فضاهای مبهم تمایل بیشتری دارند و ممکن است که این مساله طرح را با شکست مواجه کند.

در این خصوص، در نظر گرفته شده که بر مبنای قیمتی ملک مشخصی، سازنده اقدام به انتشار سلف موازی استاندارد مسکن بکند و خریدار نیز این امکان را داشته باشد که به نسبت توان مالی خود اقدام به خرید این اوراق کند. خریدار می‌تواند به این طریق ارزش پول خود را مطابق با شرایط رشد قیمتی بازار مسکن حفظ کند. حالت سومی نیز برای این اوراق متصور است. یعنی فرد نه قصد پیش‌خرید مطمئن ملک را دارد و نه قصد حفظ ارزش پول موجود خود برای خرید ملک در آینده. در حالت سوم؛ متقاضی اوراق می‌تواند به قصد سرمایه‌گذاری وارد بازار شود.

اما مساله‌ای که باید به آن توجه شود، این است که چقدر از عرضه ملک در این بازار استقبال خواهد شد؟ آیا سازندگان حاضرند که در بازاری پا بگذارند که شفاف است و هزینه‌های ساخت را بالا می‌برد؛ یا به مرور با کاهش عرضه ملک از سوی سازندگان دولتی و شرکتی بزرگ این طرح به تعطیلی کشیده می‌شود؟

بررسی‌ها نشان می‌دهد که سازندگان حقوقی احتمالاً کم و بیش وارد این بازار می‌شوند اما سازندگان حقیقی تمایلی به این بازار نشان نمی‌دهند زیرا با ورود به این چرخه باید هزینه‌های بیشتری را از جمله برای کنترل و حسابداری بپردازند. این مساله موجب می‌شود که به مرور سازندگان حقوقی توان رقابت با سازندگان حقیقی را نداشته باشند. موضوع دیگری که تمایل سازندگان را نسبت به چنین ابزاری احتمالاً کاهش می‌دهد؛ بحث هزینه‌هایی مانند مالیات برای شرکت‌های ایجاد شده است. در اینجا بحث تنها مساله شفافیت نیست؛ بلکه پروژه‌های مسکونی به این شکل تعریف می‌شوند که

تابلو معاملات املاک در بورس کالا

عرضه بورسی املاک، رانت زدا و شفاف ساز معاملات است

پوریا امینی/ بورس کالا برای حمایت از بازار مسکن سه گام را طراحی کرده است که بازار معاملات اموال غیرمنقول، ایجاد بازار پیش خرید مسکن و همین طور صندوق املاک و مستغلات را در بر می گیرد. تاکنون گام اول با معاملات اموال غیرمنقول در سال ۱۳۹۹ برداشته شده است. به این ترتیب که عرضه املاک مزاد نهادها و حتی اشخاص حقیقی در بورس کالا بالاخره پس از مدت ها انتظار و گذشت یک بازه تقریبا شش ساله از زمان راه اندازی بازار فرعی بورس کالا در سال ۹۹ رقم خورده است. بر این اساس فرصتی فراهم شده تا از دولت، نهادهای عمومی و بانک ها گرفته تا اشخاص حقیقی بتوانند اموال غیرمنقول و غیرمولد خود را در یک فضای شفاف و شیشه ای واگذار کنند. در محیطی که امکان کشف قیمت عادلانه برای اموال وجود دارد و آنها را از بنگاهداری و نگهداری اموال غیرمولد رها می کند. تا کنون شرکت عمران شهر جدید پردیس، وزارت دفاع، بانک خصوصی اقتصاد نوین و یک شخص حقیقی، مزایده املاک مزاد خود اعم از مسکونی، تجاری و اداری را در بورس کالا منتشر کرده اند.

برخی از کارشناسان با اشاره به اینکه امکان عرضه املاک مزاد در بورس کالا به واگذاری این اموال بیت المال در فضای شفاف و بدون رانت کمک می کند، می گویند که این سازوکار می تواند عدم شفافیت حاکم بر مزایده ها را مرتفع کند و با کشف قیمت منطقی از بیت المال نیز حراست کند زیرا در این ساختار امکان عرضه ملک با قیمت بالاتر از نرخ واقعی و یا با قیمتی کمتر از ارزش واقعی آن وجود ندارد.

به نظر می رسد که این کانال شفاف واگذاری ملک مزاد، بستر معاملاتی مناسبی برای جایگزینی عرضه ملک به ویژه در مزایده های دولتی باشد که فرآیندهای پرشائبه مزایده های املاک را حذف می کند. اتفاقی که همراستا با هدف بورس کالا یعنی ایجاد بازاری منسجم، شفاف، سازمان یافته و قانونمند برای تسهیل دادوستدهاست و با نظرات شفاف بر تعهدات و منافع طرفین معامله از هرگونه فساد احتمالی جلوگیری می کند. در این خصوص همچنین نهادهایی مانند سرمایه گذاری تامین اجتماعی (شستا) علاوه بر ارائه املاک مزاد خود در نظر دارند که کالاهای مزادشان را نیز از طریق بورس کالا واگذار کنند.

به دنبال این معاملات املاک و برگزاری مزایده های دولتی و بانک ها در بورس کالا، از دی ماه ۹۹ تابلوی معاملات بورس املاک و مستغلات با عنوان مستقل بازار املاک و مستغلات نیز فعال شده است. اما این پایان داستان واگذاری املاک و عرضه آن در بورس نیست و آن طور که مسئولان می گویند تعداد زیادی ملک دیگر نیز در نوبت عرضه هستند.

بر اساس برخی مواد قانونی، نهادها و بانک ها باید بخشی از اموال مزاد خود را از یک مسیر شفاف واگذار کنند و در حال حاضر شفاف ترین کانال واگذاری اموال مزاد نهادها بورس کالا است.

چابک سازی ادامه دارد

نهادها به ویژه بانک ها و بخش های دولتی، این عرضه املاک مزاد را در راستای چابک سازی انجام می دهند، چرا که مثلا در نهادهای دولتی، عواید فروش هر دستگاه به خود آن دستگاه برمی گردد تا در تامین هزینه های ضروری و اتمام پروژه های نیمه تمام صرف شود. با توجه به قفل شدن منابع دولتی در بخش دارایی های ثابت، طی سال های اخیر ضرب العجل هایی برای دستگاه های دولتی به منظور واگذاری اموال غیرمنقول آنها داده شد که بعضا به دلایلی همچون زمان بر بودن عرضه از طریق مزایده و درج در روزنامه رسمی در زمان مقتضی صورت نمی گرفت. حالا بورس کالا این فرصت را در اختیار نهادها قرار داده تا علاوه بر چابک سازی و مولدسازی دارایی های آنها از مسیر آسان، سریع و شفاف بورس کالا، به افزایش تولید مسکن نیز کمک شود زیرا آزادسازی برخی از زمین ها و املاک به این مساله کمک خواهد کرد.

واگذاری اموال زیر نورافکن شفافیت

عباس هشی / کارشناس اقتصادی و حسابرس معتمد بورس | آغاز عرضه املاک برخی از نهادها در بورس کالا که با واگذاری اموال غیرمنقول شرکتها و نهادهایی نظیر شرکت عمران پردیس، بانک اقتصاد نوین و وزارت دفاع در سال ۹۹ کلید خورد، فصل جدیدی را در شیوههای واگذاری املاک و اموال نهادها باز کرد. پیش از این وقتی سازمان یا نهادی قصد فروش اموال مازاد خود را داشت، باید مزایدههای کاغذی برگزار می‌کرد و این شیوه در برخی از مواقع فساد و رانتی به دنبال داشت که موجب بدنامی مزایدههای نهادها و بانکها شده بود. از جمله آنکه در مزایدهها به شیوه خصوصی تنها از چند خریدار دعوت می‌شد و مجال دخالت‌های نادرست در نحوه واگذاری املاک شکل می‌گرفت. علاوه بر این، زمان‌بر بودن برخی از واگذاری‌ها در شیوههای عمومی، روند را آنقدر طولانی می‌کرد که گاهی این عرضه اموال به موعده مقرر نمی‌رسید.

بورس کالا

داشت؛ بانکها که از بنگاهداری منع شده‌اند، از این کانال می‌توانند مزایده اموال مازاد خود را برگزار کنند و در فضایی شفاف اموال خود را به دارایی‌های مولد تبدیل کنند.

برخی از منتقدان این ابزار جدید بازار سرمایه می‌گویند که دولت به سبب افزایش قیمت ملک در دو سال اخیر، به دنبال نوعی کسب درآمد از محل فروش اموال مازاد خود و از سوی دیگر، فضا سازی برای کاهش قیمت در بازار مسکن است و به بورس کالا به عنوان یکی از گزینه‌ها و ابزارها می‌نگرد اما مساله اینجاست که نهادها در حال حرکت از بنگاهداری به سمت ایجاد دارایی‌های مولد هستند و خوب است که این کار در فضای شفاف بورس کالا رقم بخورد. یکی از کارکردهای بورس در جهان ایجاد شفافیت است و این به شفافیت اقتصاد ایران نیز کمک خواهد کرد.

تنها حساسیت و نگرانی باید این باشد که هیچ‌گاه نظارت‌ها بر این معاملات بورسی تضعیف نشود و در پشت پرده مزایده‌ها، سازوکارهای رقابتی نادیده گرفته نشود. به عبارتی، همواره آنچه در بورس کالا و مزایده‌ها رقم می‌خورد به معنای واقعی کلمه به دور از دخالت‌های نابه‌جا و برخاسته از سازوکارهای عرضه و تقاضا باشد و در یک کلام کشف قیمت واقعی انجام شود.

اما مهم‌ترین مساله همان اصالت و حاکمیت عرضه و تقاضا بر کشف قیمت املاک و کالاهاست که مزایده‌های کاغذی در برخی از موارد از این اصل دور می‌شدند و گاهی رانت از همین نبود شفافیت در تعیین قیمت مناسب نشأت می‌گرفت. از این نظر می‌توان گفت که بورس کالا با فضای شفافیتی که در اختیار سیستم‌های مزایده قرار می‌دهد، می‌تواند به برچیده شدن بساط رانت و فساد و تقلیل مواردی از این دست کمک کند.

در معاملات مزایده بورس کالا، فرصت و امکان چانه‌زنی‌های پیش از مراسم به حداقل می‌رسد. قیمتی به صورت کارشناسی اعلام می‌شود و ملک یا کالا به خریداری فروخته می‌شود که بالاترین نرخ را اعلام کند. تمام مشخصات خریدار نیز مشخص است. تنها این مساله باید مورد توجه قرار گیرد که رقابت میان خریداران نیز برقرار باشد و اموال مازاد به مناسب‌ترین قیمت در اختیار خریدار واقعی قرار گیرد. در این صورت ضمن آنکه به چالاک‌های دولت کمک خواهد شد، هم از منافع فروشندگان که اغلب موارد دولت و به نوعی بیت‌المال است، حفاظت و هم نفع خریدار، مالک کالا و ملک مازاد فروخته‌شده با کمترین دغدغه و به آسان‌ترین شیوه، تامین می‌شود. این شیوه به خصوص برای بانکها کارکرد بزرگی خواهد

آیین راه اندازی معاملات آتی نقره و حراج باز در بورس کالا

بورس کالا

نمای بازار

خیز «اوراق» برای جهش در بازار

گواهی سپرده کالایی به محصولات غیرکشاورزی هم گسترش می‌یابد

مآئده امینی/ گواهی سپرده کالایی، یکی از مهم‌ترین ابزارهای معامله در بورس کالا است که از سال ۹۴ به این بازار اضافه شده. این ابزار یکی از ساده‌ترین ابزارها برای انجام معاملات و در واقع اوراق بهاداری است که دارندگان آن به پشتوانه قبض انبار که توسط انبارهای مورد تایید بورس کالا صادر می‌شود، مالک مقدار معینی کالا خواهد شد. از آنجا که این ابزار، ابزار نوینی برای دادوستد بهینه کالاها محسوب می‌شود، امروزه در بسیاری از بورس‌های کالایی دنیا مورد استفاده فعالان بازار قرار گرفته است. سازوکار این نوع از اوراق در کشورهای مختلف با توجه به نیاز و ساختار بازار همان کشور طراحی و به شکل‌های متفاوتی اجرا شده است. استفاده از این ابزار در ایران و تا پیش از این با مشکلات و موانع گوناگونی مواجه و همین باعث شده بود کالاهای محدودی قابلیت معامله با این گواهی را داشته باشند. مهم‌ترین این مشکلات، ماجرای مالیات بر ارزش افزوده بود که معامله با اوراق را در مورد کالاهایی که از مالیات معاف نبودند، پیچیده می‌کرد. امروز به نظر می‌رسد با تلاش‌های بورس کالا در آستانه رفع ابهام مالیاتی قرار گرفته‌ایم تا شاید سال ۱۴۰۰، بورس میزبان کالاهای مختلف و متنوعی باشد.

حکایت از کجا شروع شد؟

حیات گواهی سپرده به محصولات کشاورزی گره خورده تا جایی برای بررسی سابقه معامله با این اوراق بهادار باید سابقه معامله محصولات کشاورزی در بورس کالا را مورد بررسی قرار دهیم. برای این منظور ابتدا باید به یک قانون در حوزه کشاورزی که مربوط به سال ۱۳۶۸ است، اشاره کنیم: «قانون خرید تضمینی محصولات اساسی کشاورزی در کشور» که در سال ۶۸ تصویب و ابلاغ شد. به موجب این قانون به منظور حمایت از تولید محصولات اساسی کشاورزی و ایجاد تعادل در نظام تولید و جلوگیری از ضایعات محصولات کشاورزی و ممانعت از ضرر و زیان کشاورزان، دولت موظف شد همه ساله خرید محصولات اساسی کشاورزی (گندم، برنج، جو، ذرت، چغندر، پنبه و ش، دانه‌های روغنی، چای، سیب‌زمینی، پیاز و حبوبات)

را تضمین کرده و حداقل قیمت خرید تضمینی را اعلام و نسبت به خرید آنها از طریق واحدهای ذی‌ربط اقدام کند. پس از اجرای این قانون طی سالیان، در ۱۹ تیرماه سال ۸۹ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی به تصویب رسید که در ماده ۳۳ آن علاوه بر اجرای قانون خرید تضمینی محصولات کشاورزی در قالب بودجه‌های سنواتی و اعتبار مصوب، سیاست قیمت تضمینی نیز برقرار شد و تولیدکنندگان محصولات کشاورزی اجازه پیدا کردند محصولات خود را در بورس کالا عرضه کنند. همچنین در این قانون تاکید شده که در صورت کاهش قیمت بورس نسبت به قیمت تضمینی اعلام‌شده از سوی دولت، مابه‌التفاوت آن توسط دولت به تولیدکنندگان پرداخت شود.

پس از آن، آیین‌نامه اجرایی این ماده قانونی به دستگاه‌های ذی‌ربط ابلاغ شد که در این دستورالعمل

و پتروشیمی امکان تحویل کالا برای تولیدکنندگان آنها به مقادیر پایینی وجود ندارد زیرا هزینه فرصت زیادی به همراه دارد. در حالی که با استفاده از ابزار گواهی سپرده می‌توان گام مهمی در جهت ایجاد زیرساخت کافی برای معاملات خرده‌فروشی برداشت. از این رو علاوه بر مشتریان عمده، خریداران خرد نیز توان خرید از کانال رسمی بورس کالا را پیدا می‌کنند و بر مبنای نیاز می‌توانند ثبت سفارش و اقدام به خرید کنند. به این ترتیب با ورود شرکت‌های کوچک و افراد عادی که قبل‌تر مواد اولیه مورد نیاز خود را از بستر بازار آزاد و به شکلی غیر شفاف تهیه می‌کردند، به تعداد شرکت‌های فعال در بورس کالا افزوده می‌شود.

۲ نحوه معامله گواهی سپرده کالایی

برای خرید و فروش گواهی سپرده کالایی به صورت مستقیم باید کد فعال بورسی داشته باشید. از این رو، برای دریافت کد بورسی ابتدا باید در سامانه سجام اعتبارسنجی شوید، سپس در یکی از کارگزاری‌ها ثبت نام و کد بورسی دریافت کنید. پس از دریافت کد بورسی با مراجعه حضوری به کارگزار یا به صورت آنلاین به راحتی می‌توانید گواهی سپرده کالایی خریداری کنید. خرید و فروش گواهی سپرده کالایی دقیقاً مانند سهام است، یعنی باید سفارش خرید یا فروش ثبت و پس از آن تعداد واحدهای معاملاتی مورد نظر خود را معامله کنید.

۳ نگاهی به تجربه جهانی

بر اساس گزارش‌های منتشرشده توسط نهادهای بین‌المللی مانند صندوق بین‌المللی پول، فائو و ... قبوض انبار از ابزارهای متداول تامین مالی در کشورهای توسعه‌یافته و حتی برخی کشورهای در حال توسعه به حساب می‌آیند. این در حالی است که کشورهای در حال توسعه و از جمله ایران، اقدام قابل توجهی در این زمینه (حداقل هنوز) انجام ندادند. همچنین براساس تجربیات جهانی، کاربرد قبوض انبار در تامین مالی، برای تمامی بخش‌های اقتصادی با اهمیت است. نمونه‌های موفق معاملات قبض انبار در بورس‌ها را بیشتر در بورس‌های متمرکز بر محصولات کشاورزی می‌توان مشاهده کرد. امروزه تعدادی از بورس‌های کالایی آفریقا مانند بورس کالای کشاورزی ابوجا در نیجریه، بورس آفریقای جنوبی SAFEX یا بورس کشاورزی مالایا دارای زیرساخت معاملات قبوض انبار متمرکز در بورس هستند. در حوزه کالاهای صنعتی نیز بورس فلزات لندن معاملات گواهی قبض انبار (Warrant) را مدیریت می‌کند. قبوض انبار در بورس فلزات لندن پشتوانه قراردادهای آتی و دارایی مورد قبول اتاق پایاپای لندن و اتاق پایاپای بورس فلزات لندن در مدیریت تضامین است. قدمت معاملات قبوض انبار و گواهی سپرده کالایی در بورس فلزات لندن به سال ۱۸۸۳ باز می‌گردد.

اجرایی، وزارت جهاد کشاورزی مکلف شد حداکثر تا ۱۵ شهریور هر سال متناسب با شرایط تولید، نوع محصول و وضعیت بازار و نیز قیمت تضمینی سال آینده محصولات کشاورزی و دامی را که قابل معامله در بورس کالا هستند برای تصویب به هیات وزیران پیشنهاد کند. همچنین این وزارتخانه مکلف شد با همکاری بورس کالا تا پایان اردیبهشت هر سال برای تهیه فهرست محصولات کشاورزی قابل معامله در این بورس اقدام کند که بر این اساس مرجع تعیین کیفیت و درجه‌بندی محصولات موضوع این آیین‌نامه، بورس کالا با همکاری وزارت جهاد کشاورزی تعیین و اعمال سیاست خرید تضمینی برای آن دسته از کالاهای کشاورزی که مشمول فهرست کالاهای قیمت تضمینی می‌شوند، ممنوع اعلام شد. حامد سلطانی‌نژاد، مدیرعامل بورس کالا دی ماه سال ۹۹ اعلام کرد که تا تاریخ مذکور، یکصد هزار کشاورز به بازار با ابزار گواهی سپرده کالایی دسترسی دارند و امروز شاهد تکمیل زنجیره ابزارهای مالی بورس کالا برای معاملات حوزه کشاورزی هستیم. گفتنی است در همان سال امکان خرید سکه با گواهی سپرده کالایی هم در بورس کالا فراهم شد.

۴ تحدید گواهی سپرده

بورس کالایی ایران نیز با توجه به ماهیت و ساختار بازار کالایی کشور، چند سالی می‌شود به راه‌اندازی گواهی سپرده کالایی اقدام کرده اما استفاده از این ابزار تنها به پذیرش چند محصول از بخش کشاورزی نظیر زعفران، زیره و پسته و ... محدود شده است. سکه هم به خاطر ماهیت آن که مالیات آن توسط بانک مرکزی پرداخت می‌شود- به راحتی به جرگه محصولات کشاورزی پیوست و امکان معامله با اوراق در آن فراهم شد. در تمام این سال‌ها، محدود شدن بازار گواهی سپرده کالایی به محصولات کشاورزی باعث شده بود که توسعه و بسط این ابزار مالی به سایر حوزه‌های کالایی مقدور نباشد. موانعی که سازوکارهای مالیاتی بر سر این راه قرار داده‌اند به عزمی همه‌جانبه برای رفع آن نیاز داشت.

۵ مزایای توسعه گواهی سپرده کالایی

بازار محصولات پتروشیمی و فلزی مدت زیادی است که با سیستم سنتی و قیمت‌گذاری‌های بعضاً دستوری اداره می‌شوند و از این بابت لطمه‌های زیادی به بدنه این صنایع وارد شده که در شرایط فعلی به دغدغه‌های اصلی فعالان این حوزه‌ها تبدیل شده است. گواهی سپرده کالایی می‌تواند به‌عنوان نسخه‌ای شفاف بخش برای محصولات پتروشیمی و همچنین صنعت فولاد و حتی سایر فلزات مورد استفاده قرار گیرد. محصولات عرضه‌شده در تابلوهای معاملات فیزیکی با محدودیت حداقل میزان خرید برای متقاضیان خرده‌فروشی همراه است. به دلیل ویژگی‌های فنی محصولات فولادی

ناصرپور، معاون توسعه بازار و مطالعات اقتصادی بورس کالا؛

سد توسعه بازار گواهی سپرده کالایی شکسته شد

معاون توسعه بازار و مطالعات اقتصادی بورس کالای ایران از موافقت سازمان امور مالیاتی کشور با سازوکار اجرایی رفع ابهامات مالیاتی سرمایه گذاران در ابزار گواهی سپرده کالایی در بورس کالای ایران خبر داد تا این معاملات با حمایت های سازمان بورس و اوراق بهادار در مسیر توسعه و ورود دارایی های جدید قرار گیرد.

علیرضا ناصرپور در گفت و گو با خبرنگار ما با بیان اینکه این رویداد مهم و مثبت برای بازار سرمایه با حمایت و پیگیری های مجدانه سازمان بورس و اوراق بهادار و همچنین وزارت امور اقتصادی و دارایی و همکاری سازمان امور مالیاتی اجرایی شد، گفت: با توجه به اینکه مطابق مصوبه شورای عالی بورس و اوراق بهادار ابزار "گواهی سپرده کالایی" ذیل ابزارهای بند ۲۴ ماده یک قانون بازار اوراق بهادار شناسایی شده است و مشمول معافیت های ذکر شده در قانون توسعه ابزارها و نهادهای مالی می شود اما با توجه به اینکه گواهی سپرده کالایی یک ابزار خاص در این حوزه بوده که در ابتدا یک کالا تبدیل به ابزار مالی شده و در نهایت مجدداً برای تحویل تبدیل به کالا می گردد، لذا مسئله سازوکار اجرایی انتقال اعتبار مالیات بر ارزش افزوده در این ابزار یکی از ابهامات بوده است.

رفع ابهامات نحوه انتقال اعتبار مالیاتی

وی خاطرنشان کرد: با همکاری و پیگیری مجدانه سازمان بورس و اوراق بهادار، پیشنهاداتی به وزارت امور اقتصادی و دارایی ارائه شد و با همکاری خوب سازمان امور مالیاتی، موافقت با طرح و تبیین سازوکار اجرایی رفع ابهامات مربوط به تکالیف مالیاتی سرمایه گذاران در ابزار گواهی سپرده کالایی از سوی سازمان امور مالیاتی اعلام شد. ناصرپور با بیان اینکه از این پس این امکان وجود خواهد داشت که معاملات گواهی سپرده کالایی و معاملات ثانویه آن در بورس کالای ایران بر روی کالاهایی که مشمول مالیات بر ارزش افزوده نیز می باشند بدون ابهام صورت گیرد یادآور شد: با این سازوکار ابهامات موجود بر روی نحوه

معاون توسعه بازار و مطالعات اقتصادی بورس کالای ایران ادامه داد: در واقع فروشنده ای که کالایی را تبدیل به گواهی سپرده کرده و آن را به فروش می رساند، طبیعتاً مالیات بر ارزش افزوده را از خریدار دریافت می کند اما با توجه به اینکه بعد از اولین معامله، کالای مربوطه تبدیل به گواهی سپرده کالایی می شود، این مسئله که چطور این اعتبار مالیاتی ایجاد شده به نفر آخر یعنی تحویل گیرنده کالا منتقل شود، موضوع بحث بود که با مساعدت سازمان امور مالیاتی کشور سازوکار اجرایی در نحوه انتقال این اعتبار مالیاتی و تکالیف هر یک از سرمایه گذاران در این فرایند تبیین شد. لذا یکی از موانع اصلی توسعه معاملات گواهی سپرده کالایی مرتفع شد.

ورود دارایی های جدید به بازار مشتقه و گواهی سپرده کلایی

این موضوع در سخنان رضا محتشمی پور قائم مقام بورس کلای ایران نیز بازتاب داشت. او در حاشیه یک میزگرد اقتصادی در مورد بازار فولاد گفت: اوراق مشتقه و گواهی سپرده کلایی به عنوان دو ابزار پرطرفدار و مرسوم در بازارهای مالی دنیا نیز اگرچه در بورس کلای ایران عمدتاً در بازار کشاورزی مورد استفاده قرار گرفته و برای محصولات مس و پتروشیمی پیشنهاد شده اما تا به امروز در حوزه فولاد بکار گرفته نشده که با مجوزهای اخذ شده از سازمان امور مالیاتی و رفع ابهام مالیاتی گواهی سپرده، امیدواریم به زودی شاهد ورود دارایی های جدید حوزه صنعتی و پتروشیمی به بازار مشتقه و گواهی سپرده کلایی باشیم. به گفته وی، مدیریت ریسک قیمتی، تامین مالی، روان سازی معاملات و کشف قیمت های مستمر و شفاف از جمله مزایای ورود محصولات فولادی به بازار مشتقه و گواهی سپرده کلایی بورس کلاست.

شفافیت قیمتگذاری با گواهی سپرده کلایی

همچنین در حاشیه همایش نقش بازار سرمایه در توسعه صنعت پتروشیمی، خادم‌المله، مدیرعامل تامین سرمایه امین گفت: با همکاری سازمان برنامه بودجه و مجلس شورای اسلامی و سازمان امور مالیاتی، موانع موجود برای گواهی سپرده کلایی رفع شد و موافقت با طرح و تبیین سازوکار اجرایی رفع ابهامات مربوط به تکالیف مالیاتی سرمایه گذاران در ابزار گواهی سپرده کلایی بورس کالا از سوی سازمان امور مالیاتی اعلام شد. در این حالت، شرکت ها می توانند به اندازه ۱۰ درصد میانگین مانده انبار سالیانه خود گواهی سپرده کلایی به فروش برسانند و از این طریق امکان تامین مالی نیز فراهم خواهد شد. مدیرعامل تامین سرمایه امین در ادامه افزود: استفاده از گواهی سپرده کلایی موجب شفافیت قیمت گذاری می شود و تهدید قیمت گذاری دستوری محصول را از بین می برد. ۳۵ محصول پتروشیمی جهت انتشار گواهی سپرده کلایی شناسایی شده است که پس از تکمیل بررسی ها معرفی خواهد شد. خادم‌المله اضافه کرد: استفاده از گواهی سپرده کلایی موجب شفافیت قیمت گذاری می شود و تهدید قیمت گذاری دستوری محصول را از بین می برد. ۳۵ محصول پتروشیمی جهت انتشار گواهی سپرده کلایی شناسایی شده است که پس از تکمیل بررسی ها معرفی خواهد شد.

انتقال اعتبار مالیاتی این معاملات مرتفع می شود و تنها باید در انتظار ابلاغ بخشنامه سازمان امور مالیاتی بود که حاوی جزئیات این موضوع باشد.

وی تاکید کرد: با این تصمیم یکی از موانع اصلی بر سر راه توسعه معاملات گواهی سپرده کلایی رفع خواهد شد چراکه تا پیش از این تنها کالاهایی نظیر محصولات کشاورزی که معاف از مالیات بودند قابلیت استفاده از این ابزار بورس کالا را داشتند اما از این پس معاملات گواهی سپرده کلایی برای سایر کالاها نیز مقدور خواهد بود. بنابراین بورس کالا از این پس با همکاری فعالان سایر حوزه ها مانند صنعتی و معدنی یا پتروشیمی و فرآورده های نفتی قادر خواهد بود در بحث گواهی سپرده کلایی و معاملات مشتقه این کالاها و به تبع آن صندوق های سرمایه گذاری کلایی ورود کند که این پیشرفت بزرگی محسوب می شود.

معاملات گواهی سپرده قیر، طلا و نقره ناصریور همچنین در نشست هم اندیشی «راه اندازی قراردادهای آتی نقره» گریزی به معاملات گواهی سپرده کالا در خصوص نقره، طلا و قیر زد و گفت: با توجه به زمانبر بودن راه اندازی معاملات گواهی سپرده نقره، این محصول فعلاً به صورت معاملات قرارداد آتی راه اندازی می شود که استاندارد کالا به صورت ساچمه مطابق استاندارد ۹۹۹ است؛ همزمان نیز موضوع راه اندازی گواهی سپرده نقره پیگیری می شود.

وی تصریح کرد: همچنین بر روی شمش طلا نیز راه اندازی معاملات گواهی سپرده را در برنامه داریم و در این خصوص با دو بانک مذاکرات نهایی به منظور آماده سازی خزانه های شمش طلا انجام شده است. معاملات

گواهی سپرده شمش طلا با برند طلای زرشوران و شمش طلا که دارای عیار ۹۹۹ است آغاز می شود. ناصریور افزود: موضوعی که در مورد توسعه معاملات آتی، آپشن، گواهی سپرده کلایی و صندوق های کلایی برای ما، صنعت کارگزاری و در نهایت برای بازار سرمایه اهمیت دارد این است که یک فضای امن و جذاب برای معامله گران و سرمایه گذاران بر پایه دارایی مانند طلا ایجاد شود که همواره مساعدت و حمایت های سازمان بورس در این حوزه ها همراه بورس کالا بوده است.

به گفته ناصریور، با گشایشی که در حوزه مالیات گواهی سپرده کلایی اتفاق افتاد، راه اندازی گواهی سپرده قیر در اولویت قرار دارد و به زودی این بازار و در ادامه قرارداد آتی قیر نیز عملیاتی خواهد شد.

موضوعی که در مورد توسعه معاملات اهمیت دارد این است که یک فضای امن و جذاب برای معامله گران و سرمایه گذاران بر پایه دارایی مانند طلا ایجاد شود که همواره مساعدت و حمایت های سازمان بورس در این حوزه ها همراه بورس کالا بوده است

سپرده کالایی، اوراقی سدر راه قیمت گذاری دستوری

مصطفی امید قائمی / کارشناس بازار سرمایه رفع ابهام مالیاتی از گواهی سپرده کالایی، اقدامی قابل تحسین است که سال ۹۹ به ثمر نشست. دیگر، گواهی سپرده کالایی مختص کالاهای کشاورزی نخواهد بود و با پیگیری بورس کالا احتمالاً از این به بعد با این گواهی می‌توان برای خرید و فروش محصولات دیگر مثل محصولات پتروشیمی، نفتی و ... هم اقدام کرد. اما این ابزار مالی تا چه اندازه برای بورس کالا مهم است و چه کارایی‌ها و مزایایی می‌تواند با خود همراه داشته باشد؟ این‌گونه ابزارها بازار معاملات اصلی کالا را شفاف کرده و قیمت‌ها را از نظر افراد متعددی درج می‌کنند. ابزارهایی که باعث می‌شوند تعدد و تکثر در خریداران و فروشندگان کالا ایجاد شود و حجم متقاضیان خرید و فروش کالا افزایش یابد و این امر می‌تواند کمک بسزایی به بازار کند. از سویی این ابزارها برای مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان سوپاپ اطمینان محسوب می‌شوند زیرا برای تولیدکننده این اطمینان را ایجاد می‌کنند که محصول را فروخته و می‌تواند فقط در خصوص نحوه تولید محصول فکر کند چرا که دیگر دغدغه پیدا کردن بازار برای فروش محصول خود را ندارد. البته آن سوی معامله هم از این ماجرا منتفع خواهد شد، زیرا خریدار می‌داند که کالای مورد نظر خود را خریده و می‌تواند برنامه‌ریزی اقتصادی مربوط به حوزه فعالیت خود را بر اساس اینکه محصول را در اختیار دارد، پیش ببرد و طبق آن برنامه حرکت کند. به عبارتی این‌گونه ابزارها بسیار موثر بوده و به رونق تولید محصول کمک می‌کند و باعث کاهش ریسک تولید و عرضه محصول خواهد شد.

خواهد داد. رفع ابهام مالیاتی نیز قطعاً به این روند کمک خواهد کرد چرا که تا پیش از این، ابهام‌های موجود در پرداخت مالیات برای کالاها تبدیل به مانعی برای معامله با گواهی سپرده کالایی شده بود. یکی دیگر از مزایای توسعه بازار معامله با گواهی سپرده کالایی این است که می‌توان امید داشت که کم‌کم روش‌های قیمت‌گذاری دستوری کنار گذاشته و به جای دیکته کردن قیمت‌ها، کشف قیمت به کمک این ابزارها انجام شود. وجود چنین ابزارهایی و مورد استفاده قرار گرفتن وسیع آن، می‌تواند مانع از قیمت‌گذاری دستوری شود و کاستی‌های موجود در این زمینه را بهبود بخشد چرا که در بستر تازه ما با یک بازار از پیش برنامه‌ریزی شده دقیق روبرو هستیم که به سوی سرمایه‌گذاری با چینش مثبت حرکت می‌کند و قابل برنامه‌ریزی است. به عبارتی در این بازار، حرکات ناگهانی و ریسک بالا رفتن نرخ ارز کم شده و نگرانی خریداران و فروشندگان را کاهش می‌دهد. با توسعه گواهی سپرده کالایی می‌توان امیدوار بود که تصمیم‌های لحظه‌ای خلق‌الساعه کمتر گرفته شوند یا اگر هم گرفته می‌شوند تأثیری سطحی و موقت در بازار بگذارند تا در نهایت شرایط تعمیق بورس‌های مختلف در ایران به خصوص بورس کالا فراهم شود.

نکته‌ای که نباید در این میان مغفول بماند، نگاه به چشم‌انداز گواهی سپرده کالایی و محصولات احتمالی آن است. اما راه‌اندازی و ارائه یک ابزار توسط بورس، فقط گام نخست محسوب می‌شود. غیر از ارائه ابزار باید فرهنگ معاملات و سرمایه‌گذاری در آن را به خریداران و فروشندگان کالا آموزش داد و آنها را به انجام این معاملات ترغیب کرد. بعضی از این ابزارها باید تجربه شوند تا سازوکار درستی برای آنها طراحی شود. به عبارتی باید در مدت زمان طولانی‌تری روی آن کار و سرمایه‌گذاری‌های لازم انجام شود تا مردم نیز نتایج خرید و فروش کالا، سود و زیان و برنامه‌ریزی‌های اقتصادی درست آن را دیده و پس از آن تصمیم‌گیری کنند و جذب شوند. بورس کالا در کشورهایی که زودتر این رویه را آغاز کرده‌اند، تبدیل به بورسی پیش‌رو شده و این در حالی است که آن دسته از کشورهایی که دیرتر پیوسته‌اند، از قافله عقب مانده‌اند. این ابزارهای موثر، فارغ از اینکه چه زمانی شروع شده و چه رویه‌ای را طی کرده‌اند، باید مخاطب داشته باشند و برای جذب آن تلاش کنند چرا که تعداد مخاطبان بیشتر، باعث اثرگذاری اقتصادی در ابعاد گسترده خواهد بود. بی‌شک این رویه مشمول مرور زمان خواهد شد اما هر زمان این کار انجام شود، قطعاً گام مثبتی خواهد بود و اثرگذاری خود را نشان

بورس کالا

نسخ بورس

پیروزی بورس کالا بر روندهای ضد بازار

نگاهی به حاشیه های مهم مصوبه قیمت گذاری دستوری

سارا علمی / شاید یکی از مهم‌ترین اتفاقاتی که سال گذشته در بورس کالا افتاده ابلاغ شیوه‌نامه ساماندهی عرضه و تقاضای زنجیره فولاد از سوی معاون اقتصادی رئیس‌جمهوری بود. این شیوه‌نامه آبان ماه به وزاری امور اقتصادی و دارایی و صنعت، معدن و تجارت ابلاغ شد. این ابلاغ با واکنش‌های متفاوت مسئولان، موضوع عرضه و تعیین قیمت محصولات زنجیره فولاد در بورس کالا را به یکی از مهم‌ترین مباحث این حوزه تبدیل کرد. شیوه‌نامه فولاد در تاریخ ۲۸ آبان ماه ۹۹ از سوی محمد نهاوندیان، معاون اقتصادی رئیس‌جمهوری امضا و ابلاغ شد. یکی از مسائل مهم مطرح‌شده در این شیوه‌نامه بحث تعیین قیمت پایه محصولات فولادی بود. در این شیوه‌نامه قیمت پایه ۸۰ درصد قیمت CIS در نظر گرفته شد. همچنین این شیوه‌نامه بر عرضه تمام حلقه‌های زنجیره فولاد در بورس کالا تاکید داشت.

بزرگ با شرکت‌های تابعه فولادی و صنعتی، یکی از ذی‌نفعان مهم در بازار سرمایه و بورس کلاست. محمد شریعتمداری وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی که شرکت‌های تابعه‌اش نقش پررنگی در تامین فولاد کشور دارند در نامه‌ای به اسحاق جهانگیری معاون اول رئیس‌جمهوری نوشت: «با توجه به سهم ۱۵ درصدی صنعت فولاد در بازار سرمایه، شیوه‌نامه تنظیم بازار

واکنش وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی

در همان روز ابلاغ شیوه‌نامه، نخستین واکنش از سوی محمد شریعتمداری وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی صورت گرفت. وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به عنوان یکی از مجموعه‌های

شیوه‌نامه، از سوی معاون اقتصادی رئیس‌جمهوری به‌منظور تصمیم‌گیری به دولت ارائه شود. در همین ارتباط مقرر شد که پس از تعیین تکلیف اصلاحات در دولت، کارگروهی با حضور تشکلهای بخش خصوصی برای اجرای همین شیوه‌نامه یا شیوه‌نامه اصلاحی تشکیل شود.

واکنش وزیر اقتصاد

مدتی بعد از ابلاغ شیوه‌نامه، وزیر صمت با ابلاغ‌نامه‌ای دیگر، قیمت پایه فولاد را تغییر داد. علیرضا رزم‌حسینی در نامه‌ای قیمت پایه فولاد را این بار ۷۰ درصد قیمت کشورهای همسو

CIS در نظر گرفت.

فرهاد دژپسند وزیر امور اقتصادی و دارایی در واکنش به نامه وزیر صمت خاطرنشان کرد: «این موضوع از همان ابتدا با حاشیه‌های بسیار زیادی همراه بود و معاملات بازار را تحت تاثیر قرار داد، در نهایت وزیر صمت، معدن و تجارت این موضوع را تکذیب و اعلام کرد که به هیچ عنوان موافق قیمت‌گذاری دستوری نیست. وزیر صمت، معدن و تجارت در آخرین جلسه برگزار شده شورای عالی بورس به صراحت اعلام کرد: «اعتقادی به قیمت‌گذاری دستوری ندارد. به دلیل حاشیه‌های ایجاد شده از زمان مطرح شدن این موضوع، دولت تصمیم‌گیری در این زمینه را به شورای عالی بورس ارجاع داده است؛ بنابراین اگر قرار بر تغییر قیمت‌گذاری باشد شورای عالی بورس باید در این زمینه تصمیم‌گیری کند.»

وزیر امور اقتصادی و دارایی بر عدم دخالت دولتی در قیمت‌گذاری کالاهای بورس اشاره کرد و افزود: «البته دولت نقش نظارتی خود بر بازار سرمایه و تمامی بازارها برای جلوگیری از فساد را کنار نخواهد گذاشت. در مورد فروش سهام فولادی‌ها و پالایشی، تمامی قیمت‌گذاری این کالا و محصولات خارج از دخالت دولت انجام شد و نوسانات موجود در بازار را نباید از چشمان دولت دید. این موضوع باید مد نظر قرار گیرد که تاکنون بورس کالا عملکرد بسیار خوبی را از خود نشان داده و متناسب با قواعد و مقررات در حال فعالیت است. همیشه شاهد معاملاتی شفاف در بورس کالا بوده‌ایم و این بازار توانسته است کمک بسیاری را به مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان داشته باشد.»

فولاد علاوه بر کاهش صادرات این صنعت، باعث آسیب جدی به سرمایه و اعتماد مردم و ناامنی اقتصادی، اجتماعی و سیاسی خواهد شد. وزارت کار و شرکت‌های تابعه آن، سهم ۲۰ درصدی از معادن و صنایع فولادی کشور دارند و نظرات آنها در تدوین شیوه‌نامه اخذ نشده است. شیوه‌نامه تنظیم بازار فولاد با هماهنگی وزارتخانه‌های صمت، کار و اقتصاد و مشارکت شرکت‌های بزرگ فولادی و تشکلهای این زنجیره به‌گونه‌ای اصلاح شود که مشخص، شفاف، صریح و بدون امکان اعمال سلیقه شخصی و غیرکارشناسی باشد و از ایجاد رانت توسط برخی افراد که مصداق واضح این موضوع هستند، جلوگیری شود.»

بعد از آنکه محمد شریعتمداری وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی نامه‌ای در خصوص شیوه‌نامه نوشت؛ اسحاق جهانگیری خطاب به محمد ناهوندیان معاون اقتصادی رئیس‌جمهوری آن را پانویسی کرد و این را مورد تاکید قرار داد که تصمیمات مندرج در شیوه‌نامه نباید علامت منفی به بورس دهد.

تصمیم به اصلاح شیوه‌نامه

وقتی نامه شریعتمداری با دستور جهانگیری به محمد ناهوندیان رسید، جلسه هماهنگی در این خصوص با حضور همه ذی‌نفعان از جمله انجمن فولاد، اتاق بازرگانی، بورس کالا و برخی از تولیدکنندگان فولاد تدارک دیده شد و پنجم آذر، جلسه‌ای با حضور ناهوندیان معاون اقتصادی رئیس‌جمهوری، اعضای تشکلهای فولادی، رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار و معاون امور معادن وزیر صمت جهت بررسی ایرادهای شیوه‌نامه ساماندهی عرضه و تقاضای زنجیره فولاد برگزار شد.

در جلسه مزبور این اجماع صورت گرفت که باید تغییراتی در شیوه‌نامه ایجاد شود اما بحث بر سر این بوده که شیوه‌نامه با شکل فعلی به جریان بیفتد و بعد اصلاح شود یا اینکه اصلاح شود و بعد به اجرا درآید. اکثریت حاضر در این جلسه و معاون اقتصادی رئیس‌جمهوری بر لزوم اصلاح ایرادهای شیوه‌نامه تاکید کردند، هرچند معاون امور معادن وزیر صمت با این امر مخالفت و بر اجرای شیوه‌نامه به همان شکل اولیه خود تاکید کرد و معتقد بود شیوه‌نامه اجرا شود و در جریان اجرا، اصلاحات لازم روی آن صورت بگیرد اما در جمع‌بندی جلسه مقرر شد پیشنهادها مطرح‌شده برای اصلاح

در شرایط جنگ اقتصادی هستیم

رزم‌حسینی وزیر صمت نیز در پاسخ به گفته‌های دژپسند وزیر اقتصادی و دارایی در جلسه‌ای گفت: «در شرایط جنگ اقتصادی، تصمیمات هم باید متناسب با آن شرایط باشد. اگر بورس و بورس کالا زیر نظر وزیر اقتصاد است خود وزیر اقتصاد جواب مردم را درباره گرانی محصولات فولادی بدهد. با توجه به مواد اولیه ایرانی و امتیازهایی که دولت به تولیدکنندگان فولاد می‌دهد انتظار این بود قیمت‌ها متعادل باشد. گول‌های فولادی ایجاد کردیم و رانتهایی به نام سنگ آهن به قیمت ۳۰۰ هزار تومان در اختیار آنها قرار می‌دهیم در حالی که قیمت جهانی آن تنی یک و نیم میلیون تومان است، اما همین گول‌های فولادی محصول را در بازار ایران به قیمت جهانی می‌فروشند که البته باید پاسخگو باشند. اگر ما در جنگ اقتصادی مسئولیت داریم کسانی که به مردم ظلم می‌کنند باید پاسخگو باشند. چطور می‌شود شمش ۴ هزار تومانی را ۱۲ هزار تومان بفروشند؟ در این مدت تولید کنندگان فولاد ۶۰ هزار میلیارد تومان سود عایدشان شده، اما این پول کجا رفته؟ در توسعه که هزینه نشده، اما بگویید کدام خط و ماشین‌آلات جدید فولادی با این پول در حال توسعه است؟ اگر دوباره به سراغ فرآیند کوپنی برویم از فردا صبح ۳ هزار کارخانه دار می‌آیند و می‌گویند پروانه بهره‌برداری داریم به ما سهمیه بدهید. در جنگ اقتصادی تمام عیاری قرار داریم، از این رو تصمیمات برای عبور از این شرایط جنگی نیز باید سریع، قاطعانه و بر اساس مقتضیات زمانی گرفته شود.»

می‌کرد. این کار خوبی نبود. اختلاف نظر بر سر ریال نیست؛ وزارت اقتصاد معتقد است بورس کالا، مسئول قیمت‌گذاری است اما وزارت صمت هم بر این باور است. کالاها باید با قیمت مناسب به دست مصرف‌کننده برسد. به نظر من وزیر صمت نباید بحثی که می‌توانست در جاهای دیگر مطرح شود را در جلسه‌ای که خبرنگاران بودند مطرح می‌کرد. ما به همکاران می‌گوییم نتایج را در اختیار مردم قرار دهند؛ مردم نباید شاهد اختلافات ما باشند بلکه باید شاهد هماهنگی‌ها باشند. با این حال به دلیل سفر رزم‌حسینی، مقرر شد در جلسه آتی ستاد اقتصادی دولت با حضور وی به این موضوع خاص پرداخته شود.»

قیمت گذاری، حقوق ۵۰ میلیون سهامدار را ضایع می‌کند

نامه وزیر صنعت، معدن و تجارت در سال ۹۹، واکنش رئیس وقت سازمان بورس و اوراق بهادار را نیز به دنبال داشت. رئیس وقت سازمان بورس و اوراق بهادار واکنش به انتشار دستورالعمل قیمت‌گذاری فولاد از سوی وزارت صنعت، معدن و تجارت گفت: «برخی از تصمیمات احتمالی آتی در حوزه قیمت‌گذاری و تعیین سقف رقابت برای محصولات فولادی در بورس کالا حاکی از تکرار اقدامات اشتباه سال ۹۷ و دخالت در فرآیند ذاتی اقتصاد است. بر اساس تجربه قبلی این اقدام هیچ نتیجه مفیدی در بر نخواهد داشت و تنها به توزیع رانت در میان عده‌ای خاصی منجر می‌شود. با توجه به تاثیر قابل توجه سهام شرکت‌های فولادی در بازار سهام این اقدام تضییع حقوق ۵۰ میلیون سهامدار را به دنبال دارد و علاوه بر کاهش درآمد شرکت‌ها که سود آن متعلق به سهامداران حقیقی، حقوقی و سهامداران سهام عدالت است، روند کلی بازار را نیز دستخوش تغییرات نامطلوب می‌کند. متأسفانه در سال ۹۷ هم اقدامی مشابه انجام گرفت و در نتیجه تا برداشته شدن سقف رقابت در بورس کالا بازار دچار تنش‌های شدیدی شد و نتیجه آن توزیع رانت و افزایش تقاضاهای کاذب محصولات فولادی جهت سوداگری و سفته‌بازی بود. هرچند تصمیم‌گیران با قصد حمایت از مصرف‌کنندگان و کاهش قیمت‌های نهایی دست به این اقدامات می‌زنند ولی متأسفانه این اقدامات در نهایت به کاهش قیمت نهایی منجر نشده و تنها به التهاب بازار و توزیع رانت منتهی می‌شود.»

قیمت‌ها را به بورس واگذار کنید

محمود واعظی رئیس دفتر رئیس‌جمهوری نیز در دی ماه با انتقاد از حواشی به وجود آمده گفت: وزارت اقتصاد معتقد است که بورس کالا مسئول قیمت‌گذاری است. او در حاشیه جلسه هجدهم دی دولت درباره اختلاف نظر وی با وزیر اقتصاد و بورس کالا و تاکید بر دستوری بودن قیمت محصولات فولادی خاطرنشان کرد: «وزیر صنعت نباید موضوعی که باید در جاهای دیگر مطرح شود را در جلسه با خبرنگاران مطرح

دستور «مداخله ممنوع» رئیس جمهور روحانی: رسالت بورس، کشف قیمت واقعی محصولات بر اساس عرضه و تقاضاست

رئیس جمهور، سال ۹۹ ورود پرنرنگی به رخداد های بورس داشت تا جایی که سخنان حسن روحانی در جلسات مختلف، گاه دستمایه برداشت های ناروا نیز شد و از جمله مرداد ماه سال ۹۹ صدور دستور خروج محصولات فولادی از بورس را به وی نسبت دادند. این خبر در حالی در فضای مجازی دست به دست می چرخید که سهم بزرگی از معاملات در بورس کالا به محصولات فولادی تعلق دارد و همین مساله، سبب ایجاد موجی از نگرانی و شگفتی از این دستور شد، خبری که منبع رسمی و پایه و اساس استنادی قوی نداشت و صرفاً به نقل از «منابع موثق»، در رسانه ها و به ویژه کانال های خبری دست به دست می شد و البته تب تند و التهاب فراگیر این خبر در بازار، خیلی زود و بلافاصله پس از تکذیب رسمی آن فروکش کرد.

و نخستین گام و شرط حمایت و تقویت از این بازار را قاعده مندی و رعایت قانون در آن می دانند. بورس سازوکارهای ویژه دارد و سیاست گذاری های آن نیز باید از طریق شورای عالی بورس انجام گیرد و از مداخلات غیرکارشناسی پرهیز شود. روحانی ادامه داد: رسالت بورس، کشف قیمت واقعی محصولات بوده و سیاست اصولی دولت این است که قیمت گذاری کالاها بر اساس سازوکار عرضه و تقاضا و قواعد بازار رقابتی صورت گیرد که این مساله در نهایت به نفع بازار، تولیدکننده و مصرف کننده واقعی است. همواره عرضه کالاها به قیمت مناسب یکی از برنامه های اصلی دولت در کنار رونق تولید بوده است به همین منظور رئیس جمهور بر اصلاح مسیر تولید، توزیع و تعریف فرآیندها در این زنجیره و شفاف سازی در روند تعیین قیمت کالاها تاکید دارد. به عقیده روحانی مردم باید بدانند قیمت مواد اولیه برای ساخت محصول و تمام شده تولید محصولات چگونه است و وقتی کالایی به دست مردم می رسد چه مسیری برای تعیین قیمت را طی کرده است. این شفافیت هم موجب نظارت عمومی و مقابله با فساد و گرانی خواهد بود و هم رقابت را در اقتصاد رقم خواهد زد. بر این اساس است که رئیس جمهور تاکید دارد؛ بورس کالا باید تقویت شود و با شفافیت عرضه و تقاضا و خارج کردن عملیات سفته بازان، قیمت کالاهای تولیدی کشور را به سطح منطقی برساند. به گفته روحانی در کالاهایی که کشور مازاد تولید دارد با شفاف کردن بازار می توان به قیمت منطقی دست یافت و در این رابطه دستورات لازم را به وزارت صمت و سازمان بورس داد.

عصر دوشنبه ششم مرداد سال ۹۹، تولیدکنندگان و فعالان صنایع پتروشیمی و فولاد کشور مهمان رئیس جمهور بودند. نشستی که چند ساعت قبل از آن، شایعه دستور حسن روحانی برای خروج فولاد از بورس کالا در برخی رسانه ها منتشر و اعلام شد که در این نشست از تصمیم روحانی رونمایی می شود. نخستین تکذیب خبر از سوی سبحانی، رئیس انجمن تولیدکنندگان فولاد ایران اعلام شد. او که از حاضران در نشست مشترک تولیدکنندگان با رئیس جمهور بود، در گفت و گویی ضمن ابراز تعجب از انتشار این شایعه، تاکید کرد: رئیس جمهور در این نشست در جریان وضعیت فولاد و پتروشیمی قرار گرفتند. از عملکردها نیز راضی بودند و تشکر کردند. طبیعتاً خواسته هایی نیز داشتند، هم از نظر جهش تولید و هم از نظر افزایش صادرات و تعادل قیمت ها. اما در این جلسه هیچ بحثی در خصوص خروج فولاد از بورس مطرح نشد و می دانم منشأ این خبر از کجاست. بازخوانی مواضع رئیس جمهور و سخنرانی های او درباره بورس کالا نیز نشان می دهد دولت و در راس آن، شخص رئیس جمهور همواره از عرضه کالاها در بورس حمایت کرده اند. به طور مشخص در جلسه دی ماه ۹۹ ستاد هماهنگی اقتصادی دولت، رئیس جمهور نه تنها عرضه محصولات در بورس را ضروری دانست بلکه با انتقاد از دخالت غیرکارشناسی در بورس بر تقویت و حمایت از بازار سرمایه و افزایش نقش و فعالیت بورس کالا تاکید کرد. رئیس جمهور در این جلسه تاکید کرد: بورس نهاد اصلی در ایجاد و حفظ تعادل در اقتصاد و بستر معاملاتی شفاف است. دولت همواره در پی تقویت و حمایت بورس بوده

ریشه‌یابی گریز مخالفان شفافیت از بورس کالا

کسب سود بیشتر در بازار آزاد و فرار از مالیات،
دلایل اصلی دور زدن عرضه بورسی هستند

سیاوش ضربابی/ چرا برخی از تولیدکنندگان از عرضه محصول خود در بورس کالا امتناع می‌کنند؟ این پرسش مهمی است که به خصوص در سال‌های اخیر به کرات مطرح شده است. اتفاقی که باعث شده است تا صنایع پایین‌دستی زیان سنگینی متحمل و در نهایت مصرف‌کنندگان نهایی نیز با افزایش شدید قیمت‌ها روبه‌رو شوند. نکته جالب توجه این است که برخی از صنایع مانند نوردکاران، مواد اولیه خود را که همان شمش فولاد است، با سازوکار بورس کالا و با قیمت‌هایی پایین‌تر از بازار خریداری می‌کنند، اما زمانی که نوبت به عرضه محصول خود در بورس کالا می‌رسد، می‌گویند که قیمت‌گذاری باید بر مبنای بازار باشد و از آن‌شان خالی می‌کنند. در واقع در سال‌های اخیر شاهد یک رفتار دوگانه در بخش‌هایی از تولید هستیم، خرید مواد اولیه با نرخ دولتی و فروش در بازار داخل بر مبنای قیمت بازار و صادرات بر اساس قیمت‌های جهانی.

دو دلیل اصلی گریز از بورس

به رانت عظیم موجود در این اختلاف پی برد، به طوری که اگر یک تولیدکننده یکصد تن از محصول خود را با اختلاف ۱۰ هزار تومان بالاتر در بازار آزاد به فروش برساند، یک میلیارد تومان سود بیشتری به دست می‌آورد.

این اختلاف شدید که عمدتاً به دلیل تعیین قیمت دستوری و خارج از سازوکار عرضه و تقاضا و همچنین دلال‌بازی به وجود آمده، موجب شده است تا تخلفات در خصوص عرضه محصول در بورس کالا نیز افزایش یابد. بر همین اساس، برخی تولیدکنندگان با روش‌های مختلفی محصول خود را به بازار آزاد می‌رسانند، جایی که سود چندبرابری نسبت به بورس کالا به دست می‌آورند.

علت دیگری که باعث شده است تا برخی تولیدکنندگان تمایلی برای عرضه محصول خود در بورس کالا نداشته باشند، به فرار مالیاتی مربوط می‌شود که البته همچنان زیرمجموعه تلاش برای کسب سود بیشتر جای می‌گیرد. با توجه به اینکه تمام جزئیات هر معامله‌ای در بورس کالا ثبت می‌شود، سازمان امور مالیاتی نیز راحت‌تر می‌تواند برای دریافت مالیات‌های قانونی اقدام کند، اما زمانی

بررسی عملکرد بازار و همچنین توضیح کارشناسان حاکی از آن است که این رفتار دوگانه دو دلیل اصلی دارد؛ یکی کسب سود بیشتر در بازار آزاد و دوم فرار از مالیات. ورود دولت به قیمت‌گذاری دستوری باعث شده تا شکاف قیمت‌ها در بورس کالا و بازار آزاد روند روزافزونی داشته باشد، اتفاقی که انگیزه عده‌ای را برای دور زدن بورس کالا تقویت می‌کند.

به اعتقاد عضو هیات‌مدیره انجمن تولیدکنندگان فولاد ایران، این روند باعث شده است تا حاشیه سود محصولات فولادی در بازار به ۸۰ درصد برسد. بر اساس گفته‌های سید رضا شهرستانی، ورق سیاه در بورس کالا ۱۲ هزار و ۵۰۰ تومان در هر کیلوگرم معامله می‌شود، در صورتی که قیمت آن در بازار آزاد ۲۲ هزار و ۵۰۰ تومان است؛ یعنی حاشیه سود خریداران محصولات فولادی به ۸۰ درصد، اختلافی ۱۰ هزار تومانی در هر کیلوگرم که رانت بزرگی را به وجود می‌آورد.

این در حالی است که بررسی قیمت سایر محصولات مانند میلگرد، نبشی و ... نیز اختلاف مشابهی را نشان می‌دهد. تنها با یک حساب سرانگشتی می‌توان

شده است، اما هیچ‌گاه برخورد‌های تعزیراتی و قهری برای مدیریت بازار جواب نداده است. در واقع به دلیل گسترش چنین پدیده‌ای و درگیر بودن تعداد زیادی از فروشندگان رهگیری و برخورد با این نوع تخلفات بسیار دشوار است. این در حالی است که اگر دولت از تعیین قیمت دستوری خودداری کند و بازار را به سازوکار کشف قیمت بر اساس عرضه و تقاضای واقعی بسپارد و در این میان تنها به وظیفه نظارتی خود اکتفا کند، دیگر انگیزه‌ای برای این نوع تخلفات باقی نمی‌ماند. زمانی که فاصله قیمتی که اکنون به یک رانت عظیم برای عده‌ای تبدیل شده است، حذف شود به صورت خودکار بسترهای تخلفات هم از بین می‌رود.

که به صورت غیررسمی و از طریق مباشران غیررسمی، محصول در بازار آزاد فروخته می‌شود، اطلاعاتی باقی نمی‌ماند تا مبنای دریافت مالیات شود. در همین راستا، مشاهدات میدانی از بازار آهن نشان می‌دهد که تولیدکنندگان به صورت غیرمستقیم و با استفاده از دلانانی که بخش بزرگی از نیاز بازار آزاد را تامین می‌کنند و همچنین با دستکاری در فاکتور فروش و تناژ زمینه فرار مالیاتی برای خود و حتی خریداران را فراهم می‌آورند.

■ ناکارآمدی برخورد‌های قهری

هرچند روش‌های دور زدن قانون برای مسئولان شناخته

پیش شرط‌های کلیدی موفقیت تنظیم بازار

علاء میرمحمد صادقی، عضو اتاق بازرگانی ایران / دولت‌ها برای تنظیم بازار و مهار

قیمت‌ها به قیمت‌گذاری روی می‌آورند. هرچند به نظر می‌رسد برای رعایت حال مصرف‌کننده در مواردی قیمت‌گذاری کالا لازم است و رها کردن قیمت‌ها به نفع مصرف‌کننده نیست اما شرط و شروطی نیز دارد. هم‌اکنون مسئولان در اتاق‌های در بسته دور هم می‌نشینند و قیمت کالایی را تعیین کرده و آن را به بازار ابلاغ می‌کنند. این در حالی است که در قیمت‌گذاری باید هزینه‌های تولید و قیمت تمام‌شده کالا نیز مد نظر قرار گیرد. از سوی دیگر، در فرآیند تنظیم بازار، فعالان اقتصادی هم باید نقش داشته باشند. در صورتی که بدون هماهنگی و همکاری اصناف و تولیدکنندگان قیمت‌گذاری شود، اثر مثبتی در پی نخواهد داشت. در واقع قیمتی که برای یک کالا تعیین می‌شود باید با در نظر گرفتن تمام جوانب و نظر دست‌اندرکاران آن صورت گیرد. اگر تولیدکننده، توزیع‌کننده و جامعه قیمت تعیین‌شده را نپذیرند، این سیاست کارایی نخواهد داشت، بنابراین در زمینه تنظیم بازار و قیمت‌گذاری، در کنار بررسی جامع شرایط تولید و بازار به صورت کارشناسانه و دستیابی به قیمتی منصفانه، همکاری و هماهنگی با فعالان اقتصادی نیز از اهمیت بالایی برخوردار است. قانون را به راحتی می‌توان در قالب یک دستورالعمل و بخشنامه ابلاغ کرد ولی اگر پذیرش ذی‌نفعان را به همراه نداشته باشد، در اجرا به مشکل برمی‌خورد. در صورتی که فرآیند قیمت‌گذاری بدون در نظر گرفتن شرایط یادشده، انجام و ابلاغ شود، به دلیل اینکه قابلیت پذیرش برای تولیدکننده و توزیع‌کننده را ندارد، اجرایی نخواهد شد و به این ترتیب علاوه بر بخش تولید، مصرف‌کننده نیز متضرر می‌شود. با قیمت‌گذاری صحیح که در آن تمام ابعاد لحاظ شده باشد، انگیزه‌های فعالان اقتصادی نیز افزایش می‌یابد اما در نقطه مقابل اگر مقرراتی که برای تنظیم بازار تدوین می‌شود با واقعیات همخوانی نداشته باشد، باعث کاهش انگیزه این فعالان خواهد شد.

از سوی دیگر یکی دیگر از اشکالاتی که در نظام تصمیم‌گیری و به‌خصوص در بحث تنظیم بازار مشاهده می‌شود این است که دست‌اندرکاران در قوای مختلف ارتباط و همکاری مطلوبی با یکدیگر ندارند و گاه در مقابل تصمیمات یکدیگر می‌ایستند. بنابراین کلید اصلی موفقیت در تنظیم بازار، هماهنگی و همکاری تمام ذی‌نفعان است که شامل مجریان و تصمیم‌گیران در قوای مختلف از یک سو و تولیدکنندگان، مصرف‌کنندگان و اصناف از سوی دیگر است. اگر دولت قصد دارد تا مشکلات موجود در بازار حل شود، مصلحت آن است که تعامل خود با دست‌اندرکاران را افزایش دهد.

افشای تخلف‌ها زیر ذره بین بورس نیت حقیقی، دبیر سندیکای صنایع آلومینیوم کشور: بورس کالا برای غیرشفاف‌ها جای مناسبی نیست

سیاوش ضرابی / بورس کالا در عمر حدود ۱۴ ساله خود توانست، سازوکار عرضه و تقاضا و کشف قیمت واقعی را در اقتصاد ایران تقویت کند. هم‌اکنون بسیاری از کالاهای اساسی و مهم در این بازار مبادله می‌شود اما همچنان برخی از تولیدکنندگان با روش‌های مختلف از عرضه محصولات خود در این بازار فرار می‌کنند. برای پاسخ به این پرسش که چه دلایلی برای فرار برخی تولیدکنندگان از سازوکار بورس کالا وجود دارد، به سراغ آریا صادق نیت حقیقی، دبیر و عضو هیات‌مدیره سندیکای صنایع آلومینیوم کشور رفتیم. به گفته وی درکنار برخی دلایل فنی که برای بخشی از صنایع پایین‌دستی وجود دارد، دلیل عمده تمایل نداشتن برای عرضه محصول در بورس فرار از شفافیت این بازار است که همه‌چیز را عیان می‌کند.

تلاقی عرضه و تقاضا و کشف قیمت واقعی باشد، اما گاه عرضه و تقاضا مدیریت می‌شود به این معنا که برخی تولیدکنندگان میزان عرضه را در دست خود دارند و با آن قیمت‌ها را مدیریت می‌کنند. از سوی دیگر، دولت نیز وارد قیمت‌گذاری می‌شود که این قیمت‌گذاری دستوری با ذات بورس تضاد دارد. به این ترتیب با یک ملغمه تلفیقی از بورس و نظام قیمت‌گذاری روبه‌رو هستیم.

۲ راه‌هایی از این شرایط چیست؟

برای از بین بردن این شرایط باید به سمت نظام بازار حرکت کرد و تقاضا در بازار کنترل شود و کسانی وارد بورس شوند که مصرف‌کننده واقعی هستند. در سال‌های اخیر سامانه بهین‌یاب وزارت صمت برای معرفی مصرف‌کنندگان واقعی راه‌اندازی شد اما نیازمند است تا برخی از دستکاری‌ها و کاستی‌های این سامانه برطرف شود تا تنها تولیدکنندگان واقعی وارد بورس شوند. در صورتی که در بخش تقاضا نظارت قوی داشته باشیم

۱ از اواسط دهه ۸۰ شمسی بورس کالا برای شفافیت و تقویت سازوکار بازار راه‌اندازی شد، وجود بورس کالا در اقتصاد ایران چقدر ضرورت دارد؟

با تشکیل بورس کالا، فضای جدیدی در اقتصاد شکل گرفت. بورس به دلیل شفافیتی که به همراه دارد می‌تواند مانع ایجاد رانت و کوتاهی دست‌دلان از بازار شود. بورس کالا مکانیسمی است که در تمام دنیا تجربه شده و باعث می‌شود تا میان تولیدکننده و مصرف‌کننده ارتباط مستقیمی ایجاد شود. بنابراین در مجموع تاسیس بورس کالا اتفاق مبارکی برای اقتصاد ایران بود.

۲ بورس کالا چقدر در دستیابی به اهداف خود موفق بوده است؟

دخالت در فرآیند بورس باعث شده است تا بورس کالا از اهداف خود دور بماند. آنچه باعث شده است تا بورس کالا نتواند به تمام اهداف پیش‌بینی‌شده خود دست یابد، عملکرد دوگانه آن است. بورس کالا باید محلی برای

سازوکار بورس فعالیت کنند. علاوه بر این برخی از صنایع پایین‌دستی خریدار انحصاری دارند و عرضه محصول آنها در بورس منطقی نیست. برای مثال ورق فولاد مشتری عام دارد و به عنوان مواد اولیه در بسیاری از صنایع مورد استفاده قرار می‌گیرد، اما وقتی تولیدکننده‌ای فویل آلومینیوم یا روکش قرص برای یک شرکت داروسازی تولید می‌کند که حتی نام شرکت خریدار بر روی آن درج شده است، نمی‌تواند محصول خود را در بورس عرضه کند.

بنابراین باید میان محصولاتی که قرار است در بورس کالا عرضه شود، تفاوت قائل شد. در مجموع مواد اولیه و حتی محصولات میانی که مشتریان عام دارد، قابلیت عرضه و رقابت در بورس را دارد اما برخی از محصولات پایین‌دستی چنین قابلیتی ندارد.

با این حال چرا برخی از تولیدکنندگان که محصولاتشان قابلیت عرضه در بورس کالا را دارد و برای آن مشتریان متعددی هست، از عرضه در بورس سر باز می‌زنند؟

تمایل نداشتن این دسته از تولیدکنندگان به شفافیت بورس کالا و نوراکن‌های شفاف‌ساز آن بازمی‌گردد. چرا که بورس کالا معاملات را شفاف می‌کند و عملکردها عیان می‌شود. و به این ترتیب دسترسی به اطلاعات آنها راحت‌تر می‌شود. در واقع کسانی که نمی‌خواهند معاملات آنها شفاف باشد و از پرداخت مالیات فرار می‌کنند، از سازوکار بورس گریزانند.

وقتی خرید ثبت شود، فروش محصول نهایی هم باید ثبت شود و باید مالیات و مالیات بر ارزش افزوده را پرداخت کنند. بنابراین بورس کالا برای کسانی که نمی‌خواهند شفاف باشند و حقوق دولت را بپردازند، جای مناسبی نیست و سعی می‌کنند تا محصول خود را با معاملات غیررسمی به فروش برسانند. بر همین اساس، از سال‌ها قبل و زمانی که کد اقتصادی بود، خرید و فروش کد اقتصادی و زمانی که فاکتور اجباری شد، خرید و فروش فاکتور در بازار رواج پیدا کرد. در واقع بورس جایی است که مسیر تخلفات این‌چنینی را می‌بندد زیرا همه چیز بر روی تابلو می‌آید و ثبت می‌شود.

و تقاضای غیرواقعی را حذف کنیم، با توجه به اینکه میزان تولید و عرضه نیز مشخص است، دیگر نیازی به قیمت‌گذاری و دخالت نیست و بازار کار خودش را می‌کند. اما متأسفانه همان‌طور که اشاره کردم، در خصوص مواد اولیه عرضه‌ها دستکاری می‌شود و قیمت‌گذاری دستوری هم شرایط را بدتر کرده است. این در حالی است که دولت برای به‌روزرسانی تصمیمات خود بسیار آهسته و گاهی غیرمسئولانه عمل می‌کند که این اتفاق آسیب زیادی به بازار می‌زند.

کم کاری دولت را در چه بخش‌هایی می‌دانید؟

برای مثال در خصوص آلومینیوم زمانی که ارز چهار هزار و ۲۰۰ تومانی مبنای محاسبه قرار داشت، دولت برای متعادل کردن نرخ، ضریب ۱/۱ درصدی به نرخ جهانی آلومینیوم اضافه کرد تا قیمت دلار دولتی خنثی شود. اما پس از حذف ارز چهار هزار و ۲۰۰ تومانی و اختصاص ارز نیمایی، این فرمول اصلاح نشده است در حالی که باعث افزایش قیمت در بورس کالا می‌شود. با وجود تذکرات فراوانی که به مسئولان داده‌ایم اما هیچ اقدامی نشد. درواقع، بزرگ‌ترین وزارتخانه

کشور یعنی صمت یا متولی نداشت یا توجهی به این مسائل نداشتند و زمان آقای رحمانی، اقدامی برای اصلاح فرمول صورت نگرفت.

این مشکل به جایی رسید که قیمت آلومینیوم در بازار داخل و در بورس کالا ۲۰۰ دلار گران‌تر از بازار جهان و منطقه شد. بر همین اساس برخی از تولیدکنندگان، خود اقدام به کاهش پنج درصدی ضریب قیمت‌گذاری کردند. با این‌گونه دخالت‌ها بورس کالا نمی‌تواند عملکرد صحیح و حداکثری داشته باشد.

در کنار مشکلاتی که به آن اشاره کردید، برخی از صنایع و تولیدکنندگان، تمایلی برای عرضه محصولات خود در بورس کالا ندارند و به نوعی از آن فرار می‌کنند، دلیل این نگاه آنان به بورس چیست؟

تمایل نداشتن تولیدکنندگان برای عرضه محصولات خود در بورس کالا دلایل مختلفی دارد. یکی از این دلایل این است که تولیدکنندگان انفعال مسئولان را دیده‌اند و ترجیح می‌دهند خارج از

تمایل نداشتن این دسته از تولیدکنندگان به شفافیت بورس کالا و نوراکن‌های شفاف‌ساز آن بازمی‌گردد. چرا که بورس کالا معاملات را شفاف می‌کند و عملکردها عیان می‌شود. و به این ترتیب دسترسی به اطلاعات آنها راحت‌تر می‌شود. در واقع کسانی که نمی‌خواهند معاملات آنها شفاف باشد و از پرداخت مالیات فرار می‌کنند، از سازوکار بورس گریزانند.

یارانه دادن به اختلال در نظم بازار

پورقازی، عضو اتاق ایران: دولت پس از تخصیص یارانه به کالاها، سراغ قیمت‌گذاری می‌رود

در شرایطی که در دنیا، دولت‌ها تا حد ممکن تلاش می‌کنند تا از مداخله در بازار پرهیز کنند، در ایران فهرست بلندبالایی از کالاها و بازارهایی که دولت به صورت مستقیم و غیرمستقیم در آنها دخالت می‌کند وجود دارد. مهدی پورقازی، عضو اتاق بازرگانی ایران و فعال اقتصادی در این باره اعتقاد دارد که حضور پررنگ دولت در بازار به این دلیل رخ داده است که دولت هیچ اعتقادی به مکانیسم بازار ندارد و به دنبال عملیاتی کردن یک اقتصاد حمایتی است که البته در دستیابی به آن نیز موفق نبوده است.

بورس کالا

در اقتصاد ایران دلایل متعددی برای ورود دولت به قیمت‌گذاری وجود دارد. در واقع دولت اعتقادی به بازار آزاد ندارد و به این ترتیب اقتصاد ایران در زمره اقتصادهای حمایتی یا پوپولیستی قرار می‌گیرد. دولت باید تصمیم بگیرد که کدام بخش‌ها و کالاها را برای حمایت در نظر می‌گیرد. برای مثال قیمت کالاهایی مانند شیر یا کاغذ هم براساس سیاست‌های کلی تعیین می‌شود. بنابراین دولت یارانه‌هایی را برای حمایت از کالاهای مد نظر خود اختصاص می‌دهد تا با اتکا به این یارانه‌ها به اهداف فنی و مقداری خود دست یابد.

اختصاص این یارانه‌ها چه تاثیری دارد؟

اختصاص این یارانه‌ها باعث ایجاد اختلال در نظم بازار و برهم خوردن تنظیم اقتصاد می‌شود. وقتی که دولت برای کالایی یارانه اختصاص می‌دهد در مرحله بعد به سراغ قیمت‌گذاری آن هم می‌رود تا از افزایش قیمت آن جلوگیری کند.

در اقتصاد حمایتی و به عبارتی پوپولیستی دولت تلاش می‌کند که مدام به مردم بگوید که بهترین کسی است که از آنها در برابر دشمن حمایت می‌کند و به این منظور با دخالت‌هایی در اقتصاد، زمینه بروز فساد و رانت کلان در اقتصاد کشور را فراهم می‌آورد.

خروج دولت از قیمت‌گذاری چه آثاری به همراه دارد؟

در صورتی که دولت خود را از قیمت‌گذاری خارج کند، به تدریج مکانیسم اقتصاد نیز به روال عادی خود بازمی‌گردد و رانت و فساد هم که شکل گرفته است از بین می‌رود. به این ترتیب، بسترهای رشد و توسعه واقعی اقتصاد نیز فراهم خواهد شد.

الگوهای تنظیم بازارها در دنیا چگونه است؟

الگوی غالب جهانی، استفاده از مکانیزم عرضه و تقاضا برای تعیین قیمت کالاهاست، مگر در مواردی که در تولید یا مصرف کالایی انحصار وجود داشته باشد. یعنی اگر کالایی، یک تامین‌کننده یا یک خریدار داشته باشد یا تعداد محدودی، تعیین‌کننده قیمت بازار باشند، دولت وارد بحث قیمت‌گذاری می‌شود.

مثل چه کالایی؟

برای مثال فروش برق در ایران در انحصار وزارت نیرو است و بنابراین باید قیمت‌گذاری شود. اما در سایر کالاها که دارای انحصار نیستند و چند شرکت رقابت می‌کنند، بازار را آزاد می‌گذارند تا بر اساس میزان عرضه و تقاضا قیمت واقعی کالا مشخص شود.

قیمت‌گذاری کالاهای انحصاری بر چه مبنایی انجام می‌شود؟

اگر کالایی انحصاری باشد، در کنار تولیدکننده و مصرف‌کننده، طرف سومی با عنوان نهاد رگولاتور یا تنظیم‌گر بی‌طرف نیز به معادله افزوده می‌شود که توانایی تنظیم بازار را داشته باشد. البته فعالیت این سازمان و قیمت‌گذاری کالای انحصاری نیز با معیارهای دقیق و مشخصی صورت می‌گیرد. در همین راستا، در کالاهای انحصاری به طور معمول، ملاک قیمت‌گذاری، قیمت‌های جهانی است. چرا که اگر به هر علتی تولیدکننده انحصاری کالا از تامین کالا خارج شد، واردات کالا با همان قیمت قبل وجود داشته باشد.

پس چرا در کشور ما دولت در بسیاری از بازارها دخالت می‌کند؟

برندهایی که باقیمت گذاری ناپدید شد نگاهی به تجربه دخالت در بازار در دهه ۶۰

سیاوش ضرابی / نحوه و روش تنظیم و مدیریت بازار طی دهه‌های گذشته در ایران تغییرات زیادی داشته است، اما تمام دوره‌ها در یک موضوع اشتراک داشته‌اند و آن قیمت گذاری دستوری از سوی دولت بوده است که بسته به شرایط گاه، دامنه این قیمت‌گذاری مانند دوران جنگ تحمیلی و دهه ۶۰ به گونه‌ای بود که تقریباً تمام کالاها و بازارها را در بر می‌گرفت و گاه به واسطه تغییر نگاه سیاست‌گذاران، تعداد کالاهایی که به صورت دستوری تعیین قیمت می‌شدند، کاهش می‌یافت؛ در مجموع اما همواره

قیمت‌گذاری نقطه اشتراک تمام دوره‌ها در ایران بوده است. همان‌گونه که اشاره شد، شدیدترین دوره قیمت‌گذاری دستوری به دهه ۶۰ تا اواسط دهه ۷۰ شمسی اختصاص دارد که در این دوران، حواله و امضاهای طلایی حرف اول را می‌زد. در آن دوران که اقتصاد ایران به دلیل درگیر بودن در جنگ تحمیلی هشت‌ساله در تولید و تامین کالا با مشکلات زیادی مواجه بود، کوپن تا حدود زیادی توانست شرایط را مدیریت کند. اما به غیر از مواد غذایی و اساسی که با سیستم کوپنی توزیع می‌شد، سایر کالاها نظیر لوازم خانگی به دست حواله سپرده شده بود. به طوری که برای دستیابی به کالا با قیمت دولتی باید واجدالشرایط بودن متقاضی توسط شورای اسلامی مساجد به اثبات می‌رسید و تایید می‌شد.

امضاهای طلایی شد. در آن زمان وزارت بازرگانی مسئول بود و با صدور هر حواله متقاضی به رانتهی بزرگ دست می‌یافت. وی می‌افزاید: فاصله قیمت کالای دولتی با آزاد رانت کلانی ایجاد کرد که نه به نفع مصرف‌کننده بود و نه تولیدکننده چرا که باعث شد سودی که باید به تولیدکننده تعلق گیرد به جیب دلان برود.

پرده آخر نمایش

وقتی کالایی قیمت‌گذاری می‌شود به معنای این است که تولیدکننده باید محصول خود را با نرخ تعیین‌شده به فروش برساند، در حالی که در بازار آزاد با چندین برابر آن قیمت، تقاضا برای آن وجود دارد. فارغ از اینکه سیستم حواله‌ای تا چه حد و اندازه‌ای توانست نیاز مصرف‌کنندگان واقعی را در این دوره تامین کند، نکته مهم ضربه‌ای است که تولیدکنندگان از آن خوردند. بدین ترتیب صنایعی که باید از محل سودآوری، خود را با شرایط روز بازار تطبیق می‌دادند و خطوط تولید را به‌روز می‌کردند، قدیمی باقی ماندند و همین عامل هم قدرت رقابت آنها با رقبای خارجی که دوباره مهمان بازار ایران شده بودند، به شدت کاهش یافته بود. بنابراین برندهای بزرگی مانند «ارج» و «آرمایش» که زمانی با تولید محصولات به‌روز بازار را در دست داشتند، رو به افول گذاشتند؛ تراژدی که همین چند سال پیش برای همگان آشکار شد.

پس از دریافت حواله شخص برای دریافت کالا به شرکت تولیدکننده یا شرکت‌های تعاونی معرفی می‌شدند و کالا با قیمتی که توسط دولت تعیین شده بود به فرد تحویل داده می‌شد. اما در همین ایام، بازار آزاد نیز فعال بود و همان کالاهایی که با نرخ بسیار پایینی از طریق حواله فروخته می‌شد، با چندین برابر قیمت در دسترس بود. برای مثال در آن دوره قیمت تلویزیون سیاه‌وسفید پرتابل پارس ۲ هزار و ۳۴۰ تومان و تلویزیون رنگی ۲۶ اینچ ۹ هزار و ۷۳۰ تومان قیمت‌گذاری شده بود، در حالی که تلویزیون سیاه‌وسفید در بازار آزاد بین ۱۰ تا ۱۳ هزار تومان و تلویزیون رنگی بین ۲۰ تا ۲۷ هزار تومان قیمت داشت. برای سایرکالاها نیز همین اختلاف وجود داشت؛ کالاهایی مانند ماشین لباسشویی، کولر و ...

به این ترتیب هرچند این قیمت‌گذاری و هدایت بازار آن از کانال حواله با هدف رساندن کالای ارزان به دست مصرف‌کننده واقعی انجام می‌شد اما در همان زمان، فاصله قیمتی بالای این کالاها بسیاری را به طمع انداخت. در سناریوی ساده، برخی حواله یا کالای دریافتی خود را در بازار با چند برابر قیمت می‌فروختند و در سناریوی جدی‌تر، عده‌ای حساب‌شده‌تر و هدفمندتر و البته در تعداد بالاتر این کار را می‌کردند.

در این زمینه لطفعلی بخشی اقتصاددان به خبرنگار ما می‌گوید: سیستم حواله‌ای باعث شکل‌گیری پدیده

سراب کنترل قیمت با دستور و خواهش

گفت‌وگو با یحیی آل اسحاق وزیر بازرگانی دولت‌های پنجم و ششم

سیاوش ضربابی / یحیی آل اسحاق که مدیریت وزارت بازرگانی در دولت‌های پنجم و ششم و همچنین ریاست اتاق بازرگانی تهران را در کارنامه خود دارد، معتقد است که بهترین سازوکار برای مدیریت بازار بورس کالا است که با شفافیت خود و فعالیت بر مبنای عرضه و تقاضا آثار مثبتی برای اقتصاد به همراه دارد. اما اختلاف فعالان یک زنجیره مانند فولاد باعث شده است تا عده‌ای بورس کالا را مقصر نابه‌سامانی بازار قلمداد کنند، در حالی که بورس کالا تنها یک بستر شفاف است. آل اسحاق همچنین درباره دلیل پرهیز برخی تولیدکنندگان برای عرضه محصول خود در بورس کالا به رانت بزرگی اشاره می‌کند که اختلاف قیمت عرضه بورسی و بازار آزاد آن را ایجاد کرده است.

اختلاف موجود میان فعالان یک زنجیره صنعتی مانند فولاد باعث شده تا برخی بورس کالا را مقصر بدانند، در حالی که بورس، فقط یک بستر شفاف است که بر اساس عرضه و تقاضا قیمت در آن کشف می‌شود. هم‌اکنون مشکل اصلی این است که تنها بخش‌هایی از زنجیره‌های تولید مانند فولاد در بورس کالا عرضه می‌شود و بر همین اساس سنگ آهن به عنوان یک محصول بالادستی قیمت‌گذاری می‌شود و درباره صادرات آن نیز محدودیت‌هایی به دلیل نیاز داخلی اعمال می‌شود. برای

از دهه‌های گذشته و به‌خصوص طی سال‌های اخیر درباره کارآمد بودن یا نبودن تعیین قیمت با سازوکار عرضه و تقاضا در بورس کالا بحث می‌شود. نظر شما درباره این مناقشه دنباله‌دار چیست؟
بورس کالا ابزار بسیار مناسبی برای تنظیم بازار است، هرچه از سازوکار شفاف بورس استفاده بیشتری کنیم، شاهد آثار مثبت‌تری در اقتصاد خواهیم داشت.
اما منتقدان بورس کالا را باعث افزایش قیمت محصولات می‌دانند.

همین شرایط انحصاری ممکن است در بخش تقاضا نیز وجود داشته باشد، یعنی فقط یک خریدار برای یک کالای خاص وجود داشته باشد یا تعداد محدودی خریدار با هم تباری کنند تا محصول را بالاتر از قیمت توافقی خودشان، خریداری نکنند، در این وضعیت هم قاعده عرضه و تقاضا ناکارآمد است. بنابراین شرط موفقیت سازوکار بازار و عرضه و تقاضا برای مدیریت بازار وجود رقابت آزاد است که نیاز به مداخلات دستوری و تحمیلی را محو می‌کند. به طور کلی دولت‌ها در دو حالت در بازار دخالت می‌کنند، یکی در وضعیت انحصاری بودن بازار و دیگری تفاوت مبنای اقتصاد حاکم بر بازار و یکه‌تازی روش‌هایی مانند مدل اقتصادی سوسیالیستی. ولی اگر مدل اقتصادی مبتنی بر اقتصاد بازار باشد که در کشور ما نیز چنین مدلی حاکم است، دولت تنها در شرایط غیرعادی و انحصاری باید در بازار دخالت کند، اما نکته مهم این است که دولت با چه روشی در شرایط استثنایی باید مداخله کند. آیا با اجبار و بازارهای تعزیراتی می‌توان بازار را مدیریت و تنظیم کرد؟ برای مثال به دلیل شرایط اقتصاد و کاهش قدرت خرید مردم، دولت اقدام به قیمت‌گذاری مرغ و گوشت می‌کند که به طور قطع نمی‌توان با دستور و بخشنامه قیمت تعیین‌شده را به بازار دیکته کرد. البته در این میان دولت باید خسارتی را که از قیمت‌گذاری برخی از محصولات به تولیدکننده وارد می‌شود، از طریق یارانه جبران کند.

برخورد دستوری قادر به تنظیم بازار است؟

تجربه چهل سال گذشته نشان داده که با کنترل دستور قیمت، امکان‌پذیر نیست. بازار هرگز با جریمه و شلاق و بگیروبیند یا خواهش و تمنا مدیریت نمی‌شود. البته باید توجه کرد برخلاف گرانی، که در متغیرهای اقتصادی ریشه دارد، گران‌فروشی ناشی از سوءاستفاده گران‌فروشان است و دولت باید با قوه قاهره در این مساله وارد شود و عوامل مزاحم و مخل بازار را مجازات و جریمه کند. اما در مجموع اگر دولت قصد مداخله دارد باید از طریق کم و زیاد کردن میزان عرضه و تقاضا قیمت را به رقم هدف‌گذاری‌شده خود نزدیک کند. در واقع دستیابی به قیمت‌های ثابت فقط با بهره‌گیری از ابزار اقتصادی ممکن است.

به طور کلی دولت‌ها در دو حالت در بازار دخالت می‌کنند، یکی در وضعیت انحصاری بودن بازار و دیگری تفاوت مبنای اقتصاد حاکم بر بازار و یکه‌تازی روش‌هایی مانند مدل اقتصادی سوسیالیستی.

صنعت ذوب هم تکلیف قانونی برای عرضه شمش با نرخ مصوب گذاشته شده ولی بقیه این زنجیره که شامل صنایع پایین‌دستی است، محصول خود را وارد بورس کالا نمی‌کنند و به این ترتیب، کسانی که محصول خود را به جای بورس در بازار آزاد عرضه کنند سود اصلی را کسب می‌کنند.

راه حل این مشکل چیست؟

برای حل این مشکل باید کل زنجیره وارد بورس شود، اگر تمام زنجیره از صنایع بالادستی تا پایین‌دستی وارد بورس شود و سازوکار کشف قیمت واحدی داشته باشد مشکل حل می‌شود.

چرا بخش‌هایی از زنجیره فولاد، محصول خود را در بورس کالا عرضه نمی‌کنند؟

فاصله قیمتی زیاد میان نرخ رسمی عرضه در بورس کالا با بازار آزاد، باعث شده تا رانت بزرگی ایجاد شود و بر همین اساس، برخی تولیدکنندگان و حتی آنهایی که برای عرضه محصول خود در بورس کالا الزام و تکلیف قانونی دارند نیز ترجیح می‌دهند محصول خود را به جای بورس در بازار آزاد بفروشند. هرچه اختلاف قیمتی بیشتر باشد، رانت هم بزرگ‌تر و جذابیت دور زدن قانون هم بیشتر می‌شود و نهایتاً بازار سیاه در مقابل بازار شفاف بورس قرار می‌گیرد.

منطقی‌ترین راه برای مدیریت این بازار چیست؟

منطقی‌ترین رویکرد اقتصادی این است که عرضه و تقاضا قیمت را تعیین و مشخص کند. تلاقی و تقاطع عرضه و تقاضا قیمت است که در تمام اقتصادهای دنیا مراعات می‌شود و نشانه تعادل اقتصادی است. هر رویکردی غیر از این اصل آزمون‌پس‌داده جهانی، شرایط غیرعادی به وجود می‌آورد. البته در برخی شرایط با انحصار روبه‌رو هستیم. یعنی عرضه‌کننده یک کالا، انحصار دارد و بر بازاری پرتقاضا مسلط است، در این صورت قاعده عرضه و تقاضا نمی‌تواند درست عمل کند زیرا این قاعده فقط در شرایط رقابت آزاد جواب می‌دهد. اگر عرضه‌کننده احتکار یا محصول خود را قطره‌چکانی وارد بازار کند یا اهل تباری با خریداران باشد، قاعده علمی عرضه و تقاضا دیگر کارساز نخواهد بود.

دور باطل دخالت در بازار

پنج اثر منفی قیمت‌گذاری دستوری

سیاوش ضرابی/ در حالی که هدف تمام کشورها تنظیم بازار و مهار نرخ تورم است، اما روش‌های متفاوتی برای آن به کار می‌گیرند. هم‌اکنون اغلب کشورها با تجربه‌ای که از یک قرن اخیر به دست آورده‌اند به این نتیجه رسیده‌اند که بهترین روش تنظیم بازار سپردن آن به خود بازار است تا بر اساس سازوکار عرضه و تقاضا به تعادل برسد و در این بستر منافع تولیدکننده و مصرف‌کننده با هم تامین شود. اما همچنان تعداد معدودی از کشورها با وجود تجارب جهانی و داخلی، برای تنظیم بازار از سیاست‌های مداخله‌ای بهره می‌برند.

است، هزینه سنگینی بر دوش تولیدکنندگان می‌گذارد و در این میان هیچ‌گاه کمک‌ها و حمایت‌های یارانه‌ای دولت از بخش‌های مشمول قیمت‌گذاری نیز کفایت نمی‌کند.

۱ کاهش سرمایه‌گذاری

در مجموع سرمایه‌گذاران چه داخلی و چه خارجی- به دنبال بخشی هستند تا با کمترین ریسک، بازدهی مناسب و معقولی کسب کنند اما دخالت‌های دستوری دولت باعث افزایش ریسک‌ها می‌شود و سرمایه‌گذاران را فراری می‌دهد.

۲ فشار بر بودجه

همواره توازن و تعادل بودجه کل کشور یکی از مولفه‌های اصلی در ثبات اقتصادی است. اگر بودجه کشور با کسری مواجه باشد، در نهایت به رشد نقدینگی و رشد تورم منجر می‌شود. این در حالی است که دولت برای اجرای سیاست‌های مداخله‌جویانه خود در اقتصاد، هزینه‌های هنگفتی می‌پذیرد.

۳ تاثیر در فضای کسب‌وکار

فضای کسب‌وکار به عنوان یکی از شاخص‌های اصلی اقتصادی، وضعیت اقتصاد هر کشوری را به تصویر می‌کشد. فضایی که در آن دولت بسترها را فراهم می‌کند ولی این فعالان اقتصادی هستند که از آن تاثیر می‌پذیرند. زمانی که اقتصاد و تولید بر اساس قاعده‌های منطقی و مرسوم حرکت نکند، بستر حضور بخش خصوصی نیز فراهم نمی‌شود.

بررسی آثار تنظیم بازار با اتکا به سیاست‌های مداخله‌ای و قیمت‌گذاری دستوری نشان‌دهنده شکل‌گیری یک دور تسلسل باطل است که با تاثیرگذاری مولفه‌ها و عوامل مختلف باعث تشدید نابسامانی بازار می‌شود. در واقع هر چقدر دولت برای تنظیم بازار هزینه بیشتری را متقبل می‌شود و بخشنامه‌های بیشتری ابلاغ می‌کند، شرایط پیچیده‌تر می‌شود و در این میان، تولیدکننده و مصرف‌کننده، بازندگان و دلان، برندگان اصلی این چرخه خواهند شد.

با وجود اینکه قیمت‌گذاری دستوری آثار گسترده و متعددی در حوزه اقتصادی و حتی اجتماعی و سیاسی به همراه دارد اما با جمع‌بندی آن می‌توان پنج اثر مهم و منفی را برشمرد. این در شرایطی است که تمام این آثار پنج‌گانه با هم مرتبط است، بر روی هم اثر می‌گذارد و دولت را از هدف اصلی خود دور می‌کند.

۴ رانت و فساد

نخستین تاثیر قیمت‌گذاری دستوری، ایجاد رانت و فساد گسترده در اقتصاد است. در واقع با چندنرخ شدن کالاها، فاصله میان قیمت‌گذاری دولتی با بازار آزاد، برای رانت‌خواران امکان دسترسی به این سود را ایجاد می‌کند و هرچه این فاصله بیشتر و ارزش آن کالا برای جامعه بیشتر باشد، این رانت بزرگ‌تر می‌شود.

۵ کاهش تولید

یکی از قربانیان بزرگ قیمت‌گذاری دستوری بخش تولید کشور است. در واقع دولت با تعیین قیمتی که به طور معمول از قیمت تمام‌شده تولید پایین‌تر

قیمت گذاری دستوری؛ حق سهامدار در جیب دلال

رویا فکوری/ نگاهی که قیمت گذاری دستوری را در بورس کالا ممنوع می‌داند، به قوانینی نظیر قانون اساسی و ماده‌های قانونی بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران اشاره دارد. با این دیدگاه که ملاک عمل در حوزه قیمت گذاری قانون است، بر اساس قانون قیمت گذاری در بورس ممنوع است. این مساله در سال ۹۹ تا آنجا پیش رفت که مقام معظم رهبری، رئیس جمهوری، وزرای صمت و اقتصاد، معاونان آنها، نمایندگان مجلس شورای اسلامی و کارشناسان همگی بر لزوم ترک قیمت گذاری دستوری در اقتصاد ایران تاکید داشتند. به ویژه آنکه اکنون بخش قابل توجهی از مردم کشور از طریق سهام عدالت، سهامدار شرکت‌ها شده‌اند و اعمال قیمت‌های دستوری به زیان آنها خواهد بود.

باید استانداردسازی شود تا در فرآیند بررسی قرار گیرد. در این زمینه دولت نمی‌تواند قیمتی را پایین‌تر از قیمت واقعی به بورس وارد کند. حتی در مواردی دولت مکلف است کالایی را که در بورس اوراق بهادار پذیرفته شده از نظام قیمت گذاری خارج کند و هدف این است که قیمت کارشناسی

اساسا بورس کالای ایران نیز محلی برای قیمت گذاری دستوری کالاها نیست زیرا این بازار در ماهیت خود یک پلتفرم معاملات است و این بستر معاملات، تعیین کننده قیمت نیست بلکه مکانی را فراهم کرده است که قیمت‌ها بر اساس عرضه و تقاضا کشف شود. از این روست که

به دست مصرف کننده برسد. به طور کلی کالای بورسی دو ویژگی حجم معاملات بالا (مانند فولاد و دیگر فلزات) و تنوع پایینی دارند. طرفین معامله در بورس هم مشخصات خود را اعلام می‌کنند و با گرفتن یک کد بورسی وارد بازار معامله در بورس کالا می‌شوند. زمانی رقابت به وجود می‌آید که حجم تقاضا بیشتر از عرضه باشد و کسی صاحب کالا می‌شود که قیمت بیشتری پیشنهاد کند. برای چنین موقعیتی است که سیستم کنترلی بورس از افزایش قیمت کاذب جلوگیری می‌کند اما قیمت گذاری کالا یا قیمت پایه بر اساس نرخ ارز و روند بازار مشخص می‌شود.

بررسی‌های تحلیلی نشان می‌دهد که پیامدهای منفی قیمت گذاری دستوری بیش از نکات مثبت آن است. از جمله ضرر سهامداران، عرضه محصولات در بازار آزاد به قیمت گزاف و سرازیر شدن درآمدهای کلان به جیب واسطه‌ها از پیامدهای منفی قیمت گذاری دستوری در بورس بوده که با اقتصاد رقابتی در تضاد است. ضمن آنکه مردم دو بار از این نحوه قیمت گذاری دستوری ضرر می‌کنند که غیر قابل جبران است. به این ترتیب که اغلب محصولات مشمول قیمت‌های دستوری در بورس، راهی بازار آزاد می‌شوند و با قیمت‌های گزافی به فروش می‌روند و تفاوت قیمت‌های ناشی از خرید بورسی این محصولات و فروش آنها در بازار آزاد، رانت واسطه‌ها را افزایش می‌دهد.

هرگونه اعمال دستوری قیمت در بورس کالای ایران به معنی انحراف قیمت و ضربه زدن به اقتصاد کشور تلقی می‌شود.

در همین حال تجربه نشان داده است که تمام کالاهایی که نظارت دولتی روی قیمت آن انجام می‌شود، مشکلات بیشتری را به همراه دارد. مشکلاتی که گاهی خود را در قالب تورم‌های بالا و حتی رانت به نمایش می‌گذارد. برخی از کارشناسان و مسئولان دقیقاً به همین مساله توزیع رانت با قیمت گذاری دستوری انتقاد دارند و بیان می‌کنند که قیمت دستوری مترادف توزیع رانت و فساد است.

اخیراً نیز مسائلی رقم خورده که تقریباً همگان به این جمع بندی رسیده‌اند که قیمت گذاری دستوری در بورس امکان پذیر نیست. به عبارتی ساده، آنچه در بورس قیمت را تعیین می‌کند سازوکار بازار و وضعیت عرضه و تقاضاست. اگر کالایی در بورس پذیرش شد، مشمول قیمت گذاری دستوری نمی‌شود و اگر این قاعده مورد قبول سیستم بورس کلااست، باید به چارچوب آن نیز پایبند بود زیرا در غیر این صورت بازار سرمایه در کشور جایگاه مشخصی ندارد.

در این رابطه حتی مقامات بورس کالا بارها تاکید داشته‌اند که با قیمت دستوری روی قیمت پایه در بورس کالا نمی‌توان به نقطه مطلوب رسید. سازو کار صحیح این است که پیش از آنکه کالایی وارد بورس شود ابتدا

پادزهر دور باطل قیمت گذاری دستوری

مسلم پیمانی / عضو هیات علمی دانشگاه | با مرور روزانه اخبار اقتصادی، یکی از مواردی که بارها و بارها به چشم می‌خورد و در بین مسئولان اعم از وکلای مجلس و وزرای دولتی رواج دارد، تصمیمات گاه و بیگاه در تعیین قیمت دستوری و خارج از ضوابط بازار کالاها و خدمات مختلف است. این قبیل تصمیمات، خاص بخش یا صنعت مشخصی نبوده و در طیف وسیعی از کالاها و خدمات مانند خودرو، کالاهای پالایشی، محصولات پتروشیمی و شیمیایی، معدنی، فلزی، سیمانی و حتی متغیرهای کلانی چون سود و ارز و از همه جدیدتر عرضه‌های بورسی وجود دارد. از سوی دیگر، این موضوع منحصر به زمان خاصی هم نبوده و همواره در عموم دوره‌ها اتفاق افتاده و به زعم نویسندگان با روند کنونی و در صورت نبود اقدام جدی پیش‌گیرانه همچنان هم ادامه خواهد داشت.

کند». این ماده قانونی چنان واضح و وظایف قانونی مبتنی بر آن چنان مستحکم است که اقدامات وکلا و وزرا بر خلاف آن بسیار عجیب و دور از ذهن است. چراکه بر اساس آن، اولاً قیمت‌گذاری دستوری امری استثنایی است و ثانیاً چنانچه به هر جهت اجرا شود لازم است، زیان حاصله توسط دولت جبران شود. موضوع زمانی حادث می‌شود که به خاطر آوریم که این قانون زمانی وضع شد که بحث خصوصی‌سازی در حال اجرا بود و خریداران سهام شرکت‌های مشمول خصوصی‌سازی باید از آینده این شرکت‌ها مطمئن می‌شدند. حال چگونه می‌توان پس از انجام واگذاری و اخذ ثمن معامله از سهامداران، همان قوانین را نقض کرد و موجب ضرر و زیان سهامداران شد؟ آن هم سهامدارانی چون صندوق‌های بازنشستگی و سهام عدالت و ... که ذی‌نفعان آن عموم جامعه و حتی قشر ضعیف آن هستند؟!

در ادامه، ماده قانونی دیگری را یادآور می‌شوم که برای اهالی بورس آشناتر است. بر اساس ماده «۲» قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران «در راستای حمایت از حقوق سرمایه‌گذاران و با هدف ساماندهی، حفظ و توسعه بازار شفاف، منصفانه و کارای اوراق بهادار و به منظور نظارت بر حسن اجرای این قانون، شورا و سازمان با ترکیب، وظایف و اختیارات مندرج در این قانون تشکیل می‌شود». لذا این ماده قانونی نیز به‌خوبی تکلیف ارکان بازار یعنی شورای عالی بورس و سازمان بورس و اوراق بهادار را مشخص کرده است که در صورتی که در بخشی حقوق سرمایه‌گذاران نادیده انگاشته شد، موظفند اقدام جدی کنند؛ زیرا این یکی از فلسفه‌های وجودی آنهاست و این حفظ منافع هم محدود به نهادها و شرکت‌ها و اشخاص تحت نظارت نیست.

در مورد مضرات این‌گونه سیاست‌گذاری‌ها و مشکلات ناشی از آن مانند ایجاد رانت و فساد، افزایش نااطمینانی و ریسک فضای تولیدی-تجاری، ناتوانی آن در کنترل تورم، عدم کسب منفعت توسط مصرف‌کننده نهایی، تقویت فرهنگ دلالی به جای تولید و انتقال نابجای ثروت از صاحبان واقعی آن به شخص یا گروهی خاص بسیار صحبت شده است و خواهد شد.

در عوض تصمیم‌گیران امر نیز با اشاره به شرایط همیشه خاص اقتصادی و با تکیه بر مشکلاتی همچون شرایط تحریم و مواردی از این دست، سعی در دفاع از تصمیمات خود داشته و با اقدامات به گفته خود، نظارتی، سعی در برخورد با متخلفان از این اواخر دارند ولی تنها تولید واقعی این دور بیهوده تعیین قیمت و لغو آن پس از مدتی، ظهور متخلفان بیشتر و زیان سرمایه‌گذاران است و نه اصلاح امور.

حال سوالی که مطرح می‌شود این است که چگونه می‌توان این رویه ناثواب و راه ناصحیح را اصلاح کرد. پاسخ یک جمله است؛ هر چند اجرا بسیار دشوار باشد اما راه حل بازگشت به قانون و البته اجرای صحیح آن است. یکی از این قوانین مربوط به حوزه قیمت‌گذاری دستوری، ماده ۹۰ قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی است که بر اساس آن «چنانچه دولت به هر دلیل قیمت فروش کالاها یا خدمات بنگاه‌های مشمول واگذاری یا سایر بنگاه‌های بخش غیردولتی را به قیمتی کمتر از قیمت بازار تکلیف کند، دولت مکلف است مابه‌التفاوت قیمت تکلیفی و هزینه تمام‌شده را تعیین و از محل اعتبارات و منابع دولت در سال اجرا پرداخت، یا از بدهی این بنگاه‌ها به سازمان امور مالیاتی کسر

حرکت به سوی قیمت‌های آزاد در عرضه زنجیره فولاد

سازوکار بورس کالا، ابزاری برای کاهش حضور دلالان است

پوریا امینی / پیرو مصوبات اقتصادی دولت و پیگیری‌های مجلس شورای اسلامی در سال ۹۹ عرضه زنجیره فولاد در بورس کالا کلید خورد. مصوبه دولت تحت عنوان شیوه‌نامه فولاد، زمینه‌ای را فراهم کرد تا تمام محصولات فولادی در بورس کالا معامله شود و پای سازوکار تقابل عرضه و تقاضا به مدیریت بازار فولاد باز شود. اگرچه در مسیر اجرا اصلاحاتی ممکن است رقم بخورد.

میان تولیدکنندگان فولاد را به خود اختصاص می‌دهد. برای سال ۲۰۲۰ میلادی حتی رشد تولید فولاد نیز برای ایران پیش‌بینی شده بود که در این پیش‌بینی آمده است: تولید فولاد ایران در سال ۲۰۲۰ حدود ۲۹ میلیون تن خواهد بود که ۱۳/۴ درصد نسبت به سال گذشته افزایش داشته است.

البته راه‌اندازی این معاملات کار آسانی نبود؛ بلکه حتی یکی از چالش‌برانگیزترین مسائل بورس کالا در سال ۹۹ بود. از داستان قیمت‌گذاری دستوری تا نبود شفافیت و انحصار در زنجیره فولاد، از مقاومت فولادی‌ها تا اصرار مقامات و کارشناسان، شرایط

توسعه در فضای شفاف

ایران از رکورداران رشد تولید فولاد در سال ۲۰۲۰ محسوب می‌شود و این نیز پایان کار نیست. بر اساس برنامه توسعه قرار است این صنعت در سال ۱۴۰۴ به ظرفیت تولید ۵۵ میلیون تن برسد. رسیدن به چنین ظرفیت تولیدی نیازمند سرمایه‌گذاری در زنجیره از اکتشاف تا محصول نهایی و فراهم کردن زیرساخت‌های یک اقتصاد سالم است که بر مبنای سازوکار عرضه و تقاضا تعریف می‌شود.

در حال حاضر درخواست‌هایی از جانب عرضه‌کنندگان محصولات فولادی به بورس کالا فرستاده می‌شود اما کارشناسان بر این باورند که اگر قرار است این شیوه عرضه تداوم داشته باشد باید متناسب با نیاز این بازار، بورس کالا نیز انعطاف در دستورالعمل‌های اجرایی داشته باشد و پس از این مرحله نیز دولت نظارت‌های دقیق‌تری بر خریداران اعمال کند زیرا برخی از متخصصان می‌گویند رانت اصلی زنجیره فولاد در شبکه توزیع رقم می‌خورد. با این وجود، مشخصاً عرضه محصولات فولادی و معدنی در بورس کالا به دنبال خود آزادسازی قیمت‌ها را به همراه خواهد داشت و از این مسیر به شفاف‌سازی و افزایش ارزش سهام فولادی‌ها از یک سو و کاهش رانت در زنجیره‌های توزیع پس از عرضه محصول در بورس کالا کمک خواهد کرد که این اقدام به نفع همه خواهد بود.

را دشوار و کار را سخت کرده بود اما در نهایت اتفاق افتاد. تحلیلگران درباره این روند که با عرضه زنجیره فولاد در بورس کالا شروع شد، می‌گویند که تداوم عرضه زنجیره فولاد و به صورت کلی محصولات معدنی در بورس کالا با رعایت ملاحظاتی به نفع همه است زیرا به شفافیت و رقابت منجر خواهد شد و نتیجه آن هم بهبود و شکوفایی معدنی و فولادی خواهد بود. این اتفاق از سود سهامدار شرکت فولادی تا قیمتی که خریدار محصولات فولادی دریافت و پرداخت می‌کنند را شفاف و منطقی می‌کند.

برای رسیدن به هدف کاهش حضور دلالان در زنجیره عرضه محصولات معدنی و فولادی شاید در ایران هیچ سازوکاری بهتر از فضای بورس کالا نتوان یافت. از این رو رسیدن محصولات فولادی به دست مصرف‌کننده واقعی از این مسیر و کاهش حضور دلالان در فضای شفاف بورسی، از دیگر مزایایی است که برای عرضه زنجیره فولاد و محصولات معدنی متصور است. حذف آنها از زنجیره عرضه می‌تواند سرفصلی برای کشف قیمت‌های واقعی‌تر باشد. زنجیره فولاد از استخراج سنگ آهن از معدن و سپس تبدیل آن به کنسانتره و ورود آن به بخش فولادسازی و در نهایت ورود به بخش نورد را شامل می‌شود. تولید محصولات فولادی در ایران به اندازه‌ای است که جایگاه دهم جهان در

دخالت دولتی ها، آفت عرضه های بورسی

گفت و گو با غلامرضا شافعی وزیر پیشین صنایع و معادن ایران

اگرچه برخی از شرکت های خصوصی تمایل چندانی به عرضه محصولات فولادی خود در بورس کالا ندارند اما یک راه جدید برای افزایش شفافیت در عرضه زنجیره محصولات فولادی طی سال ۹۹ باز شد که می تواند به مرور برای این شرکت ها نیز جذاب شود. راهی که رقابت را وارد خرید و فروش های محصولات فولادی می کند و به تعبیر غلامرضا شافعی وزیر اسبق صنایع و معادن ایران چتر شفافیت را بر سر این صنعت می کشد. گفت و گو با غلامرضا شافعی را با سؤالی در خصوص وضعیت عرضه محصولات معدنی در جهان آغاز می کنیم. او معتقد است که بورس کالا بخش محصولات معدنی ایران را در مسیر یک ساختار جهانی قرار داده است.

قیمت ها منجر شود به طوری که قیمت عرضه داخلی قابلیت رقابت با قیمت های جهانی داشته باشد. اگر سازوکار به درستی طراحی شود می تواند به توسعه زنجیره ارزش محصولات نیز بینجامد.

یعنی معتقدید که این شکل گیری عرضه محصولات فولادی در بورس کالا می تواند آغاز شکوفایی در صنعت فولاد باشد؟

اگر قوانین به درستی اجرا شود و مشوق ها و نظارت ها کافی باشد؛ بله. ما هر چه که بتوانیم در مسیر اقتصاد روشن تر و شفاف تر گام برداریم، یک قدم به شکوفایی نزدیک تر و چندین قدم از رانت و فساد دورتر می شویم. البته در این زمینه باید حتماً به سمت مکانیزم های بازار و تعیین قیمت ها در یک فضای رقابتی نزدیک به شرایط جهان حرکت کنیم. نباید بورس کالا کانالی برای دخالت دولتی ها در فعالیت های اقتصادی باشد. قانون گذار تنها باید قوانین مشوق و بازدارنده را طراحی کند و بازار به به تقابل عرضه و تقاضا بسپارد تا کشف قیمت ها در فضای رقابتی و به دور از رانت و فساد رقم بخورد. ضمن آنکه وجود بازارهای موازی نیز می تواند رانت را کاهش دهد.

برخی می گویند که این اقدام فروش محصولات فولادی را کم می کند. به نظر شما درست است؟

بعید است. همواره رقابت و شفافیت، پویایی به دنبال دارد. ضمن آنکه ما باید به سمت برنامه های توسعه ای ۱۴۰۴ حرکت کنیم و این موضوع اگر به درستی اجرایی شود، فروش را چه در داخل و چه در خارج از کشور بیشتر نیز خواهد کرد.

به عنوان سوال اول بفرمایید که آیا در جهان نیز این ساختار بورسی برای عرضه محصولات معدنی استفاده می شود؟

بله. برای آن دسته از محصولاتی که قابلیت عرضه در بورس دارند، این فرآیند دنبال می شود. در بازارهای معتبر جهانی، این کالاها در قالب های متعددی به فروش می رسند و شرکت ها رتبه بندی دارند. البته در بورس های کالایی جهان اغلب قراردادهای آتی مورد توجه قرار دارد. بورس های مهمی در جهان مانند بورس لندن دادوستد فلزات را اجرا می کنند.

به هر حال شفافیت و رقابت دو اصلی است که بورس های کالایی جهان به بازار یک محصول هدیه می دهند. اینکه حالا ایران نیز در بورس کالا عرضه محصولات معدنی را با عرضه زنجیره فولاد کلید زده است، به فال نیک باید گرفت و امیدوار بود که با اجرای آن شفافیت و رقابت به سراغ صنایع معدنی و فولادی کشور بیاید. شاید بتوان گفت که بورس کالا اکنون ایران را در مسیر یک ساختار جهانی در عرضه محصولات فولادی و معدنی قرار داده است.

به نظر شما، همکاری لازم با تولیدکنندگان و عرضه کنندگان شکل خواهد گرفت؟

امیدواریم که این اتفاق بیفتد. باید مقررات و ساختارها به نوعی اجرایی شود که تولیدکنندگان فولاد کشور پا در مسیر توسعه فعالیت در بازار سرمایه بگذارند. ایجاد رقابت در بازار و کشف قیمت در این ساختار به نفع همه است. شفافیت و رقابت به توسعه این صنایع نیز کمک و سود سهامداران این شرکت ها را نیز بیشتر می کند. این ساختار شفاف می تواند به آزادسازی

بورس کالا

بورس های جهانی

مروری بر بازارهای کالایی در سال نحس ۲۰۲۰

از طلای سیاه منفی ۴۰ دلاری تا جهش قیمتی نقره

نسیم بنائی / مجله «تایم» جلد پایان سال ۲۰۲۰ را به ایکس بزرگ قرمزی اختصاص داد که هر بار به منفورترین چهره‌ها اختصاص می‌داد. این نشریه، نخستین بار بعد از جنگ جهانی دوم، تصویر هیتلر را با یک ایکس یا همان ضربدر قرمز بزرگ روی آن منتشر کرد که نشان‌دهنده حذف شخصیتی منفور بود. دفعات بعد، ایکس معروف «تایم» روی چهره افرادی مانند بن‌لادن، صدام حسین و چند فرد منفور دیگر تاریخ هم نقش بست. این بار اما ضربدر قرمز روی «۲۰۲۰» کوبیده شده بود. دلیلش هم روشن است، سالی کرونایی که در آن اوضاع جهان به هم ریخت. از وضعیت فیزیکی و روحی انسان‌ها گرفته تا وضعیت بازارها، همه‌چیز در این سال دچار آشفتگی شد. بازار کالا هم از این قاعده مستثنی نبود. حالا که سال ۲۰۲۰ به پایان رسیده، می‌توان راحت‌تر نگاهی به عقب انداخت. در سالی که گذشت، چه بر سر بازار کالا آمد؟

باشد که عملکرد خوبی از خود نشان دهد. تاریخ نشان می‌دهد که چین همیشه بزرگ‌ترین واردکننده فلزات بوده است. اقتصاد این کشور در حال حاضر جزو محدود اقتصادهایی است که از کرونا رها شده و به نوعی به وضعیت پیش از همه‌گیری بازگشته است. حالا که اقتصاد این کشور در مسیر بهبود قرار گرفته، به سرعت و در حجم بالا فلزاتی نظیر مس را خریداری می‌کند. البته چین تنها نیست؛ براساس آمار وود مکنزی، اروپا هم بعد از تریپق واکسن کرونا در سال جدید وارد میدان خواهد شد. در آمریکا، مس و فلزات صنعتی دیگر نظیر آن، باید از حمایت‌های دولتی هم بهره‌مند شوند تا بخش تولید آنها تقویت شود. البته وضعیت تولید مس در آمریکا از ابتدای امسال به بالاترین سطح خود از سپتامبر ۲۰۱۸ رسیده اما حضور شدید همه‌گیری در این کشور، آسیب‌هایی را به بخش‌های مختلف وارد کرده است. آمریکا با حمایت‌های دولتی تلاش دارد دوباره اقتصاد خود را به وضعیت عادی بازگرداند.

نفت و گاز

نقطه مقابل فلزات در سال ۲۰۲۰، بخش انرژی بوده است. در حالی که عملکرد فلزات در بازار کالا امیدوارکننده بود، انرژی تقریباً همه را از خود ناامید کرد. شاخص‌های مختلف نشان می‌دهد این بخش مدام در حال سقوط بود. انرژی به‌تنهایی کاری کرد که شاخص بازار کالا به صورت کلی روندی نزولی را نشان دهد در حالی که اگر انرژی را

نقره

مهم‌ترین کالاهای در بازار کالا، فلزات گران‌بها هستند. بررسی‌های رسانه آمریکایی گلوبال اینوستور نشان می‌دهد وضعیت فلزات در سال ۲۰۲۰ خیلی هم بد نبود. نقره بهترین عملکرد را در میان این دسته از کالاهای داشت. ارزش این کالا با افزایش ۴۸ درصدی به بالاترین میزان از سال ۲۰۱۰ تا کنون رسید. در آن سال، نقره ۸۰ درصد رشد کرده بود و حالا رشد نقره در سال ۲۰۲۰، رکوردی جدید از آن سال محسوب می‌شود. افزایش تقاضا به‌ویژه در بخش صنعتی کمک زیادی به بالا رفتن ارزش این فلز کرده است. به‌علاوه، این روزها انرژی‌های تجدیدپذیر خورشیدی خیلی رواج یافته‌اند و در ساخت پنل‌های خورشیدی به نقره به عنوان یکی از کلیدی‌ترین عناصر ساخت نیاز است. به این ترتیب، حال نقره چندان بد نبوده است و تقاضای آن باعث شده به حیات خود ادامه دهد.

مس

وضعیت مس با نقره تفاوت چندانی نداشت و هر اتفاقی که برای نقره رخ داد، برای مس هم روی داد. حرکت جهانیان از سوخت‌های فسیلی به سمت انرژی‌های تجدیدپذیر و همچنین افزایش ساخت وسایل برقی برای جلوگیری از آلودگی هوا، به دو عامل اثرگذار برای افزایش قیمت مس تبدیل شده است. تقاضای جهانی برای این فلز بسیار بالا رفته است. امسال ارزش این فلز دست‌کم ۲۶ درصد بالا رفت و انتظار می‌رود در سال جدید هم جزو بخش‌هایی

صورت کلی، وضعیت آب‌وهوایی به‌گونه‌ای بوده که در سال ۲۰۲۰، گندم به مقدار مطلوب تولید شده است.

❏ ذرت

تغییر وضعیت اقتصادی در جهان ناگهان فضا را برای ذرت و سویا هم مطلوب کرد. این کالاها به‌ویژه از جانب چین تولید شدند اما آمریکا به دلیل شیوع همه‌گیری کرونا قدری عقب ماند. البته بررسی‌ها نشان می‌دهد در سال بعد، روزهای درخشان‌تری در انتظار این کالاهاست. انتظار می‌رود به‌ویژه قیمت ذرت افزایش بیشتری را تجربه کند. اما هنوز مشخص نیست که این وضعیت مطلوب به صورت درازمدت ادامه خواهد داشت یا به سال ۲۰۲۱ محدود خواهد شد. چین در این زمینه نقشی پررنگ ایفا می‌کند.

❏ لبنیات

نگاهی به گذشته نشان می‌دهد لبنیات از سال ۲۰۱۷ روند نزولی خود را آغاز کرده است. بازار محصولات لبنی طی سال‌های گذشته، روندی نسبتاً نامیدکننده داشته است. البته برخی کالاهای لبنی، ثبات خود را حفظ کرده‌اند. مثلاً پنیر از آن دسته کالاهایی است که در این سال‌ها با افت‌وخیزی نسبی، به وضعیت خود ادامه داده است. شیوع همه‌گیری کرونا در سال ۲۰۲۰، تاثیری منفی روی بازار لبنیات گذاشت. اما اکنون انتظار می‌رود بازار این کالا بهبود پیدا کند. برخی کالاها هم در مناطق مختلف به صورت فصلی با کاهش ارزش مواجه می‌شود اما دوباره پس از مدتی ارزش خود را به دست می‌آورند. روی هم رفته، سال ۲۰۲۰ برای کالاها سال چندان مطلوبی نبود. تنها فلزات گرانبها بودند که توانستند در این سال خودی نشان دهند. اما انرژی مانند نفت و گاز، وضعیت نامیدکننده‌ای داشت و منجر به کاهش شاخص کل در مورد سایر کالاها هم شد. حضور کرونا، خراشی بزرگ بر چهره بازار کالا انداخت و آن را زخمی کرد، اکنون به زمان نیاز است تا این زخم التیام پیدا کند.

نمودار شماره «۱»: فلزات گرانبها، بهترین بازیگران ۲۰۲۰

منبع: سایت گلوبال اینوستور

بیرون بیاوریم، بازار کالا رشد ۱۶ درصدی در سال ۲۰۲۰ را نشان خواهد داد. نفت و گاز می‌توانستند فرصت‌هایی برای خرید و فروش داشته باشند اما این اتفاق در سال ۲۰۲۰ برای آنها رخ نداد. بررسی‌ها نشان می‌دهد واکسن حتماً باید در سطح کلانی تولید و توزیع شود و در دسترس همگان قرار گیرد تا بازار انرژی هم دوباره به وضعیت طبیعی خود بازگردد. در واقع واکسن به معنای بازگشت کسب‌وکارها از جمله کسب‌وکارهای گردشگری به میدان است. این کسب‌وکارها اغلب متصل به انرژی هستند. آمریکا بدترین وضعیت را از این لحاظ تجربه می‌کند. جو بایدن، رئیس‌جمهوری جدید آمریکا گفته است که با حمایت از تولید و توزیع واکسن کرونا، شرایط را تغییر خواهد داد. در بریتانیا، بخش عمده‌ای از اقتصاد به دلیل شیوع همه‌گیری، دچار مشکل شده بود اما حالا با آمدن واکسن، حضور این ویروس هم کم‌رنگ شده و در نتیجه اقتصاد و بازار هم در این کشورها وارد مسیر عادی‌اش می‌شود.

بانک جهانی در گزارشی تأکید کرده که شرکت‌های اصلی جهانی در زمینه تولید نفت باید به فکر راهبردهای جدیدی باشند چرا که نظام انرژی در جهان در حال تغییر است. شاخص‌ها، اکثر نشان می‌دهند که خطر در زمینه سرمایه‌گذاری در حوزه انرژی به‌ویژه نفت افزایش یافته است. این یعنی نظام به صورت کلی باید متحول شود. البته در سال ۲۰۲۰ اتفاقاتی هم رخ داد که وضعیت را برای بازار کالا از جمله بازار انرژی کمی متحول کرد. یکی از این اتفاقات مهم، انتخابات ریاست‌جمهوری آمریکا و پیروزی جو بایدن بود. او به تغییرات اقلیمی باور دارد و قرار است سیاست‌هایی را برای دستیابی به انرژی‌های پاک در آمریکا پیاده کند. به همین دلیل با رای آوردن بایدن، وضعیت در بازارها به کلی تغییر کرد. از دیگر اتفاقات مهم حوزه انرژی در سال ۲۰۲۰ هم جنگ قیمتی میان روسیه و عربستان سعودی بود که قیمت نفت را در آمریکا به حدود منفی ۴۰ دلار در ازای هر بشکه رساند. این رقمی است که تا کنون در تاریخ نفت سابقه نداشته است.

❏ گندم

تا زمانی‌که اروپا و چین در جهان باشند، بازار برخی کالاها مطلوب خواهد بود. یکی از آن کالاها هم گندم است. تقاضای قدرتمند از سوی این مناطق برای گندم باعث شد قیمت این کالا با ثباتی نسبی در سال ۲۰۲۰ به وضعیت خود ادامه دهد. براساس گزارش‌های فائو، قیمت این کالا در کانادا، اتحادیه اروپا، روسیه و ایالات متحده آمریکا افزایش پیدا کرد. البته یکی از احتمالات این است که تداوم حضور ویروس کرونا در آمریکا و روسیه، مشکلاتی را برای بازار گندم در این کشورها ایجاد کند. به

چشم‌انداز بازار کالا در سال ۲۰۲۱ اوج‌گیری پس از یک سال تلخ

نسیم بنائی / سال ۲۰۲۰ با تمام فرازونشیب خود به پایان رسید و حالا سال ۲۰۲۱ عمدتاً مختصاتی مسیر خود را ادامه می‌دهد که بیشتر تحت تاثیر میزان خلاص شدن جهان از بیماری کووید-۱۹ است. بازارهای تقریباً با دقت بالایی به این مساله واکنش نشان می‌دهند و سال ۲۰۲۱ می‌تواند به نوعی پل گذر به سوی دنیای پساکووید باشد یا شاید هم از راه رسیدن یک رکود اقتصادی را با قدرت به ما نشان دهد. حالا گزارش‌های مختلفی از پیش‌بینی بازار کالاهای گوناگون در سال ۲۰۲۱ نشان می‌دهد که تقریباً می‌توان انتظار چه وضعیتی را در این سال داشت.

فولاد

قیمت انواع محصولات فولادی به شدت طی ماه ابتدایی سال جدید افزایش پیدا کرد. عمده این محصولات از اواخر تابستان تا کنون چیزی بین ۵۰ تا ۱۰۰ درصد افزایش قیمت داشته‌اند که بخش عمده این افزایش در دو ماه آبان و آذر رخ داده‌اند. قیمت فولاد در آمریکا از اواسط سال ۲۰۲۰ دوبرابر شده و به یک رکورد تاریخی رسیده است. کلاف داغ چین در بازار جهانی، به طور میانگین تنی ۴۶۵ دلار در سه‌ماهه چهارم ۲۰۱۹، یعنی ماه‌های منتهی به بحران کووید-۱۹، قیمت داشته و در سه‌ماهه دوم ۲۰۲۰ به ۴۴۰ دلار رسیده و حتی برای مدتی کوتاه، ۴۲۰ دلار را تجربه کرده است. با این حال، اواخر دسامبر ۲۰۲۰، یعنی اوایل دی‌ماه سال ۱۳۹۹ قیمت این کالا با رشدی تقریباً ۸۵ درصدی به ۷۷۵ دلار به ازای هر تن رسید اما بلافاصله ۱۰ درصد افت قیمت داشت. کلاف داغ اروپا هم در سه‌ماهه چهارم ۲۰۱۹ قیمتی معادل ۵۰۶ تن به ازای هر تن به صورت میانگین داشت و عمده تابستان ۲۰۲۰ را اندکی پایین‌تر از ۴۵۰ دلار قیمت خورد اما ناگهان اوج گرفت و در ژانویه ۲۰۲۱ به ۸۴۰ دلار رسید، یعنی بیش از ۹۰ درصد افزایش قیمت را تجربه کرد. قیمت محصول آمریکایی هم در ماه آگوست ۵۰۵ دلار

قیمت داشت اما در میانه ماه ژانویه طبق گزارش‌های غیررسمی با رشدی ۱۴۶ درصدی به قیمت ۱۲۴۰ دلار رسید. با این حال اگرچه تا اینجای کار رشدی سریع در بازار فولاد داشته‌ایم این مساله عمدتاً برخاسته از کند بودن سرعت بهبود تولید نسبت به سرعت بهبود پروژه‌هایی است که فولاد را مصرف می‌کنند. به عبارت دیگر تقاضای فولاد سریع‌تر از عرضه آن بهبود یافت و خود را از قید کووید-۱۹ خلاص کرد و به همین خاطر فعلاً با افزایش قیمت در محصولات فولادی روبه‌رو هستیم اما به احتمال زیاد این اوج‌ها نتوانند ثبات داشته باشند و در سه‌ماهه دوم ۲۰۲۱ با کاهش قیمت‌ها روبه‌رو شویم.

گندم

بازار گندم هم از تابستان، رالی قیمت خود را آغاز کرد و در بازار بریتانیا با رشدی ۴۰ درصدی به بیش از ۲۱۶ پوند به ازای هر تن در ۱۹ ژانویه رسید. یکی از دلایل بالا رفتن قیمت‌ها، ایجاد نوعی مالیات بر صادرات در روسیه‌ای است که جایگاه دومین تولیدکننده گندم جهان را به خود اختصاص داده است.

از سوی دیگر، ارزیابی‌ها نشان می‌دهند که دارایی‌های انبارها در اروپا و بریتانیا در کمترین حد خود از سال

۲۲ ژانویه درباره این مساله گفت: «با رسیدن این خبر که دولت بایدن موافق برنامه کمک مالی هستند و این مساله می‌تواند قدرت خرید لباس مردم را افزایش داده و تقاضای پنبه را بلا ببرد، منجر به افزایش قیمت معاملات آتی این کالا شد. نمودارهای روزانه حالتی قدرتمندتر دارند. تقاضا حتی با حضور ویروس کرونا و بدتر شدن اوضاع هم بهتر شده است. حالا که دلار آمریکا به طور کلی دچار ضعف شده است، می‌تواند کمکی به ایده‌های تقاضا بکند. کم بودن تولید به معنای کم شدن عرضه خواهد بود و بازارهای معاملات آتی هم قصد دارند از طریق قیمت‌ها، تقاضا را به تناسبی درست درآورند.»

پلاتینیوم

قیمت پلاتین تقریباً یک سال پیش در ماه مارس ۲۰۲۰ به کف خود رسید، اما از آن زمان تا کنون تقریباً دو برابر شده است. به عبارت دقیق‌تر از ۶۱۳ دلار به ازای هر اونس در ماه مارس، با رشدی ۴۴ درصدی به ۱۱۰۰ دلار به ازای هر اونس رسیده است که این میزان از آگوست ۲۰۱۶ به این سو یک رکورد محسوب می‌شود. این کالا به خاطر افزایش علاقه سرمایه‌گذاران به فلزات گرانبها، کاهش ارزش دلار و سیاست‌های بانک مرکزی، به‌ویژه در آمریکا رشد کرده است.

تحلیل‌گران درباره آینده این بازار معتقدند که چشم‌انداز مناسب برای اقتصاد ایالات متحده تأثیری مثبت بر پلاتینیوم می‌گذارد در حالی که هرچه نرخ بازگشت سود آمریکا بیشتر باشد، فدرال رزرو کمتر حالت کبوتری به خود بگیرد و اندکی افزایش ارزش در دلار داشته باشیم، پلاتینیوم وارد فاز منفی خود می‌شود. این عوامل باعث می‌شود که چشم‌انداز قیمت پلاتینیوم آتقدر که پیش‌تر به نظر می‌رسید، «گاوی» نباشد. البته هنوز هم چشم‌انداز قیمت پلاتینیوم به چند دلیل، افزایشی است؛ اولین دلیل، قدرتمند شدن اقتصاد چین است که احتمالاً منجر به افزایش تقاضای پلاتینیوم برای جواهرسازی می‌شود. علت بعدی، احتمال رونق بخش صنعتی و در نتیجه روند صعودی تقاضای صنعتی پلاتینیوم است. نکته سوم، افزایش تقاضای خودروسازان در سال جاری است که پلاتینیوم را بیش از پیش برای کاتالیست ماشین‌های امروزی مورد نیاز می‌دانند. دلیل دیگر، گرایش روزافزون به فناوری سلول سوختی خودروهاست. میزان کاربرد پلاتینیوم در خودروهای هیدروژنی حتی بیشتر از کانورترهای خودروهای معمولی دیزلی است.

متغیرهای متعددی، گویای این واقعیت هستند که سرعت تقاضای پلاتینیوم از عرضه آن بیشتر است، اما بعضی سودگویی‌های صندوق‌های ETF به تضعیف موقتی قیمت این کالا منجر خواهند شد.

۱۹۸۳-۸۴ هستند. الکس کوک، تحلیل‌گر این عرصه می‌گوید: «این اعداد و ارقام پایین‌ترین دارایی گندم در سال ۲۰۲۱-۲۲ در دسترس بودن کالا را آسیب‌پذیر می‌کند، مخصوصاً اگر وضعیت آب و هوایی تهدیدی برای شرایط محصولات طی هفته‌های پیش رو ایجاد کند. قیمت صادرات روسیه هم از ماه پیش به خاطر مالیات بر صادرات افزایش پیدا کرد و این مساله منجر به افزایش قیمت گندم دریای سیاه شد. در فصل منجر به ۱۱ ژانویه، تقریباً ۵۸/۳ درصد از واردات گندم اروپا از مناطق دریای سیاه بوده است، یعنی جهت قیمت گندم دریای سیاه یک عامل تأثیرگذار بزرگ بر قیمت گندم اروپا در این فصل است.»

شکر

بازار شکر بریتانیا در ماه مارس از حدود ۴۳۰ دلار به سرعت به سطح پایین‌تر از ۳۴۰ دلار به ازای هر تن سقوط کرد، اما از آن موقع به بعد با افزایش کف قیمت‌ها در ماه آوریل روبه‌رو بودیم و قیمت همین ماه پیش هم بالاتر از اوج قیمت‌های فوریه ۲۰۲۰ بوده و این مساله باعث شده است که در روز ۱۱ ژانویه قیمت شکر به ۴۶۰ دلار به ازای هر تن برسد.

تحلیل‌گران این بازار در آخرین چشم‌انداز ماهانه‌ای که برای این کالا داشتند عنوان کردند: «تولید شکر تایلند و اتحادیه اروپا خیلی خوب از آب در نیامده است و دور برداشت بعدی برزیل هم در ماه آوریل خواهد بود. معنی این مساله این است که کمبود عرضه کماکان ادامه خواهد داشت و قیمت کالا افزایش پیدا می‌کند. البته از سوی دیگری هم با ریسک‌هایی چون ضعف‌تر شدن واردات شکر توسط چین به دلیل بالا بودن سطح انبارها و سوبسید صادرات شکر هند، روبه‌رو هستیم.»

هند در سال جاری حجم زیادی محصول نیشکر دارد و دولت این کشور هم مشوق‌هایی تعریف کرده است تا با استفاده از آنها به تولیدی‌ها کمک کند که انبار خود را از طریق صادرات خالی کنند. البته این نکته هم مهم است که این سوبسیدها به‌کندی تابید می‌شوند.

پنبه

بازار پنبه آمریکا در ماه مارس ۲۰۲۰ با افت شدید به ۵۰ سنت به ازای هر پوند، آغاز تعطیلی‌های کرونایی را تجربه کرد. البته این بازار به سرعت توانست به مسیر اصلی خود برگردد و در ماه اکتبر از اوج قیمت‌های ابتدای سال ۲۰۲۰ خود هم عبور کند. از آن زمان به بعد این قیمت با رشدی ۶۰ درصدی به ۸۰ سنت به ازای هر پوند رسید که بالاترین سطح خود از ماه سپتامبر ۲۰۱۸ را نشان می‌دهد. آخرین اوج قیمت مربوط به ژوئن ۲۰۱۸ و قیمت ۹۵ سنت به ازای هر پوند بود.

رشد تقاضا می‌تواند این بازار را باز هم بالا بکشد. جک اسکوویل، تحلیل‌گر این بازار از گروه پرایس فیوچرز، در روز

گام به گام باز بزرگ ترین بورس آتی جهان

هدا عرشاهی

بورس کالای شیکاگو CME
مخفف عبارت:

Chicago Mercantile Exchange

که در محاوره با نام Chicago Merc
شناخته می شود بورسی سازمان یافته
برای معاملات آتی و قراردادهای
اختیار معامله است. سی ام ای
معاملات آتی و در بیشتر موارد اختیار
معامله را در بخش های کشاورزی،
انرژی، شاخص های سهام، ارز، نرخ
بهره، فلزات، املاک و مستغلات و
حتی بازار هواشناسی انجام می دهد
و به عنوان بزرگترین و تاثیرگذارترین
بورس آتی جهان شناخته می شود.
بورس آتی، نوعی بازار حراجی است
که در آن شرکت کنندگان قراردادهای
آتی و قراردادهای اختیار آتی کالاها
را برای تحویل در تاریخ های خاص در
آینده خرید و فروش می کنند. این
معاملات امروزه می تواند به صورت
الکترونیکی یا به صورت سنتی
با فریاد حاضر در صحن علنی
بورس انجام شود.

۱۸۹۸

پنجاه سال بعد از تاسیس هیات تجارت شیکاگو، نهاد فعال دیگری با نام «هیات کره و تخم مرغ شیکاگو» راه اندازی شد.

۱۸۴۸

هیات تجارت شیکاگو (CBOT) با هدف اداره بسیاری از محصولات کشاورزی به عنوان اولین بورس آتی در جهان گشایش یافت. تولیدکنندگان (کشاورزان) و مصرف کنندگان می توانستند از این بورس برای مسدود کردن یا جلوگیری از افزایش قیمت کالاهای کشاورزی استفاده کنند.

۱۹۸۷

در این سال بورس کالای شیکاگو سکوی الکترونیک Globex را راه اندازی کرد و این گونه در عرصه معاملات آتی الکترونیکی پیشگام شد. این فناوری جدید به خریدار و فروشنده امکان می داد تا از طریق رایانه و بدون نیاز به حضور کارگزار در «گود» کالای مورد نظرش را معامله کند.

۲۰۰۲

سی ام ای به اولین بورس ایالات متحده تبدیل شد که سهام خودش را ب صورت عمومی در بورس سهام نیویورک عرضه کرد.

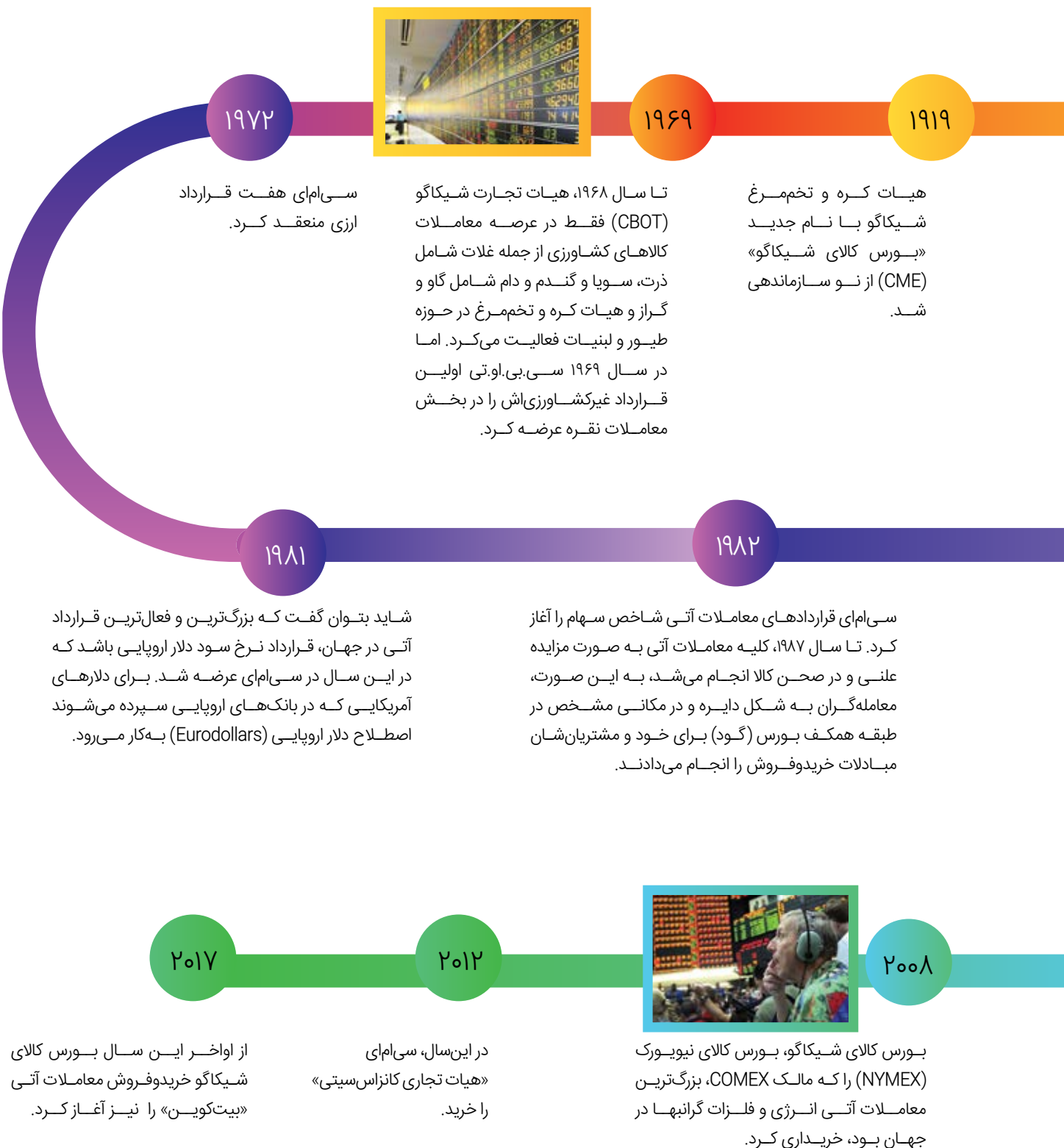
۲۰۰۷

یک سال بعد از این ادغام، گروه بورس کالای شیکاگو (CME Group) تاسیس شد و یک بازار جهانی پیشرو در حوزه مشتقات ایجاد کرد.

۲۰۰۶

دو بورس سی ام ای و سی بی اوتی در سال ۲۰۰۶ طی توافقی در هم ادغام شدند.

۱۹۱۹

هیات کره و تخم مرغ شیکاگو با نام جدید «بورس کالای شیکاگو» (CME) از نو سازماندهی شد.

۱۹۶۹

تا سال ۱۹۶۸، هیات تجارت شیکاگو (CBOT) فقط در عرصه معاملات کالاهای کشاورزی از جمله غلات شامل ذرت، سویا و گندم و دام شامل گاو و گراز و هیات کره و تخم مرغ در حوزه طیور و لبنیات فعالیت می‌کرد. اما در سال ۱۹۶۹ سی.بی.اوتی اولین قرارداد غیرکشاورزی‌اش را در بخش معاملات نقره عرضه کرد.

۱۹۷۲

سی‌ام‌ای هفت قرارداد ارزی منعقد کرد.

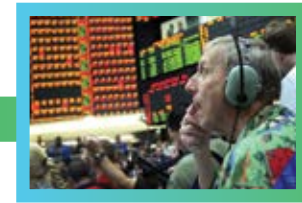
۱۹۸۲

سی‌ام‌ای قراردادهای معاملات آتی شاخص سهام را آغاز کرد. تا سال ۱۹۸۷، کلیه معاملات آتی به صورت مزایده علنی و در صحن کالا انجام می‌شد، به این صورت، معامله‌گران به شکل دایره و در مکانی مشخص در طبقه همکف بورس (گود) برای خود و مشتریان‌شان مبادلات خرید و فروش را انجام می‌دادند.

۱۹۸۱

شاید بتوان گفت که بزرگ‌ترین و فعال‌ترین قرارداد آتی در جهان، قرارداد نرخ سود دلار اروپایی باشد که در این سال در سی‌ام‌ای عرضه شد. برای دلارهای آمریکایی که در بانک‌های اروپایی سپرده می‌شوند اصطلاح دلار اروپایی (Eurodollars) به کار می‌رود.

۲۰۰۸

بورس کالای شیکاگو، بورس کالای نیویورک (NYMEX) را که مالک COMEX، بزرگ‌ترین معاملات آتی انرژی و فلزات گرانبها در جهان بود، خریداری کرد.

۲۰۱۲

در این سال، سی‌ام‌ای «هیات تجاری کانزاس سیتی» را خرید.

۲۰۱۷

از اواخر این سال بورس کالای شیکاگو خرید و فروش معاملات آتی «بیت‌کوین» را نیز آغاز کرد.

آشنایی با بزرگترین بازار مشتقات مالی دنیا

گروه «CME»، به عنوان بارزترین برند بورس های جهان انتخاب شد

هدا عربشاهی / گروه «سی‌ام‌ای»، متشکل از بورس کلای شیکاگو (CME)، هیات تجاری شیکاگو (CBOT)، بورس کلای نیویورک (NYMEX) و بورس کالا (COMEX) یکی از بزرگترین شرکت‌های آمریکایی و بزرگترین بورس مشتقات مالی در بازارهای جهانی است که معاملات خودش را در کلاس دارایی‌هایی که محصولات کشاورزی، ارز، رمز ارز، انرژی، نرخ بهره، فلزات، آب‌وهوا و شاخص‌های سهام را شامل می‌شود، انجام می‌دهد. سال ۲۰۱۹، این شرکت برای ششمین سال پیاپی از سوی موسسه Brand Finance به عنوان بارزترین نمانام بورس جهان انتخاب شد و از این رو، هفته‌نامه «اکنومیست» از «گروه سی‌ام‌ای»، به عنوان «بزرگترین بورس مالی که هرگز نامش را ننشیده‌اید»، یاد کرد.

تضمین می‌کند و با این کار، ریسک اعتباری را از هر دو طرف قرارداد به خود بورس انتقال می‌دهد و از طریق یک سامانه وجه تضمین اولیه، عملکرد انفرادی و ریسک اعتباری خریداران و فروشندگان را مدیریت می‌کند. گردآوری داده‌ها یکی دیگر از خدماتی است که از سوی سی‌ام‌ای ارائه می‌شود. این بورس تاریخچه وسیعی از داده‌های قیمت را برای تمام محصولاتش در اختیار دارد و آنها را طی انجام معاملات ارائه می‌دهد. این داده‌ها شامل قیمت‌های واقعی، از بالا به پایین برای هر روز معاملاتی است. این بورس همچنین اطلاعات مربوط به حجم قراردادهای معامله‌شده و سود باز (Open interest) را حفظ می‌کند. سود باز با جمع همه پوزیشن‌های باز شامل پوزیشن‌های خرید و فروش و کسر آنها از پوزیشن‌های بسته‌شده محاسبه می‌شود.

کلاهایی که گروه سی‌ام‌ای به مشتریان عرضه می‌کند گروه سی‌ام‌ای طیف وسیعی از محصولات و کلاها را در قالب قراردادهای آتی و اختیار معامله و به صورت مزایده علنی در گود و بسترهای الکترونیکی در مقولات محصولات کشاورزی، ارز، رمز ارز، انرژی، نرخ بهره، فلزات، آب‌وهوا و شاخص‌های سهام عرضه می‌کند که این مقولات را می‌توان به صورت جدول زیر دسته‌بندی کرد:

بسترهای الکترونیکی تجاری گروه سی‌ام‌ای

بخش فناوری تسویه وجه و دادوستد سی‌ام‌ای برپایه

گروه بورس کلای شیکاگو، سالانه به‌طور متوسط سه میلیارد قرارداد به ارزش تقریبی یک میلیارد (کوآدریلیون) دلار را مدیریت می‌کند. هرچند هنوز بعضی از معاملات به روش سنتی مزایده علنی انجام می‌شود اما در حال حاضر ۸۰ درصد دادوستدها به‌صورت الکترونیکی است و این شرکت با استفاده از بسترهای نرم‌افزاری متعددی معاملاتش را اداره می‌کند. از جمله این بسترها می‌توان به CME Globex برای قراردادهای آتی و اختیارات معامله، BrokerTec برای معاملات با درآمد ثابت و EBS برای معاملات ارزی اشاره کرد. همچنین، این مرکز بستری با عنوان CME Clearing را عرضه می‌کند که خدمات تسویه وجه را برای طرفین معامله ارائه می‌دهد.

مقررات CME Group

کمیسیون معاملات آتی کالاها (CFTC) مسئولیت تنظیم مقررات سی‌ام‌ای را به‌صورت یک «بازار قرارداد طراحی‌شده» (DCM) به عهده دارد. اما از سوی دیگر، بورس کلای شیکاگو هم از مسئولیت‌های خودتنظیمی خاصی برخوردار است تا بتواند بازار مناسبی را برای خریداران و فروشندگان فراهم کند و با هدف اداره ریسک قیمت‌ها موسسه‌ها، شرکت‌ها و افراد را در محیطی شفاف گرد هم آورد. زمانی که طرفین بر سر قیمت دادوستد قراردادهای سی‌ام‌ای توافق می‌کنند مرکز تسویه وجه بورس به طرف قرارداد هم خریدار و هم فروشنده تبدیل می‌شود و این‌گونه عملکرد معامله را

مشتقات نرخ بهره، مشتقات اعتباری، درآمد ثابت و کالاها را بین خریدار و فروشنده جفت کنند. این بستر بیشتر مورد توجه موسسات بزرگی چون کارگزاران میان‌فروشنده و بورس‌ها قرار دارد.

■ گروه سی‌ام‌ای چه نوع عضویتی عرضه می‌کند؟

گروه بورس کالای شیکاگو در مجموع سه نوع عضویت را شامل تسویه وجوه، شرکتی و انفرادی عرضه می‌کند که هر یک از سه‌گونه می‌تواند خرید و فروش یا اجاره داده شود. تسویه وجوه- اعضای تسویه وجوه مسئولیت کامل مالی و اجرایی تراکنش‌هایی را که بین خودشان انجام و توسط سی‌ام‌ای تسویه می‌شود، به عهده دارند. شرکتی- عضویت شرکتی به شرکت‌های واجد شرایط امکان می‌دهد که برای محصولات مورد معامله خود در بورس‌های گروه سی‌ام‌ای بهای ترجیحی دریافت کنند. انفرادی- این نوع عضویت برای افرادی است که روی بعضی محصولات خاص، نرخ‌های کاهش‌ی و نرخ‌های کمتر دریافت می‌کنند. افراد می‌توانند درخواست عضویت انفرادی دهند و به عضویت از یک تا چهار بورس زیرمجموعه گروه سی‌ام‌ای دربیایند.

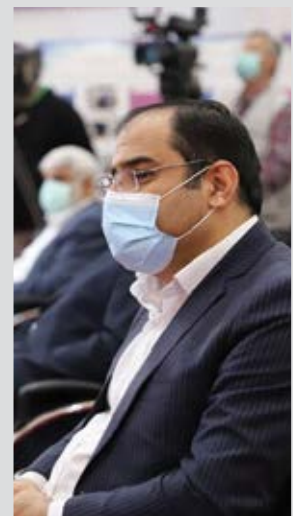
چهار بستر الکترونیکی CME Globex، CME ClearPort، CME Direct و Elysian عمل می‌کند.

بستر CME Globex- بستر معاملات الکترونیکی است که به معامله‌گران امکان می‌دهد در کلاس‌های مختلف دارایی به معاملات آتی و اختیار معامله متصل شوند و سفارش‌های خودشان را مستقیم وارد و اطلاعات مرتبط با قیمت واقعی را دریافت کنند. بستر CME ClearPort- این سکو، مجموعه کاملی از خدمات تسویه وجوه برای بازار فرابورس است. ClearPort روزانه بیش از ۳۰۰ هزار قرارداد را در چندین کلاس دارایی تسویه می‌کند. بیش از ۱۷ هزار کاربر شامل کسب‌وکارهای تجاری، بانک‌ها، صندوق‌های تأمین‌ی، مدیران پول و شرکت‌های تسویه وجوه از CME ClearPort استفاده می‌کنند.

بستر CME Direct- نوعی نرم‌افزار فرانت‌اند است که دسترسی به هر دو بستر CME Globex و CME ClearPort را از طریق یک رابط واحد فراهم می‌کند. اگر یک کارگزار بورس آتی (FCM) از CME Direct پشتیبانی کند، مشتریان هم می‌توانند به برنامه دسترسی پیدا کنند. بستر Elysian- سامانه معاملات نقد Elysian یک بستر معاملات، جفت‌کردن سفارشات و حراج است که به شرکت‌کنندگان در بازار فرابورس اجازه می‌دهد سفارشات

مقوله	محصول	بستر دادوستد
کشاورزی	غلات و دانه‌های روغنی، لبنیات دام، نرم‌چوبان (قهوه، شکر، پنبه)، کود	بستر CME Globex
انرژی	نفت خام طبیعی، محصولات تصفیه‌شده گاز، زغال‌سنگ، سوخت‌های زیستی، پتروشیمی‌ها، برق	بستر CME Globex
شاخص‌های سهام	گروه سی‌ام‌ای معاملات آتی و قراردادهای اختیار معامله را برای شاخص‌های سهام ایالات‌متحده، سهام بین‌المللی و شاخص‌های بخش انتخابی ارائه می‌دهد.	بستر CME Globex
ارز خارجی	ارزهای اصلی، بازارهای نوظهور، نرخ‌های متقاطع	بستر CME Globex
نرخ بهره	نرخ بهره کوتاه‌مدت، خزانه‌داری آمریکا، قراردادهای آتی و تاخت (سوآپ)	بستر CME Globex
فلزات	فلزات گرانبها، فلزات پایه، فلزات آهنی (سنگ آهن، فولاد و آهن قراضه)، دیگر (اورانیوم)	بستر CME Globex
فرابورس (OTC)	سی‌ام‌ای تبادل نرخ بهره، تبادل افول اعتبار و ۱۲ سوآپ غیرقابل تحویل ارز خارجی را تسویه می‌کند.	بستر CME ClearPort
املاک و مستغلات	گروه سی‌ام‌ای معاملات آتی و قراردادهای اختیار معامله را برای ۱۰ شاخص قیمت املاک و مستغلات منطقه‌پایه ارائه می‌دهد.	بستر CME Globex
آب‌وهوا	گروه سی‌ام‌ای معاملات آتی و قراردادهای اختیار معامله شاخص مبتنی بر دما را برای چند شهر در ایالات‌متحده و چند شهر بین‌المللی ارائه می‌دهد.	بستر CME Globex
رمز ارز	گروه سی‌ام‌ای معاملات آتی و قراردادهای اختیار معامله را برای بیت‌کوین ارائه می‌دهد.	بستر CME Globex

امضای تفاهمنامه همکاری بورس کالا و راه آهن

بازار مشتقه

پتروشیمی

صنعتی

کشاورزی

نفتی

معدنی

بازار مالی

بورس کالای ایران

من شعار امسال را این جور تنظیم کردم: «تولید؛ پشتیبانی ها، مانع زدایی ها»؛ یعنی شعار این است: تولید؛ پشتیبانی ها، مانع زدایی ها. ما بایستی تولید را محور کار قرار بدهیم و حمایت‌های لازم را انجام بدهیم و مانع‌ها را از سر راه تولید برداریم. امیدواریم ان شاء الله به لطف الهی این شعار تحقق لازم را پیدا کند.

رهبر انقلاب اسلامی
۱۳۹۹/۱۲/۳۰

شرکت بورس کالای ایران
Iran Mercantile Exchange

www.ime.co.ir

[imereport](https://www.instagram.com/imereport)

[@kalakhobar](https://www.t.me/kalakhobar)

imereport.ir

تهران، خیابان آیت الله طالقانی، نبش بندر انزلی، شماره ۳۵۱

نمابر: ۸۸۳۸۳۰۰۰

تلفن: ۲-۸۵۶۴۰۰۰۰